

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ESER ÇALIŞMASI

**METİN SESLENDİRME ÇALIŞMALARININ
KONUŞMA BECERİSİNİN DIŞ YAPI UNSURLARINA
ETKİSİ**

**AHMET ERDEM
16746013**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. TALAT AYTAN**

**İSTANBUL
2020**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ESER ÇALIŞMASI

**METİN SESLENDİRME ÇALIŞMALARININ
KONUŞMA BECERİSİNİN DIŞ YAPI
UNSURLARINA ETKİSİ**

**AHMET ERDEM
16746013**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. TALAT AYTAN**

**İSTANBUL
2020**

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ ESER ÇALIŞMASI

METİN SESLENDİRME ÇALIŞMALARININ
KONUŞMA BECERİSİNİN DIŞ YAPI
UNSURLARINA ETKİSİ

AHMET ERDEM
16746013

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:

Tezin Savunulduğu Tarih: 10.01.2020

Tez Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Başarılı Bulunmuştur

Unvan Ad Soyad
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Talat Aytan
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı
Doç. Dr. Mehmet Güneş

İmza

İSTANBUL
OCAK 2020

ÖZ

METİN SESLENDİRME ÇALIŞMALARININ KONUŞMA BECERİSİNİN DIŞ YAPI UNSURLARINA ETKİSİ

Ahmet Erdem

Ocak, 2020

Bu araştırmanın amacı, metin seslendirme için seçilen radyo tiyatrosu vasıtasıyla öğrencilerin konuşma becerilerindeki dış yapı unsurlarını geliştirmektir. Bu araştırmada “karma yöntem araştırması” kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutu, yarı deneysel desenlerden ön test-son test eşleştirilmiş kontrol gruplu desene göre tasarlanmıştır. Araştırmanın nitel boyutu ise eylem araştırması biçiminde desenlenmiştir. Araştırma grubunu Şanlıurfa’daki bir ortaokulda öğrenim gören 30 7.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Uygulama için toplam 8 hafta kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına bu 8 haftanın ilk haftasında “çevre kirliliği”, son haftasında da “teknolojinin insan hayatındaki yeri ve önemi” konularında hazırlıklı konuşmalar yaptırılmıştır. Geriye kalan 6 haftalık süreçte de deney grubuyla standart Türkçe dersleri ve arkası yarım biçiminde altı parçaya bölünerek radyo tiyatrosu oynanmıştır. Kontrol grubunda ise standart Türkçe derslerinin işlenmesi ile birlikte ders kitabındaki konuşma etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırmanın ön test ve son test kısmında kullanılacak hazırlıklı konuşmalar belirlendikten sonra nicel veri toplama aracı olarak “Konuşma Gözlem Formu” hazırlanmıştır. Oluşturulan form alan uzmanlarınca değerlendirilmiş, sonuçta bazı değişikliklerle veri toplama aracı son halini almış ve kullanıma uygun duruma gelmiştir. Çalışmadan elde edilen nicel veriler SPSS programı yardımıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda ön test ve son testten elde edilen veriler incelendiğinde, verilerin analiz sonucuna göre radyo tiyatrosu temelli uygulanan metin seslendirme çalışması alan deney grubunun başarılarında anlamlı düzeyde artış meydana gelmiştir. 7.sınıf Türkçe ders kitabının konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubunun başarılarında da kısmi bir artış meydana gelse de bu artışın anlamlı bir farklılığı ifade etmediği görülmüştür. Araştırma süreci sonunda deney grubu ve kontrol gruplarından elde edilen ön test ve son test puanlarına bakıldığında cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Metin seslendirme, radyo tiyatrosu, konuşma becerisi, dış yapı unsurları.

ABSTRACT

EFFECT OF TEXT DUBBING WORKS ON THE EXTERNAL STRUCTURES OF SPEAKING SKILLS

Ahmet Erdem

December, 2019

The aim of this research is to improve the external structure of the students' speaking skills through the radio theater chosen for voiceover. In this research, “mixed method research” was used. The quantitative dimension of the study was designed according to the pretest-posttest matched control group design from quasi-experimental designs. The qualitative dimension of the research was designed as action research. In this research, the study group consists of 30 seventh grade students in a secondary school in Şanlıurfa. In total, 8 weeks were used for the application. Prepared speeches were given to the experimental and control groups on “environmental pollution” in the first week and “the importance of technology in human life” in the last week. Nevertheless, in the remaining 6 weeks, standard Turkish lessons with the experimental group and radio theater were divided into six parts in the form of tomorrow. In the control group, speaking activities in the textbook and standard Turkish lessons were applied. After the prepared speeches to be used in the pre-test and post-test part of the research, “Speech Observation Form” was prepared as a quantitative data collection tool. The formed form was evaluated by the field experts and as a result, with some changes, the data collection tool became final and became available for use. The quantitative data obtained from the study were analyzed with the help of SPSS program. When the data obtained from the pre-test and post-test were examined, a significant increase was observed in the success of the experimental group receiving a text-based vocal study based on the analysis of the data. Although there was a partial increase in the success of the control group receiving education according to speaking activities of the seventh grade Turkish textbook, this increase did not indicate a significant difference. On the other hand, a significant difference was not found in terms of gender variable when the pre-test and post-test scores obtained from the experimental and control groups were examined at the end of the research process.

Key Words: Text vocalization, radio theater, speaking skills, external structure elements.

ÖN SÖZ

Günümüzde iletişimin ne kadar önemli olduğu aşikârdır. Bu önem, eğitim hayatından iş hayatına, aile hayatından arkadaşlık ilişkilerine kadar birçok noktada kendini hissettirmektedir. İletişimin en önemli iki unsurundan biri dinleme diğeri de konuşmadır.

Bu araştırma ile birçok kişinin sorun yaşadığı noktalardan biri olan konuşmanın dış yapı unsurları geliştirilmek istenmiştir. Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemleri, sayıltıları, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde dil eğitiminin önemli kavramlarına değinilerek konuşma becerisi ve eğitiminden etraflıca bahsedilmiş ve böylece kuramsal çerçeve sunulmuş, ilgili alan yazına da yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmada kullanılan yöntem açıklanmış ve uygulama süreci izah edilmiştir. Dördüncü bölümde analiz edilen verilerden hareketle bulgular yorumlanmıştır. Beşinci bölümde ise ulaşılan sonuçlar alan yazındaki araştırmalarla karşılaştırılmış, sonuçlardan hareketle önerilerde bulunulmuştur.

Yüksek lisans döneminde ve araştırma süresince gerek akademik gerek insani birçok konuda bana örnek olan, öğrenme ve araştırma heyecanımı her zaman diri tutan, değerli danışmanım Doç. Dr. Talat Aytan'a verdiği emeklerden dolayı en içten dileklerle teşekkür ediyorum.

Duruşu ve bakış açısıyla yol göstererek her daim yardımlarını eksik etmeyen Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü, kıymetli hocam Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim süresince kendilerinde istifade etme fırsatı bulduğum kıymetli hocalarım Doç. Dr. Muhammed Eyyüb Sallabaş'a, Doç. Dr. Celile Ökten'e, Doç. Dr. Bayram Baş'a, Doç. Dr. Neslihan Karakuş'a teşekkürü borç bilirim.

Yüksek lisans ders dönemi ve zorlu tez dönemi süresince yardımlarını esirgemeyen Gökhan Güneş'e ve Talha Göktentürk'e teşekkür ederim.

Neşet Ertaş bir türküsünde şöyle der: "İki büyük nimetim var: Biri anam, biri yârim..."

Manevi destekçim ve bugünlere gelmemde en büyük pay sahibi olan anneme ve onun nezdinde aileme en kalbi duygularıyla teşekkür ederim.

Tez sürecinde yanımda dimdik durarak yılmadan, yorulmadan bu serüveni sonuna kadar getirmemi sağlayan eşim Ümran'a en minnettar duygularıyla teşekkür ederim.

Bu çalışmayı, 2014 yılının bir mart sabahında aramızdan ayrılan sevgili babama ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	4
1.2. Araştırmanın Önemi.....	4
1.3. Problem Cümlesi.....	5
1.4. Alt Problemler.....	5
1.5. Sayılılar	7
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7. Tanımlar	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Dil ve Ana Dili	9
2.2. Ana Dili Eğitimi.....	11
2.3. Anlatma Becerisi.....	12
2.4. Konuşma	13
2.4.1. Bir İletişim Aracı Olarak Konuşma	14
2.4.2. Konuşma Becerisinin Önemi	16
2.4.3. Konuşma Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisi.....	17
2.4.3.1. Konuşma Dinleme İlişkisi.....	18
2.4.3.2. Konuşma Okuma İlişkisi	19
2.4.3.3. Konuşma Yazma İlişkisi	20
2.4.4. Konuşma Becerisinin Bileşenleri	22
2.4.4.1. Fiziksel Bileşenler	22
2.4.4.2. Zihinsel Bileşenler.....	29
2.4.5. Konuşma Becerisinin Dış Yapı Unsurları.....	31

2.4.5.1. Boğumlama	32
2.4.5.2. Vurgu.....	34
2.4.5.3. Tonlama.....	35
2.4.5.4. Duraklama	37
2.4.5.5. Ulama	38
2.4.5.6. Ezgi.....	39
2.4.5.7. Tını	39
2.4.5.8. Ritim.....	40
2.4.6. Konuşma Eğitiminin Amacı.....	40
2.4.7. Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Konuşma Becerisi	42
2.4.8. Konuşma Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gerekenler.....	46
2.4.9. Konuşma Becerisini Geliştirme Çalışmaları	48
2.4.10. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesinde Tiyatronun ve Radyo Tiyatrosunun Yeri.....	50
2.4.11. Konuşma Yöntem ve Teknikleri	53
2.4.11.1. Öğretim Programındaki Yöntem ve Teknikler.....	53
2.4.11.2. Diğer Yöntem ve Teknikler.....	54
2.4.12. İyi Konuşmacının Özellikleri	54
2.5. İlgili Araştırmalar.....	57
2.5.1. Tezler.....	57
2.5.2. Makaleler.....	60
3. YÖNTEM.....	63
3.1. Araştırma Deseni.....	63
3.2. Araştırma Süreci	64
3.3. Çalışma Grubu	65
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	66
3.5. Deneysel Süreç Öncesi Yapılan Çalışmalar.....	67
3.6. Veri Toplama Aracı	68
4. BULGULAR VE YORUM	70
4.1. Başarı Puanlarının Dağılımlarının Normalliğinin Normal Dağılımlardan Farklı Olup Olmadığının Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testi ile İncelenmesi	71
4.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanları Bakımından Denk Olup Olmadığının Bağımsız Gruplar T Testi ile İncelenmesi.....	71
4.3. Deney Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Eşleştirilmiş Gruplar T Testi ile İncelenmesi.....	72

4.4. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Eşleştirilmiş Gruplar T Testi ile İncelenmesi.....	72
4.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanları Bakımından Denk Olup Olmadığının Bağımsız Gruplar T Testi ile İncelenmesi.....	73
4.6. Deney ve Kontrol Gruplarının Madde Bazında Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Eşleştirilmiş Gruplar T Testi ile İncelenmesi.....	73
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	76
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	76
5.2. Öneriler	81
KAYNAKÇA	84
EKLER.....	95
Ek 1. Konuşma Gözlem Formu.....	95
Ek 2. Radyo Tiyatrosu Metni.....	96
ÖZ GEÇMİŞ.....	130

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1:	Ön Test Son Test Kontrol Gruplu Model	64
Tablo 2:	Araştırmanın Deneysel Süreci	64
Tablo 3:	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyeti	60
Tablo 4:	Konuşmanın Dış Yapı Unsurlarına Yönelik Katılımcılar Tarafından Elde Edilen Başarı Puanlarının Dağılımlarının Normalliğini Normal Dağılımlardan Farklı Olup Olmadığının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testi Sonuçları	71
Tablo 5:	Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanları Bakımından Denk Olup Olmadıklarını Anlamak İçin Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	71
Tablo 6:	Deney Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Gruplar T Testi Sonuçları	72
Tablo 7:	Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Gruplar T Testi Sonuçları	72
Tablo 8:	Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanları Bakımından Denk Olup Olmadıklarını Anlamak İçin Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	73
Tablo 9:	Deney ve Kontrol Gruplarının Madde Bazında Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Gruplar T Testi Sonuçları	73

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Tiyatro Metinlerinin Dil Öğretiminde Sağlayacağı Katkılar..... 51

KISALTMALAR

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

1. GİRİŞ

Bireyin kendini geliştirerek hayata hazırlanmasında ve kendini yetiştirilmesi sürecinde iyi bir ana dili eğitiminin büyük önemi vardır. Ana dili eğitiminin temeli, beceri eğitimine dayanmaktadır. İyi bir beceri eğitimi alamayan bireylerin, kaliteli bir ana dili eğitimi aldığını söylemek mümkün değildir. Dört temel beceri alanı olan konuşma, yazma, okuma ve dinleme alanlarına dair sistemli ve kurallı bir eğitim ancak okul hayatıyla başlamaktadır. Esasen çocuk anne karnında dinlemeye başlangıç yapar. Hakeza konuşmanın da doğumdan bir süre sonra çıkarılmaya başlanan seslerle beraber ortaya çıktığı düşünülmektedir. Lakin eğitim hayatından önce edinilmeye başlanan bu becerilerin tam anlamıyla bu dönemlerde olgunlaştığı ve gelişimini tamamladığı söylenemez. Bilakis dil becerileri hayat boyunca gelişim göstermeye devam etmektedir.

Ancak bu becerilerin okul hayatıyla beraber ciddi manada aşamalar kaydettiği söylenebilir. Günlük hayatta dinleme becerisini geliştirememiş bireyler karşısındakini anlamaktan ve gerçekleri kavramaktan uzak kalırken konuşma becerisini geliştirememiş bireylerse çevresindekilere düşünce dünyasını yeterince anlatamamaktadır. Aynı şekilde okuma becerisini sağlıklı kullanamayanlar, sığ fikirlerden kurtulamamakta ve duygularını, düşüncelerini ileri safhalara taşıyamamaktadır. Yine yazma becerisini geliştiremeyenler de içlerindeki cevheri ortaya çıkaramayarak kendi zihin hapishanelerinin mahkûmu olmaktadır. Tüm bunlar eğitim hayatı boyunca dil becerilerinin eğitimine ne kadar dikkat edilmesi ve önem verilmesi gerektiğini gösteren önemli misallerdendir.

İnsan, dünyaya geldiği andan itibaren iletişim kurma ihtiyacıyla yaşar. Kendini anlatmaya ve karşısındakini anlamaya çalışır. Bu bağlamda sosyalleşmenin ilk adımı olan dil, kuşkusuz en önemli araçtır. Dil insanı diğer canlılardan ayırmakla kalmaz, aynı zamanda iletişim kurma ve hayatı devam ettirmede de en önemli işlevlerden birini üstlenir. Türkçe eğitimi de öğrenciye dört temel dil becerisini (okuma, yazma, dinleme, konuşma) kazandırarak bu işlevi ortaya çıkarmaya çalışır.

Dört temel beceriden konuşma becerisi ile ilgili olarak bugüne kadar genelde konuşma eğitimi ve güzel konuşma (diksiyon) üzerinde durulmuştur. Yalnız bunlar ayrı düşünülmemelidir. Çünkü diksiyonu konuşma becerisinden ayırmak mümkün değildir. Öyle ki diksiyonu iyi olmayan birinin, aldığı konuşma eğitiminden tam olarak faydalanması söz konusu değildir (Topçuoğlu Ünal, Özden, 2015). Diksiyon eğitimi, konuşma eğitiminin temel taşlarındandır. Konuşmanın açık, anlaşılır ve etkili olması, iyi bir diksiyon eğitimi ile mümkün olabilir (Eken, 2017, 104).

Çakır'a (2016) göre bir konuşmanın anlaşılabilirliği; kelimelerin doğru ve açık bir şekilde telaffuzuna, vurguların yerli yerinde uygulanmasına, tonlamaların cümlelerin anlamına uygun şekilde yapılmasına yani temelde diksiyona bağlıdır. Ona göre diksiyonun sağlayacağı birçok yarar vardır:

- Konuşma sırasında karşımızdakini dinlemeyi ve dilimize sahip olmayı öğretir,
- Kişinin ana dilini doğru ve güzel konuşmasına imkân yaratır,
- Doğru ve güzel sesli okumayı geliştirir, anlayış ve kavrayışı artırır,
- Kendini iyi ifade edebilmeyi sağlar,
- Kendine güven duygusu verir, medeni cesareti geliştirir,
- Kişide zamanlama kavramını güçlendirir,
- Meslekî hayatta başarı şansını artırır,
- Spikerlik, sunuculuk ve tiyatro oyunculuğu gibi mesleklere hazırlık imkânı yaratır,
- İyi bir hatip olmaya zemin hazırlar.

Günlük hayatta insanların konuşmalarıyla ilgili en çok dikkat çeken noktalardan birisi diksiyondur. Diksiyon, konuşmanın bazı unsurlarının kurallarına uygun şekilde kullanılmasından ibarettir. Diksiyon temelde ses ve beden dili çalışmalarından meydana gelmektedir. Diksiyonun ses ile ilgili kısmı konuşmanın dış yapı unsurları şeklinde de adlandırılabilir. İnsanların birçoğu dış yapı unsurları olarak da adlandırılan bu prozodik unsurların uygulanışında sorunlar yaşamaktadır. Zira son yıllarda yapılan fonksiyonel beyin görüntüleme ve konuşma analizi (akustik ve kinematik) çalışmaları sonuçları; sensorimotor doğası ve bazı nörolojik özellikleri yönüyle prozodinin konuşmanın oluşumu ve şekillenmesinde birincil işlemler içinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Sidtis JJ ve D. 2003: 93-105). Ayrıca Lynott ve Connell'e (2010) göre prozodi, konuşma ve okumada birleştirici bir konuma sahiptir. Schrauben'e (2010) göre ise prozodi, konuşmada ve okumada geliştirilmesi gereken bir özelliktir. Samuelson (2003) da çocukluk

yaşlarında prozodik becerilerin beklenen düzeyde gözlenememesinin, anlama eksikliği ve iletişimsizliğin bir ön habercisi olarak dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Blasko ve Hall'ın (1998) çalışmasında konuşmada anlaşılabilirliğin artırılması için prozodik özelliklere dikkat edilmesi gerektiği belirtilirken Fraizer, Carlson ve Clifton (2006) tarafından yapılan araştırmada da prozodik özelliklerin konuşulan dilin anlaşılması için gerekli değişkenlerden biri olduğu ifade edilmiştir. Li, Chen ve Yang (2011) ise konuşmada kullanılan farklı prozodik özelliklerin konuşma esnasında etkili anlatımlar sağladığını tespit etmiştir.

Bu gibi çeşitli araştırmalar göz önüne alındığında konuşma prozodisinin yani konuşmanın dış yapı unsurlarının önemi anlaşılmaktadır.

Dış yapı unsurları boğumlama, vurgu, tonlama, duraklama, ulama, ezgi, tını ve ritim gibi unsurlardan oluşmaktadır. Misalen boğumlama sorunu yaşayanların ne dedikleri tam olarak anlaşılmaz ve seslendirdikleri kelimeler kulak tırmalar. Vurgu sorunu yaşayanların konuşmaları “tatsız tuzsuz, yavan” bir niteliktedir. Tonlama sorunu yaşayanların ise seslerinde duygu etmeni kısıtlı kalmıştır. Örnekler daha da artırılabilir. Zira dış yapı unsurlarındaki eksiklikler konuşmanın temel eksikliklerindedir.

Aycan'a (2012) göre konuşma eğitimi ve ses eğitimi çeşitli yönlerden akraba olarak görülmekte ve tonlama yoğunluklu Türkiye Türkçesinin, uygulama boyutu göz önüne alındığında ses eğitimi ile desteklenmesinin faydalı olduğu görülmektedir.

Demircan (2001) ise konuşmanın prozodisinin önemli olduğunu ancak konuşmanın ezgilenmesi üzerine yeterli çalışma yapılmadığını ifade etmektedir. Bu bağlamda hem konuşma eğitimi hem de uygulamalı ses eğitim çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Nart'ın (2017) 2000-2016 arasındaki ses eğitimi konulu lisansüstü tezleri incelediği araştırması ise bu durumu kanıtlar niteliktedir. Zira 2000-2016 yılları arasında ses eğitimi konulu 83 lisansüstü tezdten yalnızca 11 tanesi “Konuşma ve Dil Eğitimine Yönelik Ses Eğitimi” konu alanında yazılmıştır. Bu sayı da yalnızca %13.26'lık bir orana denk gelmektedir. Dolayısıyla alanda ses eğitimi veya konuşmanın prozodik unsurlarına yönelik ihtiyacın olduğu açıktır.

Bu çalışmada da temel dil becerilerinden birisi olan konuşma becerisi ele alınacak ve metin seslendirme çalışmalarının konuşmanın dış yapı unsurlarına etkisi incelenecektir.

Bu bölümde araştırmanın amacı ve önemi ortaya konacak, araştırmanın problem cümlesiyle beraber alt problemleri ele alınacak, ardından da sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar ifade edilecektir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Konuşmanın diksiyon alanında sorunlar yaşayan kişilere çare olacak çözümlerden birisi de metin seslendirme çalışmalarıdır. Metin seslendirme çalışmaları farklı biçimlerde görülebilmektedir. Basit sesli okumalar, şiir okuma çalışmaları, söz korosu, drama, tiyatro, radyo tiyatrosu ve okuma tiyatroları metin seslendirme çalışması olarak değerlendirilebilmektedir.

Konuşma becerisinin dış yapı unsurlarını geliştirme amacı göz önüne alınırsa özellikle imkânları kısıtlı ancak sıkıcılıktan uzak ve motive edici bir metin seslendirme çalışması yapmak isteyenler için en uygun seçeneklerden birisi de radyo tiyatrolarıdır. Radyo tiyatroları, okuma tiyatrosunun “kostüm, dekor, ezber ve benzeri şeylere ihtiyaç duymaması” noktasında bu yöntemin özelliklerine uygun metinlerden birisidir. Bu açıdan imkânı kısıtlı bölgelerde ve durumlarda uygulanmaya elverişlidir. Ayrıca radyo tiyatroları dramaturg kontrolünden geçtikten sonra yayımlandığı için seslendirme açısından da kullanılabilecek en avantajlı metinlerdendir.

Bu çalışmanın amacı, metin seslendirme için seçilen radyo tiyatrosu vasıtasıyla öğrencilerin konuşma becerilerindeki dış yapı unsurlarını geliştirmektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkçe eğitimi alanı konuşma, yazma, okuma, dinleme ve dil bilgisi kısımlarından ibarettir. Ancak son yıllarda değişen eğitim anlayışıyla beraber Türkçe eğitiminde dil bilgisinin payı azalarak dört temel beceri ön plana çıkmıştır. Zaten bir anlamda dört temel beceri, dil öğretiminin temel direkleridir. Bu becerilerden günlük hayatta; en çok dinleme, ardından konuşma, sonrasında da okumanın ve yazmanın kullanıldığı bilinmektedir. Bununla birlikte becerilerin ortaya çıkış ve gelişim sırası

da aynı şekildedir. Bu bilgiler ışığında konuşma becerisi değerlendirildiğinde hem günlük kullanımda hem de ortaya çıkma durumu göz önüne alındığında bu becerinin ikinci sırada olması, önemini net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Bir başka açıdan konuşma, insanı insan yapan en önemli hususiyetlerdendir. İnsan konuşma becerisi sayesinde diğer canlılardan ayrılır. Karşısındakini dinleyen, duygularını ve düşüncelerini ifade eden insan, sosyal bir varlık statüsü kazanmış olur. Sosyalleşmeden zihnî yapımızı geliştirmek zordur. Sosyalleşemeyen birey, duygularını ve düşüncelerini geliştirecek bir ortam bulamaz, sığ bir dünyaya hapsolür. Sosyalleşme için ise iyi bir konuşma eğitim almak şarttır.

Günümüz dünyasında kendini ifade edemeyen insan bir hiçliğe doğru sürüklenmeye mahkûmdur. Artık gerek sanatta gerek eğitimde gerek siyasette gerekse de iş dünyasında en önemli ölçütlerden birisi iyi bir konuşma becerisidir. Mesela iş görüşmesine giden bir kişinin meziyetlerini düzgün anlatamadığını ya da bir siyasetçinin halk karşısında iki kelimeyi bir araya getiremediğini düşünelim. Bir öğretmenin öğrencileri karşısında bozuk bir diksiyonla konuşmaya çabaladığını hayal edelim. Bu kişilerin hiçbiri örnek olma yeterliliğini taşıyamazlar. Dahası kendi alanlarında varlıkları ile yoklukları bir olur. Çünkü iyi bir konuşma becerisine sahip değillerdir.

Yapılan çalışma bu bağlamda büyük bir öneme sahiptir. Çalışma, konuşma becerisinin en önemli hususlarından diksiyon konusuna eğilmektedir. Diksiyonu dış yapı unsurları bağlamında geliştirmeye çalışmakta; konuşma estetiğini etkileyen konu maddelerini ileri safhalara taşımaya gayret etmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Metin seslendirme çalışmalarının konuşma becerisinin dış yapı unsurlarına etkisi nedir?

1.4. Alt Problemler

1. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında ön-test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubunun ön-test ile son-test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubunun ön-test ile son-test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında son-test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubunda yer alan öğrencilerin cinsiyete göre başarılarında bir farklılaşma var mıdır?
6. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Sözcükleri Türkçenin kurallarına uygun telaffuz eder.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Konuşmasında sesi işitilebilir seviyededir.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Konuşmasında vurguya dikkat eder.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
9. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Konuşmasında tonlamaya dikkat eder.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
10. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Konuşma esnasında uygun yerlerde duraklamalar yapar.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

11. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Akıcı bir şekilde konuşur.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

12. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Konuşma esnasında uygun yerlerde soluk alıp verir.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

13. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Konuşmasında standart Türkçeyi (İstanbul Türkçesi) kullanır.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

14. Metin seslendirme çalışması yapılan deney grubu ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubu arasında “Konuşmasında gereksiz sesler çıkarmaz.” maddesinin ön-test ile son-test başarı puanları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmanın deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin aynı düzeyde ve sağlıklı konuşma organlarına sahip olduğu,
2. Kontrol edilemeyen değişkenlerden deney ve kontrol gruplarının eşit oranda etkilendiği,
3. 6 haftalık uygulama sürecinin (ön-test / son-test hariç) konuşma becerisinin dış yapı unsurlarını geliştirmek için yeterli olduğu,
4. Araştırma deseninin araştırma amacıyla uyumlu olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa ilindeki bir ortaokulda öğrenim gören 15 deney ve 15 kontrol grubu öğrencisiyle,
2. Metin seslendirme çalışmalarıyla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Metin Seslendirme: Bir metnin içeriğine ve diksiyon kurallarına uygun olarak okunması.

Konuşmanın Dış Yapı Unsurları: Bireyin diksiyonunu etkileyen ve boğumlama, vurgu, tonlama, duraklama vs. maddelerden oluşan unsurlar.

Prozodi: Vurgu, durak, ezgi gibi ses bilgisi öğelerinin tamamı (TDK, 2011).

Radyo Tiyatrosu: Radyonun olanakları ve sınırları içerisinde, radyonun malzemeleri kullanılarak yazılan ve oynanan özgün bir oyun türüdür (Ayvaz, 1986, 100).

Dramaturg: Radyo tiyatrolarını radyoda oynanması için çeşitli teknik düzenlemeler yaparak yayına hazır hâle getiren kişi.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil ve Ana Dili

Dil, insanlar arasında iletişimi ve anlaşmayı sağlayan en temel araçtır. Bu bağlamda dil tanımlarına bakıldığında çeşitli yazarların da ortak vurgu yaptığı yönlerden birinin bu iletişim kavramı olduğu görülmektedir.

Dil, Güncel Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.” şeklinde tanımlanmıştır.

Ergin (2013, 3) dili, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessese” olarak tanımlar.

Aksan (1998, 55), dili tanımlarken “düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü çok gelişmiş bir dizge” ifadelerini kullanır.

Onan'a (2005, 9) göre, “dil; son derece karmaşık bir sistem olan beyinde oluşup insan zihnini, zamanın üç boyutunda mevcut olan her şeye doğru, onu kullanan bireylerin uzlaşımlarıyla oluşturulan ses, anlam ve biçimlerden örülmüş yapısal birimler eşliğinde; okuma, yazma, dinleme ve konuşma yoluyla tetikleyebilme gücüne sahip her yönüyle sistematik, insani bir yetidir.”.

Bölükbaşı (2007, 10) ise “dil hem bir düşünme aracı hem de kişiler arası sözlü ve yazılı iletişim aracıdır.” biçiminde bir tanımlama yapar.

Dil, toplum hayatında anlamlı bir şekilde var olmanın temel koşullarından birisidir. Çünkü toplumun oluşmasında yani insanların belirli noktalarda ortak kanaatler geliştirmesinde en önemli etkenlerden birisi dildir. Evet, her insan bir dil yetisiyle doğar ve çevresinden etkilenecek bu dil yetisini bir seviyeye kadar taşır.

Ancak bu, insanın toplumda kalıcı şekilde var olmasına ve ihtiyaçlarını görmesine yetecek bir seviye değildir. Burada rgn eğitim devreye girer. Aslına bakılırsa örgün eğitim temelde, bireylerin dil becerileri performansını artırmayı amaçlar. Bu performansı gelişen bireyler ise okuyan, dinleyen, konuşan, yazan kişiler hâline gelir ve buradan hareketle düşünme, değerlendirme, eleŐtirme ve yorumlama gücünü elde eder (Beyreli, Çetindağ ve Celepoğlu, 2011).

Bir açıdan soyut bazı oluŐumları bünyesinde barındıran dil, insan toplulukları tarafından farklı simgeleŐtirmelerle dünyanın farklı yerlerinde gelişim göstermiştir. Bu gelişim esnasında dil en başta yaygın eğitim vasıtalarıyla kuŐaktan kuŐaėa aktarılmıŐtır. Annelerin çocukları için ilk iletişim kurulan kişi olması da zamanla ana dili kavramını doėurmuŐtur.

Ana dili, Güncel Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) “ocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil” olarak tanımlanır.

Aksan'a (1998, 81) göre ana dili, baŐlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en gcl bağlarını oluşturan dildir.

Vardar (2003, 20) da ana dilini “insanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir” Şeklinde tanımlar.

Demircan (1990, 14) da bu terim için “insanın çevresiyle olan iliŐkilerinde algıladığı iletişim verilerini iŐleyerek yaşamının ilk birkaç yılı içinde edindiği dil, birinci dildir” ifadelerini kullanır.

Ana dili kavramıyla ilgili bu Şekilde birçok tanımlamalar ve araştırmalar bulunmakla beraber zaman zaman “ana dili” (mother tongue) ve “ana dil” (main language) kavramlarının karıŐtırıldıėı bilinmektedir. Buradan hareketle “ana dil”i “mevcut dile temel olan asıl dil, kök dil veya ortak dil” Şeklinde tanımlamak mümkündür. Zira Güncel Türkçe Sözlük (TDK, 2011) bu terimi “kendisinden başka diller veya lehçeler türemiŐ olan dil” Şeklinde tanımlarken, Bölükbaşı (2007, 15) da kavramı “kendisinden yapısal ve soysal yönleri benzeŐen yeni kültür dilleri türeyen dil” olarak ifade eder. Bu bağlamda kavramların net bir Şekilde ayırıŐtırılması önem arz etmektedir.

2.2. Ana Dili Eğitimi

Dil gelişimi anne karnında başlamaktadır. Anne karnında konuşmaları dinlemeye ve sesleri ayırt etmeye başlayan bebekler, dünyaya geldikten sonra ilk başlarda yine dinlemekle beraber farklı sesler çıkararak iletişim kurmaya başlarlar. Özellikle bu zamanda annenin bebekle kurduğu iletişim dil gelişimini olumlu etkilemektedir. Bebek bu iletişimin seviyesine ve kalitesine göre hızlı bir gelişim sürecine girer. Anlamsız sesler çağıldama şeklinde çıkmaya başlar ve bebek zamanla sesinin yüksekliğini kontrol eder. Bununla birlikte bazı heceleri de birleştirmeye başlayan bebekler böylece küçük konuşma denemelerine girerler. Evdeki iletişim ortamının olumlu ve mutlu seyrettiği ailelerde ise anaokulu seviyesine gelindiğinde dil gelişiminin hızı artar. Çocuk aile ile beraber çevreden de öğrenmeler gerçekleştirir. Okulla beraber ise çocukta sosyal dil gelişmeye başlar. Böylece eğitim hayatına adım atan çocuk temellerini attığı ana dili eğitiminde sistemli ve kurallı bir evreye geçer.

Çocuklar anne ve yakın çevrelerinden örtük bir şekilde edindikleri dili daha çok günlük hayatta ve iletişimsel özellikleriyle kullanırlar. Lakin okul çağı başladıktan sonra diğer birçok şeyde olan sistemli ve kurallı öğrenmeler dilin öğreniminde de kendini gösterir. Bu çağda çocuk; dili doğru kullanmayı, ana dille sistemli düşünmeyi kendini ifade etmeyi, dilin çeşitli yapısal özelliklerini vs. birçok şeyi öğrenmeye başlar. Bu öğrenmeler ne kadar çok beceri ve davranış hâline getirilebilirse ana dil de o kadar nitelikli öğretilmiş olur. Zira Calp'e (2007, 74) göre "öğrencinin gördüğünü, duyduğunu, okuduğunu doğru kavraması; çevresindeki insanların duygularını, düşünce ve isteklerini tam ve doğru olarak anlaması, kendi ana dilini öğrenmesine, ana dilinin mantık dokusunu kavramasına bağlıdır. O hâlde ana dilini beceri ve davranış noktasına getiremeyenler toplumsal hayatta yeteri kadar ve etkin bir şekilde var olamayacaklardır. Bu durum da ana dili eğitiminin niteliğini sorgulatar hâle gelecektir. Ana dili eğitiminin amaçları, ana diline ait bilgi ve becerileri kazandırma, zihinsel gelişime katkıda bulunma, kişilik gelişimini destekleme ve mesleki gelişim başlıkları altında detaylandırılabilir (Onan, 2014, 109). İlgili amaçlar kazandırılmadıkça ana dili eğitiminin niteliği de her daim sorgulanmaya açık hâle gelecektir.

Ana dili eğitimini etkileyen bir başka unsur da öğretim anlayışıdır. Ana dili öğretimi geçmişten günümüze ağırlıklı olarak davranışçı kuramın sebep olduğu ezberci bir mahiyette yürütülmüştür. Sonrasında 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile gelen yapılandırmacı yaklaşımla beraber uygulamanın rolü ve uygulama süreçlerinin önemi artmış, dil öğretimi daha modern bir sürece doğru evrilmeye başlamıştır. Öyle ki Sever'e (2002, 15) göre de ana dili öğretimi bilgilendirici bir ders olmaktan çok beceriye odaklı bir derstir; beceri kazanmak için de uygulama gereklidir. Bu bağlamda da öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi için öğretim sürecinde öğrenciyi etkinleştirip onu uygulamaya yönlendirecek hedeflerin konulması gerekir.

2.3. Anlatma Becerisi

Türkçe eğitimi temelde anlama ve anlatma becerilerinden oluşmaktadır. Anlama becerileri, dinleme ve okuma; anlatma becerileri ise konuşma ve yazma becerileri olarak ikiye ayrılır. Bu dört temel becerinin özellikle ortaokul düzeyinde geliştirilmesi önem arz etmektedir. Zira erken yaşlarda kazanılamayan bu becerilerin ileride kazanılması zorlaşabilmektedir.

Dil eğitimi ve öğretimi, dilin dört temel becerisinin hedeflerine ulaşmasını sağlayan bir araçtır. Ana dili öğretimi, anlama-anlatma eylemini gerçekleştirebilecek kuramsal ve uygulamalı çalışmalara dayalı olarak düzenlenip sürdürülmelidir (Calp, 2007, 74).

Dil eğitiminin iletişimsel yönüyle ilgili vurgulanan bu noktaya, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi özelinde dikkat çekilmiş ve yeterliliklerden birisi "Ana dil(in)de İletişim" olarak belirlenmiştir:

Bu yeterlilik "Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır." şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2019).

Güncel Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) anlatmak; bilgi vermek, izah etmek ve bir konu üzerinde açıklama yapmak, açıklamada bulunmak şeklinde tanımlanmaktadır.

Anlatma eylemi insan hayatında zaman olarak hiç de küçümsenmeyecek ölçüde var olmaktadır. Araştırmalar da bunu kanıtlar niteliktedir. Bir araştırmada, insanın uyku haricindeki vaktinin yaklaşık %75'ini sözlü iletişim etkinliği içinde

geçirdiği belirtilmektedir. Buna göre, günde ortalama 12 saat ya konuşuyor ya da dinliyoruz. Ayrıca iletişim esnasında geçen sürenin %60'ının dinlemek (dinlerken iç konuşmalar devam edebilmektedir) ve %40'ının konuşmakla geçtiği belirtilmektedir (Kırmızı, 2004, 59).

Anlatma eylemi çeşitli vasıtalarla gerçekleşir lakin bunların en genel ve yaygın şekilde bilinenleri ve kullanılanları sözlü anlatım(konuşma) ve yazılı anlatım(yazma) becerisidir. Konuşma becerisi, dinleme becerisinden sonra edinilen ve az çabayla kuvvetli bir iletişim imkânı sunan en önemli dil becerilerinden birisidir. Ana dili eğitiminde konuşma becerisinin yadsınamaz bir yeri vardır.

2.4. Konuşma

Ana dili eğitiminin dört temel becerisinden birisi konuşma becerisidir. Konuşma kavramı farklı şekillerde tanımlanmaktadır:

Güncel Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) konuşma “konuşmak işi”, konuşmak ise “bir dilin kelimeleriyle düşüncesini sözlü olarak anlatmak” şeklinde tanımlanmaktadır.

Gürzap (2004, 33) konuşma için “İnsan beyinde oluşan en basitinden en karmaşığına bütün düşüncelerin çeşitli renk ve derinlikler verilerek sesler yoluyla betimlenmesi.” ifadelerini kullanır.

Kadıoğlu (2007, 70) da konuşmayı şöyle tanımlar: “Sözlü anlatım(konuşma), en basitinden en karmaşığına kadar, duyduklarımızı, düşüncelerimizi, dilek ve özlemlerimizi, görüp duyduklarımızı, izlediklerimizi, seyrettiklerimizi, öğrendiklerimizi, yaşadıklarımızı bir başkasına sözle anlatma sanatıdır.”

Kıbrıs (2016, 45-46) ise konuşmayı “dışarıdan gelen bir uyarıcının eyleme geçirdiği duyma ve düşünme mekanizmasının, daha önceden beyinde var olan algı birikimleriyle harmanlanarak bir ileti oluşturması ve böylece oluşan iletinin konuşma organları yoluyla dışa vurulmasıdır” şeklinde tanımlar.

Güneş (2014, 106), yapılandırıcı yaklaşım kapsamında konuşmayı tanımlarken “zihinde başlayan ve düşüncelerin sözle ifade edilmesiyle tamamlanan bir süreç” ifadelerini kullanır.

Erdem (2014, 181) konuşma kavramını “mutabık kalınan işaretlerin ve seslerin karşısındaki zihinde anlam oluşturmamasını, mesaja dönüşmesini sağlayan fiziksel ve zihinsel bir süreç” olarak ifade eder.

Gündüz ve Şimşek (2014, 20) bir dil edimi bağlamında konuşmayı tanımlarken “zihinde oluşan ve biçimlenen düşüncelerin ağız, diş, dudak, gırtlak, nefes yolları, ses telleri, damak, geniz gibi ses organları yardımıyla anlamlı söz kalıbına dönüştürülmesi” ifadelerine yer verir.

İnsan, diğer varlıklardan akli ve konuşma yeteneği sayesinde ayrılır. Düşünen, irdeleyen, yorumlayan insan bunları ifade edemediği, daha doğrusu paylaşmadığı sürece karanlık bir noktada kalmaya mahkûmdur. Bununla birlikte düşünceler aktarıldığı ve paylaşıldığı vakit anlam kazanacak ve yücecektir. Bu noktada konuşmanın payı büyüktür.

2.4.1. Bir İletişim Aracı Olarak Konuşma

İnsanlar konuşma becerisinin gelişmediği ilk çağlarda el, kol, ses vb. organlar velhasıl tüm vücutlarıyla iletişim kurmaya çalışıp, doğayı ve doğadaki her türlü hareketi takip edip, bunlardan anlamlar çıkararak yeni şeyler öğrenmişlerdir. Öğrendiklerini ise yine çevresindeki insanlara vücutlarıyla ve tek tip seslerle aktarmaya çalışmışlardır. İşte bunlar aslına bakıldığında en ilkel iletişim kurma çabalarından sadece bazılarıdır.

İnsanlar yavaş yavaş karınlarını doyurmaya ve üretmeye başladıktan sonra iletişim ve konuşma daha hızlı gelişim göstermiştir. Dillerin doğuşuyla alakalı birçok teori bulunmaktadır. Korkma, üzüme, sevinme, şaşırma, kızma gibi insani duyguları anlatmak amacıyla kullanılan, tek başına cümle oluşturabilen ah, vah, oh, tuh gibi seslerin sonradan sözcüklere dönüşerek dilin doğuşuna kaynaklık ettiğini savunan kuram, ünlem kuramı olarak anılmaktadır (Altunkaya, 2017, 50). Bu teoriye göre insanlar önceleri doğada gördükleri nesnelere veya tehlikelere karşı basit ünlemlerle tepki vermeye başlamıştır ve zamanla bu ünlemler belirli durumlara karşı kalıplaşmaya ve öğrenilmeye başlanmıştır. Diğer yandan üretim sırasında yine insanlar, işleri beraberce yapabilme adına birtakım jest, mimik ve seslere başvurmuştur. İş kuramı, insanların beraberce çalışırken çıkardıkları seslerin konuşmanın kaynağını oluşturduğunu varsayar (İşcan, 2015).

Tüm bunların öğrenilmesiyle beraber ilk iletişim nüveleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu küçük etkileşimler arttıkça yani insan dil becerisini kullanmaya başladıkça yavaş yavaş düşünce de gelişmeye başlamış ve insanın iş, doğa, etkileşimler üzerine daha çok düşünmesiyle iletişim ve konuşma eylemi sürekli tetiklenerek gelişimini sürdürmüştür.

İletişim kavramı bazı kaynaklarda şöyle tanımlanmıştır:

- Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim (TDK, 2011).
- İletişim iki birim arasında birbiriyle ilişkili mesaj alışverişidir (Cüceloğlu, 2002).
- Bilgilerin sözel bir şekilde aktarılması, iletilmesi, alışverişi, insanların birbirlerini anlayabilmesi, ortak davranışı ortaya çıkaran etkileşim süreci, diğerlerini etkilemeye yönelik bilgi aktarımıdır (Tuna, 2012, 5).

İletişim, amaçlı olarak sürdürülen bir faaliyet olmakla beraber aynı zamanda da sürekli. Geçmişten geleceğe insanlık var oldukça çeşitli şekillerde yaşamaya devam edecektir.

İletişimin insana kazandırdığı en önemli niteliklerden birisi de kendini ifade etme imkânı yani konuşma olanağı sunmasıdır. Evet, insan kendi iç dünyasında da konuşur, kendini sorgular veya konuşma barındıran çeşitli düşünsel süreçlere girebilir. Lakin insanın insanla kurduğu iletişim bambaşkadır. Zira insan toplumsal bir varlıktır. Başkalarıyla benzerlikleri veya uzlaşmaları kişiye mutluluk verecektir. Bunlar da ancak konuşma yani karşılıklı iletişim sayesinde ortaya çıkar.

İletişim iki yönlü gerçekleşir. Alıcı ve verici birbirlerinin algılayacağı şekilde kodlamalar yaparak mesajı birbirlerine ulaştırırlar. Birbirlerinin anlayacağı dilden bu mesajları kodlamaları da dil olgusunu ortaya çıkarır. Verici, çeşitli kanallar (yazı, çizim, hareket, resim, jest, mimik, şekil vs.) vasıtasıyla duygu veya düşünce içeren mesajını alıcıya ulaştırır. Ancak alıcı bu mesaja geri bildirim göndermezse tam anlamıyla bir iletişim gerçekleşmiş olmaz. Yani gerçek anlamda bir anlaşma için anlamın yanı sıra anlatma becerisine de sahip olmak gerekir.

Bu bağlamda sözlü iletişimin üstün yönlerini şu şekilde sıralanmaktadır (Sarıkaya, 2017, 11; Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014, 14):

- Sözlü iletişim aracılığıyla kısa sürede daha fazla bilgi, duygu ve düşünce aktarımı yapmak mümkündür. Bu yönüyle diğer iletişim türlerine göre daha hızlıdır.

- Karşılıklı konuşma ve dinlemeye dayalı olduğundan geri bildirim anında alınması ve mesajın kontrol edilmesi mümkündür. Bu özelliğinden dolayı sözlü iletişim daha az zaman alır.
- Alıcının geri bildirim anında alındığı için yanlış anlaşılan veya hiç anlaşılmayan mesajların tekrar gönderilmesi mümkündür.
- İletilerin daha rahat anlaşılması için beden dilinin kullanılmasına elverişlidir.
- Anlaşılmayan noktalarda alıcının kaynağa soru sormasına elverişlidir.

2.4.2. Konuşma Becerisinin Önemi

Konuşma; bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlayan en etkili araçtır (Özbay, 2014, 7). Konuşmanın insani yönden bir hayatiyeti vardır ve diğer yönden de Türkçe öğretiminin temelinde yer alır (Aktaş, Gündüz, 2011, 99).

İnsan konuşarak kendini ifade etme olanağı bulur, sorunlarına çözüm arar, geleceğe yönelik tasarımlarını dış dünyaya aktarır. Bu itibarla konuşma günlük hayatta vazgeçilemeyecek becerilerimizden birisidir. Çünkü konuşma becerisi hayatımızdan çıkarıldığında iletişimin en önemli öğelerinden biri de pasif duruma geçecektir. Aynı zamanda konuşan insan düşüncelerini netleştirmekte ve dinleyenlerden aldığı dönütlerle geliştirerek kalıcı hâle getirmektedir. Düşüncelerini ifade eden ve iletişim kuran insan ise güven kazanır, sosyalleşir ve toplumda kendine yer bulur. Bu sayede iç huzurunu sağlar.

Yapılan araştırmalara göre kişinin çevresiyle doğru iletişim kurabilmesinin ve ilişkilerini güçlendirmesinin en etkili yolu konuşmadır (Gündüz, Şimşek, 2014, 21). Tabii ki iletişim sadece konuşma ile idame ettirilmez. Ancak konuşma becerisi, içerisinde beden dili, jest-mimik, vurgu-tonlama gibi birçok başka etkeni de barındırdığından iletişimin en önemli öğelerinden biridir.

Konuşma becerisi, dinleme becerisinden sonra ilk gelişen beceridir. Zaten günlük hayatta da %45 ile en çok dinleme, ardından %30 ile konuşma becerisi kullanılmakta, bunlardan sonra %16 ile okuma ve %9 ile yazma becerisi gelmektedir (Nalıncı, 2000).

Konuşma, dil becerileri içinde zihnin en aktif olduğu alandır. Çünkü kişinin konuşabilmesi için öncelikle karşıdakini dinleyip söylenenleri anlamlandırması, aynı zamanda da vereceği cevabı düşünmesi zihnin aktif olmasını sağlayacaktır (Erdem, 2014, 218).

Konuşma becerisi yüksek olan bireylerin ikna kabiliyetleri de iyidir. İkna kabiliyeti olan birey ise öz güvenlidir. Kendine inancı yerindedir. Aynı zamanda bu kişiler rahat iletişime geçen bireyler oldukları için toplum içerisinde de sevilip sayılan ve aranan kişilerdir. Bu yönüyle konuşma kişileri toplumda saygın bir konuma yükseltme olanağını da sunar.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde de konuşmanın önemi büyüktür. Öğrencilerin kendini ifade etmede en önemli araçları konuşmadır. Çünkü yazma becerisi hem daha gelişme aşamasındadır hem de sürekli kullanıma uygun değildir. Anlamanın gerçekleşip gerçekleşmediği, yazma becerilerini her zaman kullanmak mümkün olmadığı için konuşma becerisi ile ölçülür. Ayrıca kendini ifade eden çocuk zamanla sosyalleştiğinin farkına varır ve kendine güven duygusu da geliştirir.

Konuşma becerisi, öğrencilerin çevreleriyle iletişim kurmaları, iş birliği yapmaları, ortak karar vermeleri ve karşılaştıkları sorunları çözmeleri açısından da önemli bir alandır (Özbay, 2014, 7). Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki temelde konuşma ve dinleme üzerinden hareket eder. Öğrenme sürecinde konuşma ve tartışma, bilgilerin, yeniliklerin, düşüncelerin hızlı olarak aktarılmasını sağlamaktadır. Öğrenciler kendilerini ifade ettiği takdirde çeşitli dönütler vasıtasıyla eğitim sürecini verimli hale getirebilirler. Konuşma ölçme değerlendirme süreçlerinde de hızlı dönüte imkân sağlamasıyla öğretmenin işini kolaylaştırır. Yani konuşma öğrencinin zihinsel faaliyetlerini artıran bir niteliğe sahiptir. (Güneş, 2014, 107).

Etkili ve güzel konuşma günlük hayatta bireye şu faydaları sağlamaktadır (Quandt, 1983):

- İyi konuşmacılar, diğer insanlara göre kendilerini daha iyi ifade ederler.
- Zaman ve mekân farkı olmaksızın fikirlerini rahatça söyleyebilirler.
- Tecrübeleri özümsemeye, onları birbirine bağlamada ve hatırlamada başarılıdırlar.
- Dilin sembolik yapısını daha iyi anlar ve dili düşüncelerini geliştirmek için daha etkili bir şekilde kullanırlar.

2.4.3. Konuşma Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisi

İyi bir konuşma becerisi için dinleme becerisinde gelinen seviye önemlidir. Aynı şekilde iyi bir dinleme becerisi noktasında da okuma alışkanlığının yeri ayrıdır. Bununla birlikte konuşma ve yazmanın da temel taşlarını iyi bilmek gereklidir. Bu

itibarla konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerileri birbirlerini bütünleyen becerilerdir ve bu hususiyetlerine dikkat edilerek kullanılmalıdır. Birbirlerinden ayrılmamalı ve içlerinden herhangi biri ihmal edilmemelidir.

2.4.3.1. Konuşma Dinleme İlişkisi

İletişim süreci düşünüldüğünde sürecin iki temel etkeni alıcı ve vericidir. Verici, konuşma sayesinde mesajı alıcıya iletirken alıcı da dinleme sayesinde algılayıp yorumlar. Dolayısıyla iletişim sürecinde konuşma ve dinlemeden herhangi biri olmazsa süreç sekteye uğrayacaktır. Bu anlamda konuşma ve dinleme, iletişim sürecinde hem birbirini bütünleyicidir hem de bir arada bulunma mecburiyetinde olan becerilerdir. Buna göre iletişim sürecinin istenen sonuçlarla tamamlanabilmesi için konuşmacı ile dinleyici arasında ortaklaşa gösterilecek bir çabaya ihtiyaç vardır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014, 203).

Dinleme becerisi anne karnında edinilmeye başlanan bir beceri iken konuşma becerisi doğumdan sonrası süreçte bebeğin ilk çıkardığı seslerle ortaya çıkar. Ancak dinleme becerisi diğer becerilerden bağımsız olarak ortaya çıkıp gelişirken konuşma becerisinin gelişimi dinleme becerisine bağlıdır. Zira dinleme becerisi gelişmeyen bireylerin güzel konuşmaları beklenemez. Çünkü konuşma dinlenen seslerin hafızaya kaydedilip zaman içinde seslendirilmeye çalışılması sonucunda gelişir ve ortaya çıkar. Bu yüzden konuşma becerisi, dinleme becerisine bağımlıdır.

Diğer yandan konuşma eğitimi de dinleme becerisi vasıtasıyla verilir. Çeşitli konuşma yöntemlerini sağlıklı şekilde öğretmek için örnek konuşmaları öğrencilere dinletmek zaruridir. Konuşma uygulamalarında etkili bir şekilde örnek konuşmaları dinlemeyen veya dinleyemeyen öğrencilerin başarılı olması beklenemez.

Özby'a (2001, 10-11) göre konuşma ve dinleme becerileri arasındaki ilişki şu maddelerde toplanmaktadır:

- Doğuştan işitme özürlü olanlar konuşmayı öğrenemiyorlar.
- Gelişim dönemi sürerken işitme becerisini kaybedenlerde konuşma becerisinin de gerilediği görülüyor.
- Kulağı sonradan tedavi edilenler yavaş yavaş konuşmaya da başlıyorlar.
- Bir toplumda yaşarken kaybolan ve uzun süre sonra bulunan çocukların ilk öğrendikleri dili ve konuşma becerilerini yitirdikleri görülüyor.

2.4.3.2. Konuşma Okuma İlişkisi

Okuma becerisi, dinleme becerisi ile beraber anlama becerilerini oluşturur. Okuma harf, kelime ve cümlelerin çözümlenmesiyle birlikte insanlara durumları, olayları, olguları, duyguları ve düşünceleri anlayabilme imkânı verir. Aynı zamanda insanın kelime hazinesi de okuma becerisi sayesinde gelişir.

Okuma ve konuşma becerileri görünürde anlama ve anlatma olmak üzere farklı gruplarda bulunsa da dil becerileri arasında koparılamaz bir ilişki vardır. Okuma-konuşma bağlamında değerlendirildiğinde, okuma becerisi öncelikle nitelikli anlamayı geliştirdiği için direkt olarak konuşmayı da geliştirir. Konuşma içeriğinin nitelikli ve doyurucu olması, iyi bir okumayla doğru orantılıdır. Yani iyi konuşmacıların iyi okur olması kaçınılmazdır (Arıcı, Taşkın, 2019, 191). Çünkü doğru ve düzgün anlama becerisine sahip olmayan bir insan kendisini düzgün ifade edemez ve yanlış anlaşılmalara sebebiyet verir. Bununla birlikte okuma becerisi sayesinde kelime hazinesini geliştiren bireyler konuşma becerilerini daha aktif ve nitelikli şekilde kullanabilirler. Zira iyi konuşmanın ana noktalarından birinin de sağlam bir kelime hazinesi olduğu bilinmektedir.

Bir başka yönden bakıldığında okuma sayesinde bilgisini, görgüsünü geliştiren insanlar bir süre sonra bunları başka insanlarla paylaşma ihtiyacı duyacaktır. Bu noktada en kolay işe koşulacak beceri ise konuşma becerisidir. Konuşma becerisi sayesinde insan öğrendiklerini aracısız bir şekilde aktarma olanağı bulacaktır.

Okuma becerisinin konuşma becerisine etkilerinden biri de özgüven sağlamasıdır. Okuyan birey, kazandığı özgüven sayesinde iletişim kurma becerisi gelişmiştir; her zaman ve zeminde kendini rahat bir şekilde ifade edebilir. İnsanlarla etkileşim ve iletişimin verdiği avantajlarla dinamik bir yaşam tarzı ile değişim, dönüşüm ve gelişim döngüsü içindedir (Göçer, 2017, 243).

Okuma ile konuşma arasındaki en net ilişki sesli okuma çalışmalarıdır. Bu çalışmalarda iki beceri aslında iç içe geçmiştir. İkisinin birbirinden bağımsız düşünülmesi imkânsızdır. Özellikle verilen okuma metinleri üzerinden yapılan seslendirme çalışmaları, konuşmanın karşımızdakiler tarafından doğru anlaşılması açısından kritik öneme sahiptir. Hızlı konuşan bireylerin konuşmasını yavaşlatmak ve normal hızla konuşmasını sağlamak amacıyla küçük metinleri üzerinde veya

vurgu ve tonlama hataları olan bireylerle farklı metin türlerine yönelik sesli okuma çalışması sesli okuma çalışması yapılabilir. Sesli okumalarda özellikle diyalog metinlerinin tercih edilmesi, bireylerin okuduğu karaktere uygun seslendirme yapması, konuşmasını olumlu yönde geliştirecektir (Arıcı, Taşkın, 2019, 191). Sesli okuma konuşmada telaffuz ve anlatım gücü bakımından yarar sağlar (Çongur, 1995, 55). Sesli okuma, seslerin doğru çıkarılması, kelimelerin doğru telaffuz edilebilmesi, cümledeki anlamın vurgu ve tonlamalarla ifade edilmesi vasıtasıyla konuşma becerisinin geliştirilmesine yardımcı olur. Ayrıca sınıftaki sesli okumalar ile öğretmenler, öğrencilerdeki, kekemelik, sesin yutulması, değiştirilmesi, yanlış söylenmesi gibi konuşma kusurlarını tespit ederek bunların düzeltilmesi noktasında tedbir alabileceklerdir (Altunkaya, 2017). İşte bundan dolayı konuşma eğitiminde öğrencilere onların seviyesine uygun fıkralar, hikâyeler, gazete haberleri vb. metinler sesli olarak okutulmalıdır. Bu tür çalışmalar öğrencilerin kendilerine güven duymasına, telaffuzlarının güçlenmesine yardımcı olacaktır (Doğan, 2009, 193).

2.4.3.3. Konuşma Yazma İlişkisi

Dil becerilerinde verici beceriler, konuşma ve yazma becerileridir. Konuşma ve yazma becerileri arasında birbirini tamamlayıcı bir ilişki bulunmaktadır. Bu iki beceri ifade edici beceriler olması hasebiyle esasında birbirlerine de alternatif oluşturur. Yazma becerisi zayıf olan insanlar kendilerini konuşarak, konuşma becerisi zayıf olan insanlarsa kendilerini yazarak ifade ederler. Bu durumun bariz örneklerinden birisi Türk Edebiyatının önemli eserlerinden Kürk Mantolu Madonna'da görülmektedir. Romandaki Raif Efendi karakteri içine kapanık, dış dünyadan kopuk, iletişime kapalı birisidir. Fakat yaşadığı kuvvetli duyguları ve başından geçenleri yazarak ifade etmektedir.

Konuşma bilindiği üzere yazmaya oranla duygu ve düşünceleri daha hızlı bir şekilde karşı tarafa iletmeye olanak sağlar. Ancak konuşmanın dezavantajı da kalıcılıktır. Yazı, söze göre her zaman daha kalıcıdır. Atalarımız da bu durumu “Söz uçar, yazı kalır.” atasözü ile net bir şekilde ifade etmişlerdir. Bu durum devletler ve kişiler arasındaki ilişkilerden de anlaşılmaktadır. Devletler veya kişiler, aralarında bir antlaşma yapacakları zaman mutlaka yazıya döker ve kalıcı hâle getirir. Bir diğer yandan yazı insanların duygu ve düşüncelerini gelecek kuşaklara aktarmasını sağlar.

Bu noktada okuma yazma bilmeyenler dahi aktarmak istediklerini konuşarak başkaları tarafından yazıya geçirilmesini sağlar.

Kalıcılık meselesine verilebilecek en önemli örneklerden biri de destanlar ve efsanelerdir. Bu türler yüzyıllardan beri ağızdan ağıza anlatılarak yani konuşma becerisi ile anlatılarak belli bir döneme kadar gelmiştir. Ancak bu süreçte varyantlaşmalara uğramış ve bazı değişiklikler yaşamışlardır. Zira belli bir süreçte başkaları tarafından yazıya geçirilerek günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Yani yazma becerisi konuşma becerisini tamamlayıcı bir biçimde kullanılmıştır.

Konuşma ve yazma becerileri dönüt alma durumları bakımından farklılık gösterirler. Konuşmanın hedef kitlesi, çoğu kişi için ve çoğu kez sınırlı sayıda insandan oluşurken yazmada genellikle bu hedef kitle genişlemektedir (Karadağ, Maden, 2013, 270). Bir konuşmayı gerçekleştirmek için belli bir yerde başka kimselere ihtiyaç duyulur. Bu durum ilk bakışta bire dezavantaj gibi görünse de hızlı dönüt alma imkânı noktasında olumlu bir durumdur. Konuşmacı dinleyenden kısa süre içerisinde dönüt alabilir; eksiklerini kapatabilir veya yanlışlarını düzeltebilir. Ancak yazma becerisi için mesele böyle değildir. Yazılanların ne zaman okunacağı her zaman bilinemez. Ayrıca yazan ve okuyanların da aynı ortamda bulunup hızlı etkileşime girmeleri çoğunlukla mümkün olmaz. Dolayısıyla yazma becerisinde alınan dönüt ile konuşma becerisinde alınan dönüt arasında büyük bir farklılığın olduğunu söylemek mümkündür.

Konuşma ve yazma becerilerinin ortaya çıkma ve gelişim zamanları göz önüne alındığında konuşma becerisinin okul çağından önce ortaya çıkıp geliştiği yazma becerisinin ise okul çağında gelişim gösterdiği görülmektedir. Bu yönüyle konuşma becerisi yazma becerisi için bir temel niteliğindedir. Hem çocuklar hem yetişkinler konuşma becerisini yazma becerisinden daha sık ve daha fazla kullanır. Günümüzde dünyada yaklaşık 3000 konuşma dili varken bunların yaklaşık sadece 200'ünde yazı dili bulunmaktadır (Tompkins, 1998, 304). Demirel'e (1999, 71) göre "Öğrencilerin bir konuda istenileni uygun bir biçimde yazması, onların konuşma ve düşünme yetilerine bağlıdır. Bu yönden yazma çalışmalarını konuşmalara bağlama, yazılı anlatım etkinliklerinin çıkış noktası olacaktır. Çünkü öğrencilerin okul içi ve okul dışı hayatlarında ilk başvurdukları anlaşma aracı konuşmadır."

2.4.4. Konuşma Becerisinin Bileşenleri

2.4.4.1. Fiziksel Bileşenler

2.4.4.1.1. Ses

Güncel Türkçe Sözlük'teki (TDK, 2011) ses tanımlarından ilk ikisinin konuyla yakından ilgili olduğu görülmektedir. Birinci tanımda ses, “Kulağın duyabildiği titreşim, seda, ün.” şeklinde tanımlanırken ikinci tanım dil bilim bağlamında sesi tanımlar: “Akciğerlerden gelen havanın ses yolunda oluşturduğu titreşim.”.

Gündüz ve Şimşek (2014, 72) de sesi “Basınçla gelen havanın gırtlaktaki ses tellerine çarpıp titreştirmesi ile oluşan fiziksel bir olay” şeklinde tanımlar.

Ergin'e (2013, 29) göre ise en küçük gramer birliklerinden en büyük birlik olan cümleye kadar dili meydana getiren bütün şekillerin bünyesinde ses adı verilen en küçük ve en basit dil unsurları bulunur.

Sesler konuşma eyleminde bulunan insanın ruhsal veya zihinsel durumuyla alakalı bazı ipuçları verir. Mutluluk, heyecan, sinirlilik vs. birçok duygu durumu sestten sezilebilir. İnsan sesindeki bu istemsiz durumların yanı sıra sesini istemli olarak da çeşitli duygu durumlarına, bazı anlamlar içeren hâllere sokabilir. Zira insan, tahmin edilemeyecek kadar çok çeşitli sesleri çıkarabilmektedir. Bilimsel olarak belirlenemeyen bu çeşitliliğin yanında sesle ilgili bilimsel olarak tespit edilen durumlardan bazıları şöyledir:

- Ses dalgaları havada yaklaşık 340 m/s hızla yayılır.
- İnsan kulağı ses dalgalarını yaklaşık 20-20000 Hertz arasında duyabilir.
- İnsan sesi saniyede 120'den fazla titreşim yapar.
- Sesin yayılması için maddesel ortam gereklidir, boşlukta ses yayılmaz (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014; Taşer, 2015).

Taşer (2015, 115)'e göre her sesin çıkışında üç eylem bulunur:

a) Gerilme: Konuşma örgenleri istenen sesi çıkarma durumuna geçer.

b) Duraklama: Çok kısa bir süre gerilme durumunda durup istenen sesi çıkarır.

c) Çözülme: Örgenler, ödevlerini bitirdikten sonra, gevşeyerek bekleyiş durumlarına dönerler.

Sesler bu aşamalar esnasında birbirinden bağımsız şekilde ortaya çıkmazlar. Genelde bağlarını koparmadan hareket ederler. Bu bağlamda sesler, bağımsız sıralanmış ögeler değil de zincir halkaları gibi iç içe geçmiş şekilde ortaya çıkarlar.

İnsanların büyük çoğunluğunun ses eğitiminde eksikliklerin olduğu bir gerçektir. Ancak kişilerin bu eksikliği kapatmada başvurabileceği birtakım yöntemler mevcuttur. Bunların başında da iyi bir seste bulunması gereken eksikliklerin bilinerek buna göre uygulamalar yapılması gelmektedir.

İyi bir seste bulunması gereken özellikler (Gündüz, Şimşek, 2014; İşcan, 2015; Kurudayıoğlu, 2011; Taşer, 2015) şöyledir:

İşitilebilirlik: İşitilebilirlik iyi bir sesin en önemli özelliklerinden birisidir. Sesin yüksekliği ile ilgilidir. İşitilebilir bir ses ne fazla ne az, yeteri kadar yüksek olmalıdır. İşitilebilirlik konusunda sorun olan seslerde temel problem nefestir. Bu yüzden bu sorunu yaşayan kişilerin nefes çalışmalarına ağırlık vermesi gerekir. Kişi sesini konuşma esnasında kalabalıklığa veya ortamın büyüklüğüne göre ayarlaması elzemdir. Bunun için topluluğun en sonundaki kişiler temel alınarak sesin yüksekliği ayarlanmalıdır. Sesin yüksekliği iyi bir şekilde ayarlanmadığı takdirde hem iletişimde kopukluklar olur hem de dinleyici de tedirginlikler ortaya çıkar (Kantemir, 1995; Özdemir, 2006).

Akıcılık: Konuşmada akıcılık sesin hızı ile ilgili bir konudur. Konuşmada hız dinleyene, heyecana, mizaca, yere, araç gereçlerin durumuna göre değişebilir. Konuşmacı karşısındaki dinleyicinin algılama düzeyine uygun bir hızda konuşmalıdır. Duygudan yoksun yoksun ve monoton konuşmalar da akıcılıktan uzaktır. Ayrıca konuşmalardaki “eee, ııı” gibi sesler de akıcılığı sekteye uğratar.

Hoşa Giderlik: Bir sesin hoşa giderliği tonu veya tınısı ile ilgili bir durumdur. Rahatça dinlenilebilen, zorlanmadan çıkan, kulak tırmalamayan sesler hoşa giderlik özelliğine sahiptir. Yani kısaca böyle sesler tınılıdır. Bu özellikten yoksun sesler ise çok tiz, hırıltılı, sert, biçimsiz yani kulak tırmalayan bir hâldedir.

Anlamlılık: Kişinin sesi dinleyene anlatmak istediğini yansıtmıyorsa anlamlı değildir. Bu özellik kişinin anlattığı şeye olan inancını, amacını, kararlılığını, iyi niyetini karşı tarafa yansıtmasıyla ilgilidir. Eksikliği durumunda dinleyicide kafa karışıklığı, yanlış anlaşılmalara ve yineleme beklentisi oluşur.

Bükümlülük: Bükümlülük, sesin tekdüzelikten uzak şekilde hareketlilik içerisinde çıkarılmasını ifade eder. Burada, anlatılan şeylere göre seste hız ve ton değişiklikleri meydana gelmeli; zaman zaman hızlanıp yavaşlayan alçalıp yükselen ses, monotonluktan kurtulmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken şey bu hız ve ton değişikliklerinin mekanik ve yapay olmaması, mesaja uygun ve doğal bir şekilde ortaya çıkmasıdır.

Açıklık: Diksiyonda açıklık, düşüncelerin açık bir şekilde meydana çıkarılmasıdır. Bu bağlamda konuşmacı anlatacağı şeyleri anlamış ve özümsemiş olmalı, akabinde de önemli noktaları vurgulayarak dinleyiciye anlatabilmelidir. Açıklığın sağlanabilmesi için ulama, tonlama, duraklama, vurgu ve ses kalitesi gibi unsurlara dikkat edilmelidir. Bu unsurlar konuşmada açıklığı etkilemektedir.

Sesin insan kişiliğini yansıtan bir göstere olduğu da son dönemde genel kabul gören bir tespittir. Sesin oluşumu, vücudumuzdaki pek çok organın ahenkli çalışması ile mümkün olabilmektedir. Ses, ciğerlere alınan havanın diyafram, göğüs kasları, göğüs kafesi, soluk borusu, ses telleri, ağız gibi organların hareketi ile oluşmakta ve şekillenmektedir. Sesin şekillenmesi özellikle boyun ve ağızda yer alan ses organları etkili olmaktadır (Özbay, 2005, 116). Sesin oluşması karmaşık bir yapıyı oluştururken nefes alıp verme sesin oluşmasını sağlayan asıl etmendir. Nefes verirken çıkardığımız havanın ses telleri ve diğer organlar vasıtasıyla titreşimlere dönüşmesi sonucu ses oluşur (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014, 48).

Sesin oluşmasını sağlayan organlar Korkmaz (2008, 32) tarafından şu şekilde tasnif edilmiştir:

1. **Solunum;** diyafram, akciğerler, göğüs kafesi, göğüs boşluğu ve soluk borusundan oluşur.
2. **Fonasyon;** gırtlak, ses telleri ve gırtlak kapakçığını kapsar.
3. **Rezonans;** yutak boşluğu, geniz boşluğu ve ağız boşluğu organlarıyla oluşur.
4. **Artikülasyon,** ünlüleri ve ünsüzleri yani sesleri şekillendiren ağız bölgesi organlarıdır.

2.4.4.1.2. Sesi Oluşturan Organlar

Konuşma ilk ve asıl işi başka olan birçok organlarla ilgili ve dallı budaklı bir iştir (Cole ve Morgan, 2001, 316). Konuşmanın ortaya çıkabilmesi için öncelikle sağlıklı bir işitme duyusu gereklidir. Ses yoluyla iletilen semboller algılayamayan bireyin konuşması da olanaksızdır. Bu yüzden işitme engelliler bu semboller işaret dili vasıtasıyla ifade ederler. İşitme organlarının sağlığından başka konuşma

organlarının da sağlıklı olması önem arz etmektedir. Zira konuşmanın gerçekleşebilmesi için konuşma organlarının sağlıklı ve düzgün çalışması, beyin ile eşgüdüm içerisinde olması gereklidir. Bu bağlamda sesin oluşmasında rol oynayan organlara değinmek gerekir:

Diyafram: Karın boşluğu ile göğüs kafesini birbirinden ayıran, ortasına doğru incelen, kenarlara doğru kas ve sinirlerle kalınlaşan bir yapıya sahiptir. Diyaframın vücuttaki asıl görevi nefes alıp vermektir. Aldığımız nefesi diyaframa kadar indirmediğimizde sağlıklı bir nefes almış olmayız (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014, 48).

Diyafram nefesini doğru bir biçimde almak için öncelikle burundan nefes almak gereklidir. Alınan nefes ciğerlerin en uç kısımlarına kadar itilmeye çalışılır ve karın dışarıya doğru çıkarılır. Nefes verilirken de karın yavaşça içeri doğru çekilir ve diyafram çalıştırılır. Bununla birlikte doğal diyafram nefesi yatma esnasında alınan nefestir. Yatarken eller karına konulduğunda diyafram nefesinin aşamaları gözlemlenebilir. Ayaktayken alınan diyafram nefesi ise belirli öğrenmeler sonucunda elde edilir (İşcan, 2015).

Nefesimizi ne kadar çok diyaframdan alabilir, düzenli ve uzun sürelerde vermeyi öğrenebilirsek konuşmalarımız da o derece akıcı olacaktır. Zira sunuculuk, tiyatroculuk, şarkıcılık gibi meslekleri icra edenler diyafram nefesini bilmeli ve uygulayabilmelidir.

Bazı konuşma bozuklukları diyafram kaynaklı olabilmektedir. Küçük yaşlarda diyafram kaslarındaki sinirlerin zedelenmesiyle ya da diyaframın iyi eğitilememesi durumlarında kekemelik problemleri ortaya çıkabilmektedir. Bunların tedavisiyle konuşma kusurları giderilebilmektedir (Yalçın, 2002).

Diyafram eğitimi için bazı uygulamalar yapılabilir. Nefes tutma, duvardaki kâğıda üfleme, ünlü sesleri mümkün olduğunca uzatarak söyleme, gül koklar gibi derin nefes alma, uzun tekerlemeleri tek nefeste söylemeye çalışma vb. pek çok alıştırtma diyaframdan nefes almayı sağlayan uygulamalardır (Erdem, 2014, 198).

Göğüs Kafesi: Göğüs kafesi 12 çift kaburgadan meydana gelmiştir. Göğüs kafesi yükselince göğüs boşluğunun oylumu genişler. Soluk verirken de göğüs kafesi alçalır ve göğüs boşluğunun oylumu küçülür (Toklu, 2007, 39). Göğüs kafesi yapısı itibariyle hem sağlıklı soluk alıp vermeyi hem de konuşma temposunu düzenleyen

bir çalışma biçimine sahiptir. Ayrıca göğüs kafesindeki yapısal bozukluklar sebebiyle konuşma bozuklukları ortaya çıkabilmektedir (Kurudayıoğlu, 2011).

Akciğerler: Soluk alma ve soluk verme bir körük gibi çalışan akciğerler ile gerçekleşir. Akciğerler, soluk alma ve vermede etkilidir. Dolayısıyla konuşmayı doğrudan etkileme gücüne sahiptir. Konuşma mekanik olarak fiziki ve zihni etkenlerle oluşur. İşte zihinsel olarak konuşmayı oluşturan beynin asıl gıdası olan oksijeni sağlayan da yine akciğerlerdir (Erdem, 2014, 199). Esasen konuşma akciğerlere alınan havanın dışarıya verilmesi esnasında ortaya çıkar. Akciğerlere alınan havanın verimli şekilde kullanılmasıyla nitelikli konuşmalar ortaya çıkmaktadır.

Gırtlak ve Ses Telleri: Gırtlak, soluk borusunu koruyup ses üretiminde ses tellerinin kontrolünü sağlayan, kıkırdak, kaslar ve bağlardan oluşan bir organdır (Altunkaya, 2017, 35-36). Ses ilk tınısını gırtlakta kazanır. Gırtlak sesin oluşumunda ve şekillenmesinde görevi olan ilk organdır (Toklu, 2007, 39).

Ses telleri, yüzeyi titreşimli tüylü epitel ile kaplı, sümüksü bir zarla gırtlak boşluğunun içinde her iki yana doğru karşılıklı altı ve üstlü birer çift kıvrımdan meydana gelir. Altındaki kıvrımlara gerçek ses telleri, üstteki kıvrımlara yalancı ses telleri denir (Helvacı, 1994, 9).

Ses telleri ve gırtlak titreşimi sağlayan organlar; yutak, ağız ve burun boşluğu ise tınlamayı veren bölgedir (Aksan, 1998).

Ağız Bölgesi Organları: Gırtlaktan sonra burun ve ağız boşluğu olmak üzere iki boşluk vardır. Solunum bu boşluklar vasıtasıyla devam eder. Dolayısıyla ses nefes verme esnasında olduğundan, bu iki boşluğun konuşmayı etkileyen yönleri vardır. Ağız boşluğunda küçük dil, alt ve üst damak, çene, dil, diş ve dudaklar seslemi sağlayan organlardır. Konuşmayı sağlayan ünlü ve ünsüzleri oluşturan asıl bölge ağız boşluğudur.

Dil ağız boşluğunda çeşitli noktalara değerek ünsüzlerin oluşumunda, aldığı konuşma ve yaptığı hareketlere göre ünlülerin oluşumunda görev alır. Damak sert ve yumuşak olmak üzere iki çeşittir ve bazı ünsüzlerin oluşumunda görev alır. Dudaklar ağız bölgesinin en dışında sese düzlük- yuvarlaklık özelliği verir. Çene ise açıklık durumuna göre seslerin çıkarılmasına yardımcı olur (Altunkaya, 2017).

Dil konuşmada boğumlanmayı sağlayan asıl etkendir. Ses, ağız içinde dilin orta ve ön kısmının hareketleriyle şekil kazandığı gibi dil ucunun dişlere ve ön damaklara değmesiyle de oluşmaktadır. Ayrıca ağızda oluşan bazı sesler, dönüşmüş nefesin geniz boşluğuna gönderilmesi sonucu oluşur. Bazı sesler, dudakların ve yanak kaslarının düzenli hareketiyle meydana gelmektedir.

Çene, açılarak ve kapanarak seslerin oluşumunda etkin bir rol oynar. Hatta çenenin açıklık ve kapalılık durumuna göre ünlüler, geniş ve dar olmak üzere ikiye ayrılır. Dişler de telaffuzun oluşumunda sese renk vermesi bakımından önemlidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014, 51-52).

2.4.4.1.3. Solunum

Solunum doğuştan kazanılır ve başlarda refleksif şekilde kullanılır. Nefes gün içerisinde hayati işleviyle kullanılırken 3-5 saniye civarında bir sürede gerçekleşir. Bebekler ilk solunum işlemini, doğumda ilk ağlama sesini çıkarma esnasında yaparlar. Ne zaman ki insan hayatında konuşma eğitimi evresi başlar, o zaman solunumun yani nefesin önemi ortaya çıkar.

İnsan gelişip büyüdükçe yanlış nefes almaya başlamaktadır. Zira bilim insanlarına göre en doğru nefesi bebekler almaktadır. Bebekler aldıkları nefesi derin ve yavaş bir şekilde alırlar. Böylece seslerini uzak noktalara duyurabilirler. Aynı zamanda da uzun süreler bu kuvvetli sesi sürdürebilirler. Yetişkinlerde ise doğru nefesi müzisyenler tiyatrocular, haber sunucuları ve opera sanatçıları alabilmektedir. Bu kişiler dışında insanlar genelde göğüs nefesi almaktadırlar. Oysa doğru nefes diyafram nefesidir (Eken, 2017).

Reca'ya (2015, 38) göre doğru nefes alma çalışmaları beş aşamada gerçekleşir:

1. Diyaframı kullanabilmek.
2. Nefesi diyaframda tutmak.
3. Nefesi tasarruflu kullanmak.
4. Nefes alıştırmaları.
5. Dinleme-rahatlama alıştırmaları.

İyi konuşma için doğru bir solunum şarttır. Soluk almayı, tutmayı, konuşma esnasında bu soluğu bilinçli kullanmayı başarabilenler, konuşma eğitimlerinin sonraki aşamalarında daha az güçlüklerle karşılaşacaklardır. Bu sebeple de soluk alma sürecinde önem arz eden görevli organlarımız üzerinde denetim sağlamayı ve bu

denetimi de konuşma süresince sürdürmeyi bilmemiz, konuşma eğitimindeki ilk aşamadır (Çevik, 2002, 1).

En doğru soluk, burundan alınan soluktur. Bu soluk konuşmaya engel olmadığı gibi dinleyen tarafından da pek hissedilmez. Soluk alma işleminin dinleyici tarafından fark edilmesi konuşmanın niteliğine hanel getirecek ve dinleyiciyi konuşmadan kopma durumuna getirebilecektir. Ayrıca soluk burundan alındığı zaman burun kılları vasıtasıyla alınan havayı temizlenir ve beden sağlığına olumlu katkı sağlanmış olur. Ancak konuşma esnasında burundan soluk alma zamanı olmadığında veya tek seferde daha fazla soluk alma ihtiyacı doğduğunda ağızdan da soluk alınabilir.

Soluk almanın yanında soluk vermenin önemi de yadsınamaz. Zira ses, soluk verme esnasında ses tellerindeki titreşim ile ortaya çıkar. Yani konuşmanın temeli de soluk vermedir, denebilir. Soluk verirken tutumlu olunmalı ve alınan soluk birdenbire harcanmamalıdır. Çünkü tükenen nefes neticesinde cümlelerin sonundaki sözcükler tonsuz ve kısık çıkmaktadır. Bununla birlikte Türkçede eylemin genelde sonra olması da nefesi idareli kullanmanın önemi ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada soluk verirken söze başlanmalı, soluk vermenin sonuna veya soluk almanın başına kalınmamalıdır.

Konuşma/okuma sırasında nerelerde nefes alınması gerektiği Gündüz ve Şimşek (2014, 51-52) tarafından şu maddeler altında ifade edilmiştir:

- Cümle sonunda ve satır başlarında,
- Cümle içinde ara cümlesi varsa ara cümlenin başında veya sonunda,
- Soru ile cevap arasında,
- Özneyi belirleyen virgülden sonra,
- Vurgulu bir sözcükten sonra,
- Ve bağlacı bir nokta yerine kullanıldığı zaman,
- Bir cümlenin başında bulunan hâlbuki gerçekte, özetle, demek oluyor ki, oysa bana kalırsa, diğer taraftan vb. den sonra,
- Önemli bir olayın söylenmesinden önce ve sonra,
- Uzun cümlenin öznesinden sonra,
- Tekrarlanan sözcüklerin birincisinden sonra,
- Parantez içi sözlerden önce ve sonra nefes alınabilir.

2.4.4.2. Zihinsel Bileşenler

2.4.4.2.1. Konuşma ve Beyin İlişkisi

İnsan vücudunun iki temel organı kalp ve beyindir. Kalp, damarlar vasıtasıyla tüm vücudun ve organların hayatta kalmasını sağlarken beyin ise sinirler aracılığıyla çeşitli organların işlevlerini yerine getirmesini sağlar. Beyin bu işi yaparken sinirlerdeki nöronları kullanır. Bu açıdan bakıldığında diyafram, dil, diş, damak, ses telleri vs. konuşmadaki etkili olan birçok organ beyin vasıtasıyla işlevlerini yerine getirmektedir.

Beyinde sağ ve sol yarımküreler olmak üzere iki önemli bölüm vardır. Konuşma merkezi sol yarımkürede yer almaktadır ve aynı zamanda baskın yarımküre de sol tarafta olmaktadır. Çünkü sol yarımküre ağırlıklı olarak zihinsel faaliyetleri yönetmektedir. Bir başka yönden bakıldığında da birtakım bilgilerin edinilmesinde ve beyne aktarılmasında da dil ve konuşmanın payı büyüktür.

İnsan beyninde duyum ve devinim alanları araştırıldığında konuşma noktasında ulaşılan ilginç sonuçları Taşer (2015, 89) şöyle açıklamaktadır:

“İnsanın beyin kabuğunun haritasını çizip de bu harita üzerinde duyum alanları ile devimsel alanları işaretlediğimizde vücudun bazı bölümlerinin beyinde çok dar, bazı bölümlerin de çok geniş bir alan içinde yönetime bağlanmış olduğunu görürüz. Beynin kollara, ellere, parmaklara ilişkin duyum alanı çok geniştir. Yüze, dudaklara, gırtlığa, çeneye gelince bu alanlar büyük ölçüde geniş görünmektedir. Yaklaşık olarak beynin toplam duyum alanının üçte biri sinir akımını bu yapılardan alır; bu ise konuşma mekanizmasının işleyişinde çok büyük önem taşır.

Ellerin, parmakların, dudakların, dilin, gırtlığın, çenenin kaslarına sinir tepileri gönderen beynin devimsel bölgeleri, vücudun bütün öteki bölgelerine gönderilen tepiler alanının iki katı kadardır.”

Görüldüğü üzere beyinde duyuşsal ve devinişsel alanda beyin, ağırlığının büyük bir kısmını jest-mimik ve konuşmaya ayırmıştır. Dolayısıyla konuşma eğitimi ve çalışmaları beyni canlı tutar ve gelişimini destekler denebilir.

Beyinde dilden sorumlu özel alanlar bulunmaktadır. Bunlar “Broca” ve “Wernicke” alanlarıdır. Broca alanı temelde anlatma becerilerinden sorumludur. Anlama becerileriyle de ilişkisi olan bu alan genel olarak konuşmayı etkilemektedir. Zira bu alanda bir zedenleme meydana gelen insanlarda konuşma bozukluklarının meydana geldiği bilinmektedir. Bu bozukluklar akıcı konuşma sorunları ile beraber vurgu, tonlama, ezgi sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Wernicke alanı ise temelde anlama becerilerini etkilemektedir. Bu alanda sorun yaşayan bireyler duyduklarını ve okuduklarını anlayamaz duruma gelirler. Özbay’ın (2014) eserinde

bulunan bilgiye göre Wernicke konuşmayı motor ve duyuşsal olmak üzere iki bölge ile ilişkilendirmiştir. Broca alanı konuşmanın motor bileşenini denetlerken Wernicke alanı da konuşmanın duyuşsal alanını denetlemektedir.

“Bu modele göre işitilen(işitsel) ya da okunan(görsel) sözcüklerin algılanması ve anlaşılması Wernicke alanında gerçekleşir. Konuşamamanın gerçekleşmesi için Wernicke alanından yola çıkan duyuşsal içerikli nöral uyarının Broca alanında motor nitelik kazanması gerekir, bu dönüşüm olamıyorsa kişi sözle ya da yazıyla kendisini ifade edemez.” (Özbay, 2014, s. 5)

2.4.4.2.2. Konuşmanın Boyutları

Konuşma dört boyutta ele alınabilir:

a) Fiziksel Boyut: Konuşma ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir (Demirel, 1999, 45). Fizikçiye göre, konuşma eylemi, bütünüyle, ışık ve ses dalgalarından oluşan bir süreçtir (Taşer, 2015, 67).

b) Fizyolojik Boyut: Konuşma insan bedeninde var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudaklar ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde işbirliğiyle gerçekleşen bir süreçtir (Demirel, 1999, 45). Beyinde oluşan ileti, beynin uyarıları ve bu organların işbirliği sayesinde sese dönüşür (Adalı, 2003). Burada belirtilmesi gereken önemli nokta şudur: Konuşma, insan bedeninde bu amaçla özelleşmiş kaslar sisteminin kullanılmasıyla değil daha çok, asal biyolojik işlevleri olan kasların özel kullanımı ile meydana geldiğidir. Fizyolojik yönden konuşma, ikincil bir işlevdir, daha doğrusu, ikincil işlevler grubudur (Taşer, 2015, 67-68).

c) Psikolojik Boyut: Konuşmanın psikolojik niteliği uyarma ve tepki odağında kendini gösterir. Gerçekte de konuşma, birtakım uyarımlarla bu uyarımlara karşılık veren tepkilerden oluşur; bunlardan bazıları birincil derecede coşkusalsal, bazıları birincil derecede zihinsel, bazıları da sözel ve sözel olmayan tepkilerdir (Taşer, 2015, 68). Bu bakımdan konuştuğumuzda dış dünyanın kendisi üzerine değil, doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin kendi tepkilerimiz üzerinde konuşuruz (Demirel, 1999, 45).

ç) Toplumsal Boyut: Konuşma, toplumsal yaşamın bir ürünüdür. İnsanoğlu birlikte yaşamaya başladığı andan itibaren bir şekilde iletişim kurma ihtiyacı hissetmiştir. Konuşma dil kullanılarak iletişim kurma yoludur (Demirel, 1999). Konuşmanın birincil işlevi, işbirliği sağlamaktır. Konuşma eyleminden söz edebilmek için en az iki kişinin varlığına gerek duyulması da bunu kanıtlar.

Kuşkusuz kendi kendimizle de konuştuğumuz çok görülen bir olgudur; evet ama o zaman da biz gene tek değil çift kişiyiz; içimizde bir konuşan bir dinleyen vardır. Bu bakımdan toplum karşısında konuşma, bireysel konuşma ile pratik doğrultuda eşanlı ya da hiç değilse ayrılmaz biçimde birbirine bağlıdır denebilir (Taşer, 2015, 70).

2.4.5. Konuşma Becerisinin Dış Yapı Unsurları

İyi bir konuşmanın gerçekleşebilmesi için diksiyon en önemli faktörlerden birisidir. Diksiyonun farklı tanımları yapılmıştır.

Latince'den Fransızca'ya oradan da dilimize geçen diksiyon kelimesinin Latince anlamı "Söz söylerken sözcüklerin seçilip düzenlenerek düşünceleri kolaylıkla anlatma tarzı." şeklindedir (İşcan, 2015).

Güncel Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) diksiyon, "Seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi." şeklinde ifade edilmiştir.

Güler ve Hengirmen'e (2005, 113) göre diksiyon, "duygularımızı ve düşüncelerimizi sözle ifade ederken seslerin ve sözcüklerin hakkını vererek, cümleleri doğru, güzel, etkili ve yalın bir biçimde söyleyerek sesimizi doğru ve düzgün kullanarak tonlama, duraklama ve vurgulara dikkat ederek etkili ve güzel bir biçimde seslenme sanatıdır."

Kıbrıs'a (2016, 1) göre diksiyon, "Türkçenin yöresel etkilerden arındırılmış biçiminin ölçü alındığı, yazma ve boğumlama kurallarına uygun olarak duru ve anlaşılır biçimde seslendirilmesi işi ve bunun için verilen eğitim"dir.

Şenbay (2016, 72) diksiyonu "söz söylerken duygu ve düşünceleri doğru, üslubuna uygun olarak anlatmak için sesin uyumunu, söylenişi, sözcük hecelerinin uzunluğu, kısalığı ve vurguları bakımından doğruluğu, jesti, mimiği takınılacak tavırları yerinde ve güzel kullanma sanatı" olarak tanımlar.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere dili doğru ve kurallarına uygun şekilde kullanmak ve konuşmada kullanılan organları zamanla denetim altına almak esastır. Tabii bunları yaparken standart Türkçeyi göz önünde bulundurmamak gereklidir. Diksiyonun kötü olduğu bir konuşma tekdüze olacağı gibi dinleyiciyi de gitgide

konuşmadan koparacak ve soğutacaktır. Hatta bir noktada artık dikkatler konuşmadan çok konuşmacının yaptığı diksiyon hatalarına kayacaktır.

Diksiyon eğitimi, tonlama, vurgu, doğru boğumlandırma, gramer bilgisi, jest mimik bilgisi gibi eğitimlerin toplamıdır. Bu eğitimlerle kişinin bilinçlenmesini ve güçlenmesini sağlayarak bir konuşma üslubu geliştirmesine yardımcı olmak amaçlanır (Okur, 2008, 13-15).

Diksiyon çalışmaları Gündüz ve Şimşek'e (2014, 72) göre ise "ses eğitimi" ve "konuşmada beden dilinin" kullanımı olarak iki aşamada yürütülür. Fonetik, beden dili, sosyoloji, psikoloji gibi disiplinler diksiyonun ilgi alanına girer. Bu disiplinlerden diksiyon açısından en önemlisi kuşkusuz fonetik(ses bilim)tir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014, 95). Fonetik bilgisi seslerin çıkarılışını inceler. Diksiyon ise buna ek olarak daha geniş bir kapsamda, ses organlarının doğru sesleri çıkarabilecek şekilde eğitilmeleri üzerinde odaklanır. Bu yönüyle diksiyon önemli ölçüde fonetiğe dayanır (İşcan, 2015, 60).

Fonetik, dilin sesle ilgili kurallarını verir ve söyleniş yönüyle ilgilenir. Diksiyon ise güzel ve etkili söyleyişin tüm özelliklerini öğreterek bu konuda beceri kazandırır. Dolayısıyla fonetik ve diksiyon birbirini tamamlar (Akbayır, 2005).

Diksiyon alınan nefesten, nefes vasıtasıyla oluşan sese; sesler ile oluşan kelimelerden, bu kelimelerin vurgulanmasına veya tonlanmasına kadar geniş bir çalışma alanında faaliyet gösterir (İşcan, 2015). Bahsi geçen alanlar diksiyonun fonetikle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Diksiyonun ses(fonetik) ile ilgili kısmını etkileyen bazı unsurlar vardır. Bunlar bir anlamda konuşmanın dış yapı unsurları olarak da adlandırılabilir. Ayrıca Eken (2017) bu unsurları kitabında prozodik unsurlar olarak adlandırmış ve bu başlık altında işlemiştir. Bu unsurları sekiz kısımda incelemek mümkündür:

2.4.5.1. Boğumlama

Boğumlama karşıdakinin anlayacağı şekilde sesleri, heceleri ve kelimeleri ifade etmektir. Boğumlama sorunu yaşayan kişilerin sesi kısıkmiş gibi çıkar ve alıcı tarafından tekrara mecbur bırakılırlar. Hatta alıcı, vericiden sesini yükseltmesini isteyebilir fakat durum temelde boğumlama ile ilgilidir. Boğumlama sorunu olmayan

kişiler düşük sesle dahi konuşmalar ağızlarından çıkan ses veya heceler birbirine karışmadığı için anlaşılma ihtimalleri yüksektir.

Ünsüzler telaffuz edilirken belli bir boğumlanma noktası üzerinde telaffuz gerçekleşir. Bu noktalar diş, dudak, diş-dudak veya damaktır. Telaffuzda temel organlardan olan dilin bu temas noktalarına yeterince değmemesi sonucunda bozuk sesler ve söyleyişler ortaya çıkabilmektedir. Boğumlama çalışmaları da temel olarak ünsüzlerle alakalı bu problemi çözmeye çalışır. Birbirine benzer şekilde ortaya çıkan b/p, v/f, z/s, t/d, k/g, r/l gibi sesler karıştırılabilmektedir. İlgili boğumlama çalışmaları sayesinde seslerin ayrışması sağlanarak sorun çözülmektedir.

Boğumlama çalışmalarında önce sesi oluşturan fiziki organların eğitilmesi gerekir. Bu noktada özellikle ünlü ve ünsüzlerin oluşumunda önemli rol oynayan ağız bölgesi organlarının eğitimi zaruridir. Çene, dil, diş, damak vs. boğumlama organları eğitilerek sorun çözülmeye çalışılır. Genellikle tekerleme alıştırmaları bu noktada işe koşulur. Boğumlama kusurlarının nedenlerinden biri dil ve dudak tembelliğidir. Dil ve dudak tembelliğinde seslerin net olarak çıkarılamadığı ve yuvarlandığı görülmektedir. Bu kusuru giderebilmek için ağız bölgesindeki kaslar egzersizlerle geliştirilmelidir. (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014).

Yanlış boğumlamanın sebeplerinden biri de mahalli söyleyişlerdir. Bu bağlamda açık-kapalı e, kalın-ince u, kalın-ince a söylenişindeki yanlışlıklar veya k'nın kalın söylenişi ile r'nin yutulması durumu örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca tutukluk, atlama, kekemelik, pelteklik gibi konuşma bozuklukları da doğru boğumlamayı engellemektedir.

Tekerlemeler dilin ve beynin seri ve süratli çalışmasını sağlayan yinelemeye dayalı anlamsız söz oyunlarıdır. Sözcükler büyük ölçüde çıkak yerleri yakın ve söylenişleri benzer seslerden oluşur. Uygulama sırasında yapılan dil sürçmeleri ya da yanlış söyleyişlerden güldürü üretmede de yararlanılır. Bu açıdan eğlenceli uygulamalardır (Gündüz, Şimşek, 2014, 118).

Tekerleme çalışmalarında dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Tekerleme çalışmalarında umumi bir hata olarak hızlı söylenmenin önemli olduğu zannedilir. Lakin önemli olan kelimelerin doğru ve eksiksiz söylenmesidir. Tekerlemeyi hızlı söylemek ise son amaçlardan birisidir. Tekerleme en başta yavaş,

eksiksiz söylenmeli, boğumlama sorunları düzeldikçe doğru ve hızlı söylenmeye çalışılmalıdır.

2.4.5.2. Vurgu

Vurgu, konuşma zinciri içinde bir heceyi ötekilere göre daha yüksek ses tonuyla, söyleyiş süresi uzatılarak, öteki hecelerden daha belirgin bir biçimde çıkarmak, böylece kimi zaman yeni bir anlam sağlamaktır (Aksan, 1998, 228). Vurgu sadece heceyle kalmaz; ses, sözcük ya da cümlelerde de kendini gösterebilir. Bu durum okunan metne ve sözcük özelliklerine göre tezahür eder.

Vurgu, anlatılanların değerini, önemini artırır; dinleyenlerin dikkatini, canlı ve uyanık tutar, ilgisini çeker. Söz vurgu ile müzik güzelliği kazanır. Vurgusuz konuşma; cansız, etkisiz, sıkıcı, bozuk bir konuşmadır. Güzel konuşma bir yönüyle vurgulu konuşmadır (Sarıca, Gündüz, 1988, 238).

Türkçede vurgu genelde son hecede yer almakla beraber kelimenin ek alma durumuna göre yeri değişebilir. Vurgu yapılacak yerlere dikkat edilmelidir. Zira kelimedede veya cümlede vurgunun yanlış yapılması durumunda konuşmanın doğal gidişatı sekteye uğrar, hatta komik durumlar dahi ortaya çıkabilir. Ayrıca vurgusu bozuk veya yeterince vurgu bulunmayan konuşmalarda yeterince anlaşılama veya yanlış anlaşılma durumları da meydana gelebilir. Vurgunun Türkçenin estetiğini nasıl etkilediğine verilecek en bariz örnek ise Türkçeyi yeni öğrenen yabancılarıdır. Bu kişilerin konuşmaları bazen yavan ve rahatsız edici olabilmektedir. Bu bağlamda vurgu konusunda yetersizlikleri olanlar, vurgulu bir şekilde sesli okuma ve şiir okuma çalışmaları yapabilirler.

Vurgunun çeşitleri göz önüne alındığında toplam iki çeşit vurgudan söz edilebilir:

a) **Kelime Vurgusu:** Kelime vurgusu genellikle son hecededir.

- Tek heceli kelimelerde vurgu bulunmaz.
- Olumsuzluk eki -ma/-me, küçültme anlamı haricindeki -ca/-ce eki ve -ken vurguyu kendinden önceki heceye aktarırlar: **oturma, basitçe, giderken...**
- İl, kent, semt, bölge, kasaba, köy gibi yer adlarında vurgu genellikle ilk hecededir: **Erzurum, İstanbul, Akdeniz, Etlik...**
- Arapça veya Farsça kökenli kelimelerde vurgu uzun hecededir: **Hikâye, hazîne, zekî...**

- Kelimenin sonu “ya” ile biterse vurgu sondan önceki hecededir: **Sakarya, Avrasya, Malatya, İtalya...**
- Derece bildiren zarfların (en, çok, pek...) vurgusu kendi üzerindedir.
- Pekiştirme sıfatlarında vurgu pekiştirme ekindedir: **koskoca, tastamam, tertemiz...**
- Birleşik kelimelerde vurgu ilk kelimenin son hecesinde yer alır: **Kızılırmak, gecekonda, aslanagzı...**
- Sert sessizler hecenin son harfinde olduğunda vurguyu üzerlerine çekerler: **saptı, kılıç, katmer** (Gündüz, Şimşek, 2014; İşcan, 2015; Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014; Topçuoğlu Ünal, Özden, 2015)...

b) Cümle Vurgusu: Cümleyi oluşturan öğelerden birinin diğerine göre baskılı söylenmesidir.

- Türkçede doğal cümle vurgusu yüklem üzerindedir, ancak söylenecek sözün anlam değeri vurguyu diğer öğelere kaydırabilir. Cümlenin en önemli ögesi yüklemidir. Cümlede kişiye göre önem arz eden öge yüklemden önce söylenir:
 - Ahmet, yarın İstanbul’a **trenle** gidecek.
 - Ahmet, yarın trenle **İstanbul’a** gidecek.
 - Ahmet, İstanbul’a trenle **yarın** gidecek.
 - Yarın İstanbul’a trenle **Ahmet** gidecek.
- Sonda bulunmayan yüklem buldukları yerde vurgulu söylenir:
 - Yukarlardan damları **kolluyor** yıldırımlar, **Bırak** aydınlığa kendini
- Cümle başında virgülle ayrılan özneler de vurguyu kendi üzerlerine çekerler:
 - **Kaldırımlar**, çilekeş yalnızların annesi (dir)
 - **Kaldırımlar**, içimde kıvrılan bir lisandır.
- Devrik cümlede vurgu birinci sözcüktedir:
 - **İnsanlar** yaşatarak yaşar birbirini. Ve **hayat meşalesini**, birbirine devreder koşucular gibi (Gündüz, Şimşek, 2014; İşcan, 2015; Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014; Topçuoğlu Ünal, Özden, 2015).

2.4.5.3. Tonlama

Ton, yalın ve periyodik hareketten, yani belirli bir zaman içerisinde tekrarlanan titreşimlerden oluşan ses izlenimine denir (Özbay, 2006, 91). Konuşmada birbiri ardından gelen sesler, hiçbir zaman aynı seviyede ve aynı renkte değildir, ses durmadan alçalır, yükselir, yumuşar, sertleşir, incilir, kalınlaşır. İşte bu ses değişikliklerine tonlama adı verilir (Parlak yıldız, 2001, 54).

Ses tellerinde oluşan titreşimin büyüklüğüne göre sesin şiddeti değişiklik gösterir. Titreşimler hızlı bir şekilde tezahür ederse sesin tonu da yüksek olur. Ancak şiddetli ses ile bağırınca duyulan ses aynı sanılmamalıdır. Şiddet, sesin kulakta yaptığı etkiye göre anlaşılır. Akciğerdeki havanın durumu ya da göğüs kafesinin büyüklük derecesine göre sesin şiddeti kişiden kişiye değişiklik gösterir. Ayrıca iyi bir tonlama için mutlaka diyafram nefesi almak gerekir.

Sesin işitilirliği, sesteki duygu durumu, konuşanın kişiliği veya kimliğine ait bilgilerin tümü sesin tonundan kestirilebilir. Mesela konuşan kişi genç mi yaşlı mı, sinirli mi, hüzünlü mü, mutlu mu gibi birçok durum ses tonuna göre dinleyiciye fikir verebilir. Yani söylenecek şeyin içeriğine ve duygusuna göre tonda farklılıklar görülmektedir. Sesteki bu renk ve ton değişiklikleri ses telleri vasıtasıyla ortaya çıkar.

Cümle içerisinde tonlama yapılırken düz, yükselen, alçalan, yükselip alçalan ve alçalıp yükselen şekillerde yapılabilir. Ayrıca bilgi aktarımını esas alan metinlerde genellikle düz ya da orta bir ton kullanılır. Duygu yoğunluğu yüklü metinlerde ise yükselip alçalan ya da alçalıp yükselen farklı tonlar kullanılır. Tonların kullanılması metnin içeriğine göre değişiklik göstermektedir. Farklı özellikleri barındıran cümlelerde tonun kullanım biçimleri şöyledir:

- Sıralı ya da yan cümleciklerin seslendirilişinde yüksekte aşağıya doğru bir seyir takip edilir.
- Şartlı cümlelerde ses bükümü önce yükselen sonra alçalan bir seyir takip eder.
- Duygusal konuşmalarda acı, ıstırap, heyecan, umutsuzluk ifadelerinde duygusal yoğunluk en üst sınıra çıkar.
- Yüksek tonlama isteyen emir, kızgınlık, öfke, kararlılık cümlelerinde duygularımızı ses tonunu artırmakla sağlarız.
- Ton, soru cümlelerinde sondadır.
- Ünlem cümlelerinde ise tonlama ünlemin bulunduğu sözcüğün üzerindedir (Gündüz, Şimşek, 2014, 203-205).

Tonlama çalışmalarında tekerlemeler ya da anlamlı cümleler kullanılabilir. Bu çalışmalarda bir tiyatro oyuncusu gibi çeşitli duygular sese yansıtılmaya çalışılmalıdır. Dolayısıyla jest-mimik ve beden dilini kullanmak bu çalışmalara katkı sağlayacaktır. Çelik (1998, 67) tonlama çalışması için şu örnekleri vermektedir:

- Evet: Şimdi sizi dinliyorum.
- Evet: Kabul ediyorum.
- Evet: Meraklandırma insanı söyle.

- Evet: Allah cezanı versin, söyle.
- Evet: Tamam.
- Hayır: Kesinlikle ben yapmadım.
- Hayır: Kaç defa söyledim olmaz.
- Hayır: Bu sorunu çözmem gerekli.
- Hayır: İşim yok.

Alperen (2001, 305) tonlama hatalarının giderilmesi noktasında şu çalışmaların yapılabileceğini ifade etmektedir:

- Birdenbire ve aynı şiddeti sürdürerek ünlüleri söylemek.
- Soluk verirken bir ünlüyü giderek artan bir şiddetle çıkarmak.
- Sesin şiddetini alçaltıp yükseltmek.
- Kısa soluk vererek gür sesler çıkarmak.

2.4.5.4. Duraklama

Konuşmalar esnasında bazen nefesin yeterli gelmemesi bazen de bir şeyler ima etmek veya anlatmak amacıyla yapılan kesmeler duraklama olarak ifade edilebilir. Yazı dilinde duraklamalar noktalama işaretleri ile yapılırken konuşmada noktalama işaretlerine ilaveten gereken yerlerde konuşmacı duraklamalar yapmalıdır. Bu yapılmadığı zaman şiddetli nefes alışverişleri neticesinde ortaya çıkan sesler konuşma estetiğine zarar verir ve konuşmanın niteliğini sekteye uğratar. Bu sesler gürültülü nefes alma olarak adlandırılmakta ve sorunun çözümü noktasında nefes tam bitmeden tekrar sessizce nefes alınması önerilmektedir. Yalnız bunu yaparken konuşma sırasındaki duraklar için akılda ayrıca bir karışıklık oluşturulmamalı duraklar kendi kendine uygun yerlerde gerçekleşerek seri bir alışkanlık hâline gelmelidir. Bunun için de bolca alıştırmaya yapmak elzemdir.

Duraklama yapmak dinleyicilerin konuşma metnini daha kolay anlamasını sağladığı gibi aynı zamanda konuşmacıya vurgu ve tonlamaları yerinde yapması, rahat nefes alması ve bir sonraki düşüncenin planını yapması için zaman kazandırmaktadır. İyi bir konuşmacı dinleyici karşına çıkmadan önce okuyacağı metnin durak yerlerini tespit etmeli ve işaretlemelidir. Duraklama yapılması gereken yer ve zamanlar şu maddelerde toplanmaktadır:

- Metin içinde geçen başkalarına ait sözlerden önce,
- Karşılıklı konuşmalar arasında,
- Noktalardan sonra ve satır başlarında,
- İki nokta ve noktalı virgülden sonra,

- Uzun cümlelerin öznesinden sonra,
- Bir cümleyi başlatan bağlaçlardan sonra,
- Yanlış anlaşılmalara neden olacak sözcüklerden önce ya da sonra,
- Ara cümleler ve ara sözlerden önce duraklama yapılmalıdır (Gündüz, Şimşek, 2014, 208-209).

Paragraflar, ana fikri destekleyen yardımcı fikirlerden oluşan cümle birlikleridir. Paragraf yapıldığında başka bir yardımcı fikrin beyan edildiği sonucu çıkar. İşte bu durumlarda nefes almak, durak süresini uzatmak lazımdır. Aynı durum, şiir okumada da vardır. Şiirde varsa dörtlükler yoksa bölümler arasında uzun duraklar yapılmalı ve derin soluk alınmalıdır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2014, 121).

Her kelimenin sonunda kelime sonu vurgusu sebebiyle küçük duraklamalar yapılır ancak cümlede asıl önemli duraklamalar cümlenin çeşitli öğelerini oluşturan kelime grupları arasında yapılmalıdır. Böyle olduğu takdirde uzun cümleler rahatça ifade edilebilecek ve nefes problemi yaşanmayarak otomatikleşmiş duraklamalar edinilebilecektir.

Diyafram nefesi alınmadığında nefes tükeneceğinden bazı ses veya hecelerde yutmalar meydana gelerek heyecanlanmalar ortaya çıkacak ve buna bağlı hızlı konuşma sorunu da konuşmanın niteliğini zedeleyecektir. Bu bağlamda duraklama hususunda diyafram nefesinin önemi büyüktür.

2.4.5.5. Ulama

Ulama bir kelimenin sonundaki ünsüzün ondan sonra gelen kelimenin başındaki ünlüyle beraber boğumlandırılmasıdır (Şenbay, 1990, 64).

Ulama gerekli yerlerde yapılmaması durumunda anlatım bozukluğuna yol açabilir. Bu yüzden kesinlik ve vurgu belirtildiğinde ya da öbekler birbirinden ayrılması gerekiyorsa ulama yapılmamalıdır.

- Balı kaldır → Balık aldır
- İlbahar at yarışları → İlk baharat yarışları

Ulama iki sözcükten başka birkaç sözcükle de yapılabilir.

- Sa-bah-ta-**nak**-şa-mı-**na**-la-ca karanlığına kadar
- Yur-du-mu-**nüs**-tün-de tü-te-**nen**-so-**no**-cak

Yazı dilinden farklı olarak konuşma dilinde, ulama yapılacak yerlerde kelime sonunda p, ç, t, k sesleri olduğunda bunların yerine b, c, d, g sesleri gelir.

- Ki-ta-**bo**-ku-mak, me-su-**dol**-mak, har-**bo**-ku-lu (Eken, 2017)

2.4.5.6. Ezgi

Güncel Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) ezgi "belli bir kurallara göre düzenlenmiş, kulağa hoş gelen ses dizisi, haz, nağme, melodi" şeklinde tanımlanmaktadır. Ezgi, konuşmanın tamamına egemen olan ton değişiklikleridir. Dilin melodisini oluşturan ton, vurgu gibi ezgi de insanların ruhsal durumlarını yani neşeli, öfkeli, üzüntülü olup olmadıklarını yansıtır. Ancak ton ve vurgu daha çok kelime ve cümlelere özgüdür. Ezgi konuşmanın bütününe kapsar (Akbayır, 2005).

Selen'e (1973) göre konuşurken üç tür ezgi kullanılır:

a) Süren Ezgi: Sözün bitmediğini, bildirim devam edeceğini gösteren ezgi türüdür.

- Annem bugün İstanbul'a gitti, yarın dönecek.

b) Biten Ezgi: Sözün bittiğini gösteren ezgi türüdür. Ses tonu tümce sonunda düşmektedir.

- Annem, bugün İstanbul'a gitti.

c) Soru Ezgisi: Dinleyiciden herhangi bir konuda yanıt istendiğinde ses tonunun tümce sonunda yükselmesiyle belirtilen ezgi türüdür.

- Annem bugün İstanbul'a mı gitti?

2.4.5.7. Tını

Seslerden yükseklik ve şiddeti aynı olan sesleri birbirinden ayıran niteliğe tını denir. Halk arasında mikrofonik ses olarak da nitelenir. Tını, sesin titreşim gücünü ifade etmekte aynı zamanda sese duygu değeri katmaktadır.

Tını açık, koyu ve orta tını olmak üzere üçe ayrılır:

a) Açık tını: Daha çok mutlu olunan anlarda ve sade anlatımlarda kullanılır. Daha çok tiz ses tercih edilir. Kafa sesi de denir.

b) Koyu tını: Duygu yoğunluğuna fazlaca ihtiyaç duyulan anlatımlarda yani umutsuz, kederli, sıkıntılı, acılı anlarda kullanılır. Göğüs sesi de denir.

c) **Orta tını:** Günlük konuşmalarda kullanılan tınıdır.

Gırtlak, ağız ve ön kafa boşlukları tını organları olarak geçmektedir. Tınıdan en çok ünsüzler etkilenmekle beraber tınılı ses çıkmasına yardım eden ünsüzler b, d, f, l, m, n, r, s, v sesleridir. Bu seslere ünlü eklenerek tını çalışmaları yapılabilir (Gündüz, Şimşek, 2014; Topçuoğlu Ünal, Özden, 2015).

2.4.5.8. Ritim

Kelimeler, kelime grupları ya da yan cümlecikler cümlenin parçalarını oluşturmaktadır. Bu parçalar arasında sürekli ve sabit olarak aynı boşluklar yoktur. Metnin özelliği ve duygu durumuna göre kelimedenden, kelime gruplarından veya yan cümleciklerden sonra uzun ya da kısa soluk alma ihtiyacı doğar. Böylece metinlerde anlamlı susuşlar ortaya çıkar. Ritim de zaten metinlerde ortaya çıkan anlamlı susuşlardır.

Ritim terimi, hecelerle, kelimelerle ilgili değil, cümlelerin söylenişi ya da okunuşu ile ilgilidir (Parlak, 2001, 55).

Ritim bozukluklarının giderilmesi için izlenebilecek en etkili yol sık sık uygulama yaptırılmasıdır. Soluk alışverişinin kontrolü ve eğitilmesi de ritim bozukluklarının giderilmesinde faydalıdır. Soluk alışverişinin iradenin tamamen emrine verilmesi imkânsızsa da önemli ölçüde kontrolü mümkündür. Temel eğitimin ikinci kademesindeki çocuklarda bu eğitim özellikle beden eğitimi öğretmeni ile Türkçe öğretmenin yapacağı işbirliği sayesinde bütün eğitim dönemi boyunca yaygınlaştırılarak uygulanabilir (Yalçın, 2002, 104).

2.4.6. Konuşma Eğitiminin Amacı

Günlük hayatta ve kişisel ilişkilerimizde iyi konuşan insanlar her daim öne çıkmakta ve kendilerinden söz ettirmektedir. Zira “tatlı dilli” olmak tabiri de bunu anlatır. Tatlı dilli insanlar bir çekim gücüne sahiptirler ve kendilerini sevdirmesini bilirler. Ancak yerinde ve etkili bir konuşma eğitimi almadan bu tabire uygun bir birey olmak ne kadar mümkündür bu da tartışmalıdır. Bir başka açıdan kendini düzgün ifade edebilme durumu kişinin tüm eğitim ve iş hayatını etkilemektedir. Mesela telaffuzu kötü bir müşteri temsilcisinden, vurgu tonlamadan yoksun bir sunucudan, kendini ifade becerisinden yoksun bir öğretmenden bahsetmek olanaksızdır. Bu bağlamda konuşma eğitiminin amacına ulaşması oldukça önemlidir.

Konuşma eğitiminin amaçları davranışçı bir cihetten incelediğinde konuşmanın fiziksel süreçlerine ağırlık verildiği dikkati çekmektedir. Davranışçı yaklaşımda bireylerin güzel konuşması hedeflenmiş ve vurgu, telaffuz, tonlama, ses gibi kavramlara önem verilmiştir. Öğrenciler güzel konuşma becerisi edinebilmek için ise gözlem ve taklit yolunu seçmektedir. Örnek alınan kişilerden konuşmanın fiziksel incelikleri edinilmeye çalışılmaktadır. Bu anlayışın olumsuz noktası ise öğrencinin yaratıcı bir şekilde kendini ifade becerisini kazanamamasıdır. Çünkü temelde taklit ve ezber bulunmaktadır.

Öğrencilerin kendini ifade becerisine önem vererek zihinsel süreç yönünden konuşmayı geliştirmeyi hedefleyen anlayış ise yapılandırıcı yaklaşımdır. Yapılandırıcı yaklaşım, iletişim becerilerine önem vererek öğrencilerin sorgulama, sınıflama, analiz, sentez gibi üst düzey zihinsel becerilerini de geliştirmeye çalışır. Güneş'e (2014, 112-113) göre yapılandırıcı yaklaşım bağlamında konuşma öğretiminin amaçları şöyledir:

- **Dil becerileri:** Konuşma becerilerini geliştirmek dinleme, okuma, yazma gibi diğer becerilerin de geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.
- **İletişim becerileri:** Birey, istek ve ihtiyaçlarını artırmak için konuşmak zorundadır. Bu nedenle bireyin etkili bir iletişimci olması, konuşma becerilerini geliştirmesine bağlıdır.
- **Öğrenme ve anlama becerileri:** Konuşma aynı zamanda bireyin çevresini saran dünyayı anlamasını ve kontrol etmesini sağlar. Bu durum bilgileri birleştirmeyi, genişletmeyi, özetlemeyi, eklemeyi kısa öğrenmeyi geliştirir.
- **Zihinsel beceriler:** Konuşma, bireye düşünceleri ve bilgileri düzenleme farklı yönlerini anlama, netleştirme, ilişkilendirme, sözelleştirme, genişletme, yeniden adlandırma fırsatı verir.
- **Sosyal beceriler:** Konuşma aracılığıyla birey kendini çevreleyen durumlarla etkileşir, içine girer ve kendini ifade eder. Böylece başkalarıyla iyi ilişkiler kurma, işbirliği yapma, çatışmaları çözme ve yönetme becerilerini geliştirir.
- **Zihinsel bağımsızlık becerileri:** Birey, konuşma yoluyla karar verme, seçme, amaçlarını gerçekleştirme, ihtiyaçlarını, ilgilerini, haklarını ifade etme ve savunma becerilerini geliştirmektedir.

Koç ve Müftüoğlu'na (1998, 73-74) göre konuşma eğitiminin amaçları şu maddelerde toplanmaktadır:

- Öğrencilere düşündüklerini, duyduklarını, gördüklerini, yaşadıklarını, öğrendiklerini, bildiklerini, açık, anlaşılır, doğru ve etkili bir biçimde sözle anlatma becerisi kazandırmak.
- Konu, amaç ve bulunan ortama göre konuşma ve konuşma türünü, düzenleyebilmek; neyi, nerede, ne biçimde ve ne kadar söyleyeceğini öğretmek.
- Düzgün, doğru, güzel, etkili konuşmanın özellik ve niteliklerini öğrencilere kazandırmak.
- Konuşurken konuyu dağıtmamak, söyleyeceklerini sıraya koyabilmek.

- Konuşma ile birlikte çabuk düşünebilme yeteneğini edindirmek.
- Topluluk önünde konuşabilme becerisi kazandırmak.
- Topluluk içinde ve önünde konuşma ve tartışma yöntemlerini ve öğrendiklerini uygulatarak konuşma yeteneklerini geliştirmek.
- Konuşurken inandırıcı ve güven verici olma özelliklerini anlatmak.
- Sözcükleri açık, anlaşılır söyleyebilme, vurgu ve tonlamayı yerinde ve doğru yapabilme yeteneğini kazandırmak.
- Belli bir kültür dili ile konuşma alışkanlığı edindirmek.
- Yakın çevrede gördüklerini, bildiklerini, yaptıklarını, yaşadıklarını, dinlediklerini, edindiği bilgileri küme ya da sınıf arkadaşlarına anlatabilme.

2.4.7. Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Konuşma Becerisi

Türkçe dersi öğretim programlarında konuşma becerisini incelemeden önce Türkçe öğretiminin tarihi seyrine bakmakta fayda vardır. Türkçenin öğretimi temelde cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası dönem olarak ikiye ayrılabilir. Cumhuriyet öncesi dönemde medreselerde Türkçenin öğretimi önemsenmemiş, Arapça ön planda tutulmuştur. Tanzimat dönemine kadar bazı Türkçe dilbilgisi kitapları dışında Türkçe öğretimi adına kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Tanzimat dönemiyle beraber ise daha sistemli bir eğitim faaliyetine geçilmiştir. Kabaca programlar hazırlanmış, bu programlar da Türkçe okuma yazma öğretimi ve dil bilgisi öğretimi düzeyinde yer almıştır. Bu dönemde dinleme ve yazma becerilerinin öğretilmesi ise neredeyse yok düzeyindedir.

Cumhuriyet döneminde ise Türkçe öğretimi daha programlı bir yapı üzerine oturmuştur. Bu dönemde hazırlanan çeşitli öğretim programlarıyla Türkçe öğretimi siyasi etkiler, toplumun beklentileri, dünyadaki gidişat, eğitimdeki gelişmeler vs. ışığında farklı anlayışlarla karşılaşmıştır. Altun'a (2007, 26) göre Cumhuriyet'in ilanından bugüne değin, ilköğretimde, aralarında taslak niteliği taşıyanlar dışında 1926, 1936, 1948 ve 1968 olmak üzere belli başlı dört programdan bahsedilebilir. Bunlardan sonra ortaya konulan en önemli programlar ise 1981 ve 2006 yılında hazırlanan öğretim programlarıdır. 1926 programında İstanbul Türkçesine vurgu yapılmıştır ve hedefler dil becerileriyle ilgilidir. 1936 yılındaki programda dil bilgisi öğretimi sekteye uğramıştır. Genel amaçlara ek olarak özel amaçlara da değinilen 1948 programında ise alanların birbirini bütünleyici özelliğinden bahsedilmiş ve ilk defa bu programda yazı bölümüne yer verilmiştir. 1981 programında ise anlama ve anlatma becerilerine vurgu yapılmıştır. Ayrıca ilk defa dinleme becerisi genel amaçlarda yer almıştır. Dört temel becerisinden de genel amaçlarda net bir şekilde

bahsedilmiştir. Programın yapısına bakıldığında ise davranışçı bir yaklaşımla hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Türkçenin öğretimi noktasında en köklü değişikliklerden biri de 2006 programı ile meydana gelmiştir. 2006 programında davranışçı yaklaşımdan vazgeçilerek yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde bir program ortaya konulmuştur. Yapılandırmacı öğretim yaklaşımı ile birlikte öğrencinin bilgiyi yapılandırması, süreç içinde öğrenmesi ve değerlendirilmesi, üst düzey öğrenmeler gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu yaklaşımla öğrenci bilgileri daha önceki bilgilerle beraber zihnine yerleştirir ve yapılandırır. Yani önceki öğrenmeleriyle daima anlamlı bağlantılar kurarak kalıcı öğrenmeler sağlar. Ayrıca öğrencinin kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmesini sağlayan bir diğer etken de yaparak yaşayarak öğrenmelerdir. Öğrenci bu yaklaşımda artık pasif değil aktif hâldedir. Öğretmen ise öğrenciyi yönlendiren bir rehber rolünü üstlenmiştir. Dersler disiplinler arası bir anlayışla işlenir. Programda temel beceriler de “Türkçeyi doğru güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma ve girişimcilik” şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2006, 5). Programda öğrenme alanları dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazmadan oluşan temel dil becerileri ve dil bilgisi alanlarından oluşmaktadır. Bunlardan dinleme/izleme %15, dil bilgisi %15, konuşma %20, yazma %20 ve okuma %30 oranında programdaki yerini almıştır. Öğrenme alanlarıyla ilgili vurgulanan önemli noktalardan biri de bu alanların hem kendi içerisinde hem de birbirleriyle bütünlük içerisinde ele alınmış ve ilişkilendirilmiş olmasıdır (MEB, 2006, 5). Bundan sonra ortaya konulan 2015 ve 2019 ders programları da 2006 programından büyük farklılıklar içermemektedir. Bağcı, Ayrancı ve Mutlu’ya (2017, 124) göre “genel olarak program felsefelerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir.”

Kişi ileride hangi mesleği seçerse seçsin, ana dilini kullanma düzeyi belirleyici bir faktör olarak daima arka planda yer alacaktır. Bu sebeple ilköğretim sürecinde ana diline ait bilgilerin birer beceri ve alışkanlığa dönüştürülmesi gerekmektedir (Onan, 2014, 111). Bu bağlamda dört temel becerisinin doğru bir şekilde kazandırılması önem arz etmektedir. 2006 ve sonrasındaki Türkçe dersi öğretim programlarından da anlaşılacağı üzere Türkçe öğretiminin ana noktası temel dil becerilerinin edindirilmesidir. Zira 2006 programında temel dil becerilerine %85 oranında yer verilirken dil bilgisi %15 oranında kalmıştır. Türkçe öğretiminde temel

dil becerileri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Bunlardan ikisi anlama (dinleme/izleme ve okuma), ikisi de anlatma (konuşma ve yazma) becerileri olarak nitelendirilir. Bu beceriler birbirinden ayrılmaz bir bütünlüğe sahiptir, birbirlerini tamamlayıcıdır. Ana dili öğretimi anlama anlatma eylemini gerçekleştirebilecek kuramsal ve uygulamalı çalışmalara dayalı olarak düzenlenip sürdürülmelidir (Calp, 2007, 74). Son Türkçe dersi öğretim programlarında, öğrencinin etkinleştirilmesi ve etkinlik temelli ders süreçleri bu anlayışı desteklemektedir

Konuşma becerisi 1981 öncesi öğretim programlarında beceri alanları olmadığı için net ve bağımsız ifadelerle anlatılmamıştır. Kimi zaman birtakım amaç cümlelerinden ibaret iken kimi zaman da “söz ve yazı ile ifade” başlığının altında karanlık bir hâlde bırakılmış, bu alan için uygulanabilecek birkaç yöntem ifade edilerek geçirilmiştir. Ancak 1981 programına gelindiğinde ayrı birer alan olarak anlama ve anlatma becerilerine yer verilmiştir. Hatta genel amaçlarda da anlatma becerilerinden bahseden ifadeler bulunmaktadır.

Konuşma eğitimi başlığı altında değerlendirilebilecek genel amaç ifadeleri içinde “Duygu ve düşüncelerini karşındakilere doğru ve güzel biçimde sözle anlatmak” amacının hemen hemen tüm programlarda tekrar edildiği anlaşılmaktadır. Yazma becerisiyle ilgili belirlenen genel amaçlar cümlelerine benzer şekilde konuşma becerisiyle ilgili olarak

“Topluluk karşısında etkili konuşma becerisi kazanmak”, “Konuşmada içeriğe uygun seslendirme yapmak”, “Kelimeleri tam ve doğru şekilde seslendirmek (boğumlama)”, “Sorulan bir soruya açık, kısa, doğru cevap vermek”, “Konuşmada üzerinde duracağı konuları planlamak”, “Konu dışına çıkmamak”, “Nezakat kurallarına uygun konuşmak” ve “Bir tartışmada fikirlerini ifade edebilmek”

gibi alan içeriğiyle ilgili alt başlıkların birbirinin tekrarı niteliğindeki programlarda genel amaç cümlesi hâline getirildiğini görmek mümkündür (Balcı, Coşkun ve Tamer, 2012, 10).

Özel amaçlar bağlamında incelendiğinde de 1981 programında anlatım alanına dair 15 özel amaç olmakla birlikte 6, 7 ve 8. Sınıflar düzeyinde de farklı sayılarda bilgi, beceri ve alışkanlıkları anlatan ifadeler bulunmaktadır. Bunlar genel amaçlara uygun olmakla birlikte birbirinin devamı niteliğindedir.

1981 programında anlatma başlığı altında sözlü ve yazılı anlatım şeklinde ifadeler bulunurken 2006 programında dört temel beceri konuşma, dinleme, okuma,

yazma şeklinde ayrı ayrı ifade edilmiştir. 2006 programında amaçlara uygun etkinlik örneklerinin verildiği ve uygulamaya dair açıklamaların yapıldığı da görülmektedir. Programa bakıldığında konuşma becerisine dair 5 amaç ve bunların altında toplam 42 kazanım bulunmaktadır.

Bu 5 amaç şunlardan oluşmaktadır:

“konuşma kurallarını uygulama, sesini ve beden dilini etkili kullanma, hazırlıklı konuşmalar yapma, kendi konuşmasını değerlendirme, kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma.”

Ayrıca konuşma başlığı altında,

“Programda, konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır.”

ifadeleri kullanılarak bu becerinin temel amacı belirtilmiş olmaktadır.

Öğretmenin bu alana yönelik yapması gerekenler de,

“Bu nedenle öğretmenin konuşma etkinliklerinde öğrencilerin her birinin ayrı ayrı söz almalarını sağlayarak, onları bu çalışmalara katması gerekmektedir. Hayatın her alanında doğru, güzel, etkili konuşan ve konuşulanları doğru anlayıp yorumlayan bireylerin yetiştirilmesi, onların diğer dil becerilerinde de başarılı olmalarına bağlıdır. Bu nedenle konuşma öğrenme alanının okuma, yazma ve dinleme/izleme öğrenme alanlarıyla desteklenmesi gerekmektedir.”

ifadeleriyle anlatılmaktadır. (MEB, 2006, 6).

2015 ve 2017 programlarının nihai hali olarak da nitelenebilecek 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda konuşma becerisine öncelikle “öğretim programlarının perspektifi” başlığı altındaki yetkinlikler alanında rastlanmaktadır.

Burada bulunan “ana dilde iletişim” yetkinliğinde şu açıklamalar yer almaktadır:

“Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır” (MEB, 2019, 4).

Ayrıca özel amaçlar başlığı altında da şu maddelerin konuşma becerisi ile ilişkili olduğu görülmektedir:

“dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması, duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması.” (MEB, 2019, 8).

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da kazanımlar sınıf düzeylerine göre verilmiş, bazı kazanımların altında da açıklamalar verilerek dikkat edilmesi gereken hususlar belirtilmiştir.

2.4.8. Konuşma Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gerekenler

Kişi konuşma esnasında, bir ya da birçok kişiye duygu ve düşüncelerini hazırlıklı veya hazırlıksız olarak ifade edebilir. Buradan konuşmada bir standartlık olmadığı anlaşılmaktadır. Çok farklı yaştan ve sosyal sınıftan kişilerin karşısında konuşma yapma ihtimali vardır. Dolayısıyla konuşma eğitiminde kişinin sosyal gruplara hitap edecek şekilde eğitilmesi önemlidir.

Konuşmanın sistemli ve düzenli eğitim safhasına geçilmeden önce çocuk, aile ve çevresinden belli bir konuşma edimi ile eğitim sahasına gelmektedir. Ailede ve çevrede öğrenilen bu konuşma birçok yanlışlar içerebilmektedir. Öğretmen bu yanlışlara rağmen bir şekilde kendi dili üzerinden çocukla iletişim kurmalı, rol model olarak çocuğun mahalli ağızlardan standart Türkçeye geçişini sağlamalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus yukarıda da ifade edildiği gibi rol model olmaktır. Öğretmen birçok farklı yöntemle öğrencilere bir şeyler öğretebilir ancak her şeyden önce öğretmen, öğrencileri için bir rol model ve bizzat ulaşılması gereken bir hedeftir. Bu bağlamda öğretmen ölçünlü Türkçeyi kullanmaya dikkat etmeli ve özen göstermelidir. Hem derste hem de ders dışında öğrencileriyle iletişim kurarken buna dikkat edilmesi durumunda zamanla öğrenciler doğru söyleyişi kavramaya başlayacaklardır. Bunların dışında bolca kitap okumak, sözcük dağarcığını geliştirir ve bu açıdan konuşmaya olumlu katkılarda bulunur. Çeşitli drama etkinliklerinde de bireyler oynadıkları roller sebebiyle konuşmalarına özen gösterecek ve bu da konuşma becerisinin gelişiminde önemli rol oynayacaktır.

Bir diğer yandan öğrencilerin farklı özelliklerine dikkat edilmeli ve buna göre farklı yöntem teknikler elden geldiğince kullanılmalıdır. Özellikle farklı telaffuz durumlarında öğrenci rencide edilmemeli, önce öğretmen tarafından doğru telaffuz seslendirilerek akabinde tüm sınıfla beraber doğru seslendirme çalışması yapılmalıdır.

Konuşma eğitimi geniş zaman isteyen bir süreç olduğundan öğrencilere karşı mümkün olduğunca sabırlı ve anlayışlı davranılmalıdır. Anlatılanlarda yakından uzağa ilkesi esas alınarak öğrenci derse çekilmelidir. Ders içerisinde de öğrencilerin

düşüncelerini ifade etmeleri yönünde onlara telkinde bulunulmalı ve bunun bir alışkanlık hâline getirilmesi sağlanmalıdır.

Ayrıca Temizyürek, Erdem ve Temizkan (2014) verimli bir konuşma eğitimi için ortaokul müfredatında değişiklikler yapılması gerektiğini savunarak konuşma eğitimi için de ayrı bir ders konulması gerektiği ifade etmektedir.

Bunların dışında yerinde ve yeterli ölçüde yapılan vücut hareketleri, vücut ağırlığının dengeli bir şekilde iki ayak üzerinde dağıtılması, boyun, bel ve bacakların dik tutulması, abartılı olmamak koşuluyla kendiliğindenmiş izlenimi veren bedensel hareketler, dinleyicilerle kurulan göz teması, yine ölçülü bir sevimlilik, öz güven ve nihayet saç sakal ve ten renginize uygun ağırbaşlı, birbiriyle uyumlu giysiler gibi fiziksel görünüşü bütünleyen unsurlar da konuşmanın kalitesini ve etkisini artıran hususlardır (Gündüz, Şimşek, 2014, 107).

Hazırlıklı konuşmalar bağlamında düşünüldüğünde planlı konuşma eğitimi de mühimdir. Bu noktada öncelikle konuyla ilgili sağlam kaynaklardan bilgiler edinilmelidir. Bunlar kişinin tecrübe ve hayalinden hareketle yorumlanarak anlamlı bir terkip oluşturulmalı ve planlı bir şekilde sunulmalıdır.

Konuşma eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır (Kadıoğlu, 2007, 68-69; Kılıç, 2000, 35; Özbay, 2003, 21):

- Konuşma da diğer dil sanatları gibi eğitim yoluyla geliştirilebilir. Eğer eğitim ciddi ve sağlıklı değilse ileri yaşlarda konuşma yeteneğinin gelişmesi de güçleşmektedir.
- Konuşma eğitiminin asıl amacı, kişinin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edilmesini sağlamaktır. Dolayısıyla konuşma ile sosyalleşme arasındaki doğrudan ilgi göz ardı edilmemelidir.
- Modern toplum yaşantısının gerektirdiği bütün konuşma tür ve şekilleri insanlara kazandırılmalıdır.
- Çocuk 4 yaşından itibaren aldığı konuşma eğitimi sonunda karşılaştığı değişik kitleler karşısında nasıl konuşacağı konusunda eğitilmelidir. Yani konuşma eğitimi tek ve standart değildir. Sosyal sınıfları ve yaş gruplarına göre değişir. Tekâmül etmiş, gelişmiş bir dil zevkinin ve konuşma alışkanlığının kazanılmasında ferdi yeteneklerin ve sahip olunan kültürel yapının göz önünde bulundurulmasının büyük önemi vardır.
- Konuşma eğitiminde ulaşılabilecek nihaî hedef, öğrencinin ilköğretim çağının sonunda ülkesinin parlamentosundaki konuşmaları takip edecek, onları yorumlayabilecek, duygu ve düşüncelerini bu düzeyde anlatabilecek hâle getirilmesidir.
- Konuşma eğitiminde yıkıcı değil yapıcı olunması gerektiği mutlaka öğretilmelidir. İlgi çekebilmek için bayağı ve sıradan şeyleri anlatmak gibi bir kolaycılığın içine kesinlikle girilmemelidir.

- Konuşma eğitimi sırasında konuşmaya mutlaka çok iyi hazırlanmanın gerektiği öğretilmelidir. Konuşmanın temel unsurları ile yan unsurları belirlenmeden, nerede ne kadar bahsedileceği tespit olunmadan yapılacak konuşmanın başarısız olacağı anlatılmalıdır. Bu eğitim sırasında konuşmacıya, hitap edilecek topluluğun eğitim seviyesini, özel ilgilerini vs. dikkate almalarının gerekliliği de öğretilmelidir.

2.4.9. Konuşma Becerisini Geliştirme Çalışmaları

Kişinin sözlü olarak kendini ifade etmesindeki başarı, zamana, kültüre, belli bir birikime ve konuşma alıştırmaları yapmasına bağlıdır (Kadioğlu, 2007, 92). Kişinin sözlü anlatım becerilerini geliştirmek için öncelikle sağlıklı bir ortamın olması gerekir. İnsanların birbirleri ile konuşmaktan çekinmediği, fikirlerini hür bir irade ile ifade edebildiği, sivil toplumun geliştiği toplumlarda konuşma becerisi de gelişecek ortam bulmaktadır.

Kişi bir amaç doğrultusunda karşısındaki kişiye düşüncelerini ifade etmelidir. Ancak bunun için belli bir bilgi birikimine ve kültüre sahip olunması gerekir. Bunun önemi şuradan anlaşılabilir; kişiler bilmedikleri konularda konuşmaları istendiğinde birçok konuşma hatası yaparken bildikleri bir konuda konuşurken daha akıcı ve pürüzsüz konuşabilmektedir. Bu şekilde bilgi birikimi ve kültüre sahip bir kişi, hem konuşmasının gelişimi noktasında talim yapmak hem de konuşmayı bir alışkanlık haline getirmek için karşısındakiyle çekinmeden, rahatlıkla konuşabilmeli, fikirlerini bol bol ifade etmelidir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi noktasında ses ve telaffuz çalışmalarının da yapılması önemlidir. Vurgu, tonlama, duraklama, boğumlama kusurları giderilmeli, tekerleme, seslendirme vs. çeşitli alıştırmalarla konuşmanın dış yapı unsurları da geliştirilmelidir. Bu konuda en önemli şeylerden birisi iyi bir örnek olmasıdır. Kişinin konuşma becerisinin gelişmesi için sadece kişisel çabalar yeterli olmaz eğer öğretmen veya örnek alınan kişi iyi bir konuşmacı değilse bazı şeyler eksik kalacaktır. Öğretmen daima örnek alınan kişi olarak hayatımızın her safhasında vardır. Konuşma becerisinin gelişiminde de öğretmenin rolü büyüktür. Türkçeyi iyi kullanan, kelime hazinesi geniş, telaffuzu düzgün, vurgu, tonlama, duraklama yerinde yapan, beden dilini etkili şekilde kullanabilen bir öğretmen öğrencilerine iyi örnek oluyor demektir. Öğrenciler bu sayede hem derslerde hem de örtük bir şekilde gözlemleri neticesinde öğrendikleriyle konuşma becerilerini geliştirebileceklerdir.

Öğretmen derslerde öğrencilerini konuşmaya cesaretlendirmeli, onlara başarabilme özgüvenini vermelidir. Konuşma sırasında çeşitli konuşma hataları

yapan öğrencilerin rencide edilmeden hataları düzeltilmelidir. Zira rencide edilen öğrenci derste konuşmaya karşı olumsuz tutum geliştirebilir.

Konuşma becerisini geliştirme adına iyi bir dinleme becerisine sahip olmak da önemlidir. Sonuçta iyi bir dinleme becerisine sahip olmayan kişiler iyi de konuşamaz. Dinlediklerini yorumlayan, analiz eden, dinlediklerinden hareketle yeni fikirlere varan, tespitler yapan kişiler düşünce dünyası daha düzenli olacağından konuşmakta da zorluk çekmeyeceklerdir.

Konuşma becerilerinin artırılması noktasında dramanın kullanımı da önem arz etmektedir. Drama, anlatım gücünün etkin bir duruma getirip geliştirir, kendini ifade etme yeteneğini şekillendirir. Ayrıca jest-mimik ve beden dilinin de kullanılmasını sağlayarak konuşmanın sözsüz yönünün gelişimine katkı sağlar.

Çeşitli ses kayıt vasıtaları ile sesin kaydedilip dinlenilmesi ve akabinde eksiklerin görülmesi de konuşma becerisini geliştirir. Böylece nerelerde hatalı söyleyişlerin olduğu, vurgu tonlama yanlışları, direkt uygulamalı bir şekilde anlaşılabilir olacaktır. Aynı yöntem öğretmen yetiştirmede de mikro öğretim adıyla kullanılmaktadır.

Sınıf içerisindeki soru cevap etkinlikleri konuşma becerisini aktif tutan en önemli yöntemlerden birisidir. Soru cevap yöntemi kullanılırken mümkün olduğu kadar açık uçlu sorular sormaya özen gösterilmelidir. Zira kesin cevabı olan sorular konuşma becerisini geliştirmeye pek fazla uygun olmadığı gibi öğrencinin özgüvenini de pek fazla geliştirmeyecektir. Sonuçta kendini düzgün ve akıcı bir biçimde ifade eden öğrenci büyük bir özgüven sahibi olacaktır. Ayrıca ders içerisinde herkese dengeli söz hakkı verilmeli ve öznel görüşlerini ifade etmelerine de olanak sağlanmalıdır.

Konuşma becerisini geliştirmek için sınıf içi etkinlik olarak şunlar tercih edilebilir:

- Birinin çeşitli özellikleriyle tanıtılması (kendisi, ailesi, arkadaşları...).
- Gün içindeki gözlemlerin anlatılması ve yorumlanması.
- Hikâye veya masal anlatılması.
- Yaşamda karşılaşılabilecek farklı durumlara yönelik drama yapılması.
- Öğrenciler üzerinde iz bırakan bir olayın ortaya çıkarılması ve sınıfta tartışılması.
- Sınıf arkadaşları için bir konuda sunum hazırlanması ve yapılması.

- Kendisinin ya da başkasının bir hatırasının anlatılması
- Bir filmin, olayın ya da kitabın özetlenmiş olarak anlatılması.
- Hikâye, masal ya da fikranın yarım bırakılarak tamamlama çalışması yapılması.
- Sanatsal bir esere yönelik duygu ve düşüncelerin anlatılması.
- Hazırlanan münazara programlarına katılım sağlanması (Kadıoğlu, 2007; Sever, 2000).

2.4.10. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesinde Tiyatronun ve Radyo Tiyatrosunun Yeri

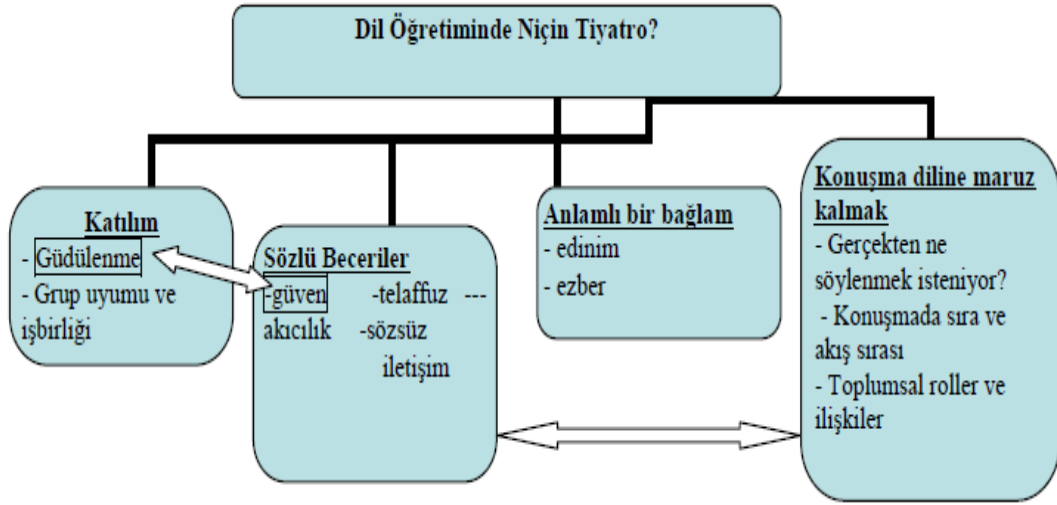
Tiyatro, konuşma ve eyleme dayanan bir gösteri sanatıdır (Çapan, 2000, 17). Tiyatrodan doğan ve sonrasında gelişen radyo tiyatrosu da temelde konuşmaya dayanmaktadır. Radyo'da tiyatro, dinleyiciye salt seslerle ulaşabilen tiyatro oyunudur (Kars, 1993, 275). Radyo oyunu, radyonun olanakları ve sınırları içerisinde, radyonun malzemeleri kullanılarak yazılan ve oynanan özgün bir oyun türüdür (Ayvaz, 1986, 100). Tiyatro ve radyo tiyatrosunun bazı farkları olsa da biri diğerinin içerisinden zuhur ettiği için ortak yönleri oldukça fazladır. Kars (1993, 277) bu ortak yönleri şöyle ifade eder:

- Öncelikle ikisi de insan yaşamının estetik yönlerini estetik biçimde yeniden yaşatır.
- Her ikisi de birer sanat alanıdır ve yazın türüdür.
- Yazarı, yönetmeni, oyuncusu vd. vardır.
- Gerek tiyatro gerek radyo oyunundaki kişilerin gerçek yaşamdakine benzer yönleri olmalıdır.
- İki oyun türü de belirli biçimlerde dramatik aksiyonu sağlar. Giriş-hazırlık-düğüm-çatışma-buhran-doruk ve çözüm bölümleri olmalıdır. Oyun herhangi bir yerden başlayabilir, ancak bu öğeler bulunmak zorundadır.
- Seyircisiz olamazlar.
- Radyo oyunu ile tiyatronun en önemli ortak özellikleri, izleyici kitleyi bilgilendirmeyi, eğitmeyi ve kültür gelişimini sağlamayı amaçlamalarıdır.

Bu maddelerden hareketle eğitimde radyo tiyatrosunun, tiyatro ile benzer etkilere sahip olacağı söylenebilir. Bu bakımdan tiyatro metinlerinin ya da tiyatronun esaslarıyla bağdaştırılacak her türlü dil öğretim etkinliğinin dil gelişiminde önemli bir yerinin olduğunu kabul etmek gerekmektedir (Ulutaş, 2018, 106).

Eğitimde tiyatro daha çok kazanımların gerçekleştirilmesi ve temel dil becerilerinin zenginleştirilmesi amacıyla kullanıldığı gibi aynı zamanda öğrencilerin

birey olarak hayata bakış açılarının değişmesi ve dünyayı farklı gözlerle görmelerini sağlamak amacıyla da kullanılmaktadır (Altunbay, 2012, 750).

Şekil 1: Tiyatro Metinlerinin Dil Öğretiminde Sağlayacağı Katkılar

Şükran Dilidüzgün, Nihal Kuyumcu, **Türkçe Derslerinde Tiyatro Metinlerinin İşlevselliği**, (Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, c. 2, s. 2, 2013), 347-358.

Tiyatro konuşma becerisinin geliştirilmesinde en temel etkenlerden birisidir. Bilindiği üzere tiyatronun en temel niteliklerinden birisi konuşma ve etkili anlatımdır. Dili kullanma, dile ait unsurları yani söz kalıplarını, anlam olaylarını, örtük ve örtülün anlamları, mecaz anlamları vs. kullanma ancak tiyatrodaki çok net bir şekilde görülebilir ve hissedilebilir. (Altunbay, 2012, 755). Tiyatro ile bireyler rollerdeki konuşmaları özümseyecekleri için kendi dillerini buna göre biçimlendirmek durumunda kalırlar. Bu sebeple de -varsa- kendi dil yapılarındaki bozuklukları zamanla giderirler ve sağlıklı bir konuşma becerisine bir adım daha yaklaşırlar.

Her edebî eserde olduğu gibi tiyatro metninin biçimini dil oluşturur ve dil estetik bir nesnedir. Sonuç olarak diyebiliriz ki tiyatro metinlerinde de dilin poetik fonksiyonu yani estetik fonksiyonu asıl fonksiyondur. Bu nedenle tiyatro metinlerinin çözümlemesinde dil sadece anlamsal bağlamda dilsel kod boyutunda ele alınmayıp içerik ve biçimin kaynaştığı estetik boyutuyla da ele alınmalıdır (Günay, 2003, 209). Dolayısıyla tiyatro metinleri kullanılırken sadece anlamsal veya içerik olarak değil aynı zamanda biçimsel olarak da uygulamasına dikkat edilmeli, yani seslendirme aşamasındaki kusurlar en aza indirilmelidir.

Bir kitap sayfasında bulunan diyaloglara can verme, sözcüklerle oynama, vurgularla farklı anlam arayışlarına girme öğrencinin kendi dilini keşfedeceği bir süreci de beraberinde getirecektir. Öğrenci bu sayede dilinin incelikleri hakkında da bir farkındalık kazanacaktır (Dilidüzgün, Kuyumcu, 2013, 349).

Bir başka açıdan bakıldığında tiyatro çalışmaları birçok öğrenciye konuşma olanağı sağladığından telaffuz çalışmaları için önemli bir fırsattır. Tiyatro, diyaloglar olması sebebiyle akıcı konuşma üzerinde de olumlu etkilere sahiptir. Ayrıca tiyatro kendini daha iyi ifade etme becerisi kazandırır. Tiyatro ile düşüncelerin rahatça ifade edilebildiği ve nesnel değerlendirmelerin yapılabildiği ortamlar oluşturulur. Hitabet yeteneğini geliştirir, dil becerilerini ve dili kullanma kabiliyetini artırır (Altunbay, 2012, 751).

Tiyatro, diğer türlere nazaran kitlesini pasif bir durumdan aktif bir duruma getirebilme becerisiyle öne çıkmakta ve dil becerilerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca tiyatrolarda günlük dilde kullanılan deyimler, atasözleri vs. farklı dil öğelerine kendi içinde yer vermesi bunları günlük hayattan kesitlerin içerisine dâhil ederek sunması da dil becerileri noktasında çok kazanımlar sağlamaktadır (Ulutaş, 2018).

Tiyatro eserlerinde bulunan monologlar karşılıklı konuşmanın gelişimine destek olur. Çocukluktan itibaren monologlar sayesinde dil gelişiminin hızlandığı bilinmektedir. Monologlar yani kendi kendine konuşmalar; bükülmeler, tonlamalar gibi konuşmayla ilgili unsurların gelişimini sağlar. Ayrıca hazırlıklı konuşma öncesinde yapılan monolog çalışması da kişinin konuşmasında rahatlamasını sağlayacaktır.

Tiyatroda farklı coğrafyalar, kültürler ya da eğitim düzeylerine ait örnekler karakterlerin konuşmaları ile sahneye taşınmaktadır. Bu anlamda tiyatro farklı konuşma diyalektiklerine ev sahipliği yapar ve bu da konuşma üslubunun öğretimi açısından önemlidir.

Tiyatro metinlerindeki ifade tarzlarının nerede ve nasıl bir duygu, vurgu ve tonlamayla kullanılacağını konuşmaları seslendirerek öğrenen birey konuşma becerisini bir adım daha ileriye taşıyabilir. Zira tiyatro metinleri; nefes, ses, telaffuz, tonlama vs. gibi diksiyon konularında konuşma eğitimi vermek için uygundur (Işık, 2014).

2.4.11. Konuşma Yöntem ve Teknikleri

2.4.11.1. Öğretim Programındaki Yöntem ve Teknikler

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2006) aşağıdaki konuşma yöntem ve teknikler bulunmaktadır:

a. İkna etme: Yöntemin amacı fikirlerin karşı tarafa kabul ettirilmesi ve benimsetilmesidir. Bunun için sayısal veriler, kanıtlar ve kaynaklardan yararlanılmalıdır. Ses ve beden dili etkili kullanılmalıdır.

b. Eleştirel konuşma: Belirlenen konu çeşitli yanlarıyla tarafsız bir şekilde değerlendirilir. Yorum yapma, çözüm yolları ortaya koyma becerilerini geliştirir. Dinleyenlerin tepkileri değerlendirilir ve buna göre yeni çözümler oluşturulur.

c. Katılımlı konuşma: Dinleyenlerin de sürece katılarak anlaşılma oranının arttığı ve bu sayede farklı bakış açılarının ortaya çıktığı yöntemdir. Zaman zaman konuşma kesilir, dinleyenlerin görüş ve düşünceleri alınır, onlara sorular sorulur.

ç. Tartışma: Öğrencilerin belli bir konu üzerindeki fikirlerini savunduğu tekniktir. Uygun bir konu öğrenciler tarafından seçilir ve konu hakkında araştırmalar yapılır. Oluşturulan jüri önünde herkes fikirlerini belirlenen kurallar çerçevesinde sunar.

d. Kendisini karşısındakinin yerine koyarak konuşma (Empati kurma): Karşısındakinin duygularını ve düşüncelerini anlayarak ve bunu hissettirerek konuşma yöntemidir. Bu yöntemle öğrenciler arasında olumlu iletişim becerileri geliştirilir.

e. Güdüllü konuşma: Öğretmen tarafından seçilen konu hakkında bilgi paylaşımı yapılır ve o konuda beyin fırtınası yapılır. Ardından seçilen öğrenciler konu hakkındaki duygu ve düşüncelerini iki dakikada sunarlar.

f. Sözcük ve kavram havuzundan seçerek konuşma: Amaç öğrenilen sözcükleri, deyim ve atasözlerini kullanmak ve bunların kalıcılığını artırmaktır. Öğrenciler öğretmenin belirlediği kelime ve kavram havuzundan seçerek konularını anlatırlar.

g. Serbest konuşma: Öğrencilerin kendi seçtikleri konu hakkında duygu, düşünce ve hayallerinin anlatılması sağlanır.

ğ. Yaratıcı konuşma: Öğrencilere bir konu verilir ve öğrenciler zincirleme bir şekilde bu konu hakkında konuşurlar. Her öğrenci önceki öğrencinin konuştuklarından hareketle yeni fikirler öne sürer.

h. Hafızada tutma tekniği: Hazırlanan kelime listelerinden seçilen kelimelerle küçük bir hikâye oluşturulur ve oluşturulan hikâye konuşma kesintiye uğratılmadan kurallara uygun olarak anlatılır.

2.4.11.2. Diğer Yöntem ve Teknikler

a. Okuma yoluyla konuşma: Daha çok resmî niteliği olan kişiler tarafından yanlış anlaşılmalara mahal vermemek için belirli bir metinden okuyarak konuşma yapılmasıdır. Raporların sunumunda da tercih edilir. Önemli olan okuma esnasında bunu konuşmacıya fark ettirmemektir. Ancak yine de dinleyiciyle bağlantı zaman zaman kopabilmektedir.

b. Ezber konuşma: Konuşmacı ezberlediği cümleleri art arda sıralamakla meşguldür ve sürekli bir sonraki cümleyi düşünür. Konuşma, vurgu tonlamadan uzaktır ve beden dili zayıftır. Dinleyenle düzgün bir ilişki kurulamaz. Çok eleştirilen bir yöntemdir.

c. Planlı konuşma: Konuşmacı, konuşma metnine çokça çalıştığı için cümlelerin nasıl ifade edileceğini bilir. Konuşmacının önünde yazılı metin vardır, hatırlanması gereken önemli noktalar, ana hatlar bulunmaktadır. Konuşmacı sadece bunlara bakar. Bu sebeple dinleyiciyle ilişki kopmaz.

ç. Betimleyici konuşma: Betimleyici konuşmada bir varlığın, bir insanın ya da bir nesnenin dış görüşüne göre konuşma durumu vardır. Bu konuşmayı yapabilmek için betimlenecek şeyin iyi gözlemlenmiş ve ayrıntılarına dikkat edilmiş olması gerekmektedir. Betimleyici konuşma konuşmacının ruhi dünyasına veya kişiliğine dair ipuçları verir (Güneş, 2014; Gündüz, Şimşek, 2014).

2.4.12. İyi Konuşmacının Özellikleri

Konuşma bütüncül bir yapıdır. Yani sadece vurgu tonlamayı doğru yapmak ya da vergili bazı yeteneklerle (sesin yumuşaklığı, gürlüğü, beden dili vs.) iyi bir konuşmacı olduğunu veya olacağını düşünmek büyük bir yanılgıdır. Zira konuşmanın başarısına etki birden çok husus vardır.

İyi bir konuşmacı olmak için her şeyden önce kişinin sosyalleşmeyi bilmesi gerekmektedir. Çevreyi ve olayları gözlemleyerek değerlendiren, okuyan ve okudukları üzerinde düşünen kişiler aynı zamanda çeşitli ortamlardaki konuşmalara da katılarak zamanla kendini ifade becerisini geliştirir. Sürekli iç dünyasında yaşayan, güncel hayattan kopuk, iletişimi kopuk, asosyal insanlar ise konuşma becerilerinin ciddi manada kullanmaları gerektiğinde doğal olarak bocalamaktadır.

Sosyalleşen insan çeşitli ortamlarda edindiği anekdotları, fıkraları, fikirleri yeri geldiğinde hazırlıklı ya da hazırlıksız konuşmalara katmalı ve böylece konuşmanın monotonluğunu kırarak konuşmasını canlandırmalıdır.

Hazırlıklı konuşmada konuşmacının dikkat etmesi gereken bazı önemli noktalar vardır. Konuşmacı konuşma yapacağı kürsüye ya da yere giderken dik bir pozisyonda, kendinden emin bir tavırda, dinleyicilere sırtını tam dönmeden, büyük kol ve bacak hareketleri yapmadan gitmelidir. Kürsüye vardığında yüzdeki çok hafif tebessümle beraber dinleyicilere bakılarak sessizlik sağlanmalıdır. Mikrofon ile konuşma yapılacaksa cızırtı yapmaması için mikrofona çok fazla yaklaşılmamalı, 15-20 cm uzaktan konuşulmalıdır. Ayrıca kürsü ve mikrofonun boyu, konuşmacının ardında kaybolmaması için imkânlar dâhilinde ayarlanmalıdır.

Konuşmada ilk izlenimin önemli olduğu düşünüldüğünde konuşma günü giyime dikkat etmekte fayda vardır. Konuşmacı giyiminde kırmızı, mavi, pembe gibi parlak renklerden kaçınmalı daha çok gri, siyah, kahve tonlarında dikkat dağıtmayacak renkleri tercih etmelidir. Ayrıca dağınık bir duruş, ütüsüz kıyafet, traşsız saç sakal da dikkati dağıtacağından bunlara da özen gösterilmelidir. Zira dinleyenin dikkati kıyafetlere ya da konuşmacının kendisine değil doğrudan konuşmaya çekilmelidir. Bu yüzden konuşma öncesi ayna karşısında son bir kontrolün faydalı olacağı kesindir. Tabii yüz yüze geçecek günlük konuşmalarda bu hususların farklılaşacağını unutmamak gerekir.

Konuşma esnasında baş ve omuzlar dik olmalı, yüz dinleyicilere dönmeli ve dinleyicilerle göz teması sürdürülmelidir. Konuşulanlar konuşmacının yüzüne yansımaları konuşmacı anlattıklarıyla bütünleşebilmelidir. Ayrıca ses, jest-mimik ve beden dili içeriğe uygun şekilde kullanılmalıdır. Örneğin bir şiir duygusuz ve durgun okunmamalı, akademik bir makale de aşırı vurgu, tonlama veya duyguyla anlatılmamalıdır. Konuşmacı konuşmadan bağımsız olarak saçla, burunla, kravatla

vs. sürekli oynamamalı, çok sıkı veya gevşek durmaktan kaçınarak doğal duruşunu öne çıkarmalıdır.

Konuşmacı konu başlıklarını veya önemli kısımları kâğıtlara, fişlere ya da tablet ve bilgisayara kolay görülebilecek bir büyüklükte yazmalıdır. Ancak metin tamamıyla okunmamalı, dinleyicilerle uzun süre göz teması kesilmemelidir.

Konuşma için gerekli çoğu şey yapıp rahat olma ve heyecanı kontrol etme durumu göz ardı edilirse bir anlamda diğer emekler de boşa gidecektir. Çünkü ne kadar donanımlı olunup iyi hazırlanılsa da heyecan faktörü işin içine girdiğinde birçok aksaklığın ortaya çıkması muhtemeldir. Ayrıca konuşmacı konuşmasını sadece istatistiki bilgilere boğmamalı, olabildiğince sıkıcılıktan uzak olmalıdır.

Konuşmacının yapacağı konuşma dinleyicilerin seviyesine uygun olmalı, dil ve üslup ilgili topluluğa uygun bir şekilde kullanılmalıdır. Dinleyiciye tepeden bakan, bildiklerini öne çıkaran bir anlayış da dinleyiciyi konuşmadan soğutacaktır. Dolayısıyla mütevazılık elden bırakılmamalıdır. Yalnız bunu da aşırıya kaçtırmamak gerekir. Fazla alçakgönüllülük konuşmacının duruşu noktasında dinleyende iyi bir izlenim bırakmaz.

Konuşma sırasında her insanın dili sürçebilir. Konuşmacı bu durumlarda fazla üzerine düşmeden ya bir kerede bunu düzeltmeli ya da ilerleyen vakitlerde telafi etmelidir. Zira fazlaca üzerine düşülmesi hatayı da göze batıracaktır. Bunun yerine hatayı gizleme yoluna gidilmesi daha doğrudur. Bunun dışında konuşmacı İstanbul Türkçesi kullanmaya özen göstermeli, argo sözcüklerden ve sokak ağzından uzak durmalıdır. Ayrıca konuşmacı sözü gereksiz yere uzatmamalı, tadında bırakmalı, kapalı anlamlar sunmaktan ve anlaşılmayacak sözcükler kullanmaktan kaçınmalıdır.

Konuşmacı konuşmanın etkisini daha da artırabilmek adına gerekli yerlerde duraklamalar yapmalı ve doğru yerlerde vurgular kullanmalıdır. Vurgu, tonlama ve duraklamalar yerinde kullanılmadığında hem anlamda bozulmalar olacak hem de konuşmanın doğallığına hanel gelecektir.

Konuşmalara iyi başlamak ve konuşmaları iyi sonlandırmak çok önemlidir. Çünkü genellikle en çok konuşmaların başı ve sonu akılda kalmaktadır. Konuşmacı konuşmayı iyi bir şekilde sonlandırmak için konuştuklarını özetleyebilir, toparlayıcı güzel bir özdeyiş veya sözle bitirebilir ya da kısa bir fıkra, hikâye, şiirle konuşmayı

tamamlayabilir. Ancak ne olursa olsun konuşma bitiyor düşüncesiyle sözcükler yutulur ve vurgusuz şekilde konuşma bitirilmemelidir.

Özkırmılı'ya (1994) göre iyi konuşmacıda şu niteliklerin bulunması gerekir:

- a. Konuşmanın belli bir amacı olmalıdır.
- b. Konuşma, yıkıcı olmamalı, dinleyenleri anlatılanlara inandırmalıdır.
- c. Konuşmada doğru ve güvenilir bilgilere dayanılmalıdır.
- d. Konuşmayı dinleyecek olan topluluğun özellikleri, konuşmacı tarafından göz ardı edilmemelidir; konuşma için seçilen kelimelerde bu özellik dikkate alınmalıdır.
- e. Konuşmada el, yüz ve vücut hareketlerinden de yararlanılmalıdır.
- f. Konuşma sırasında birlikte düşünme, öğretme, duygulandırma, tartışma gibi yöntemlere başvurulmalıdır.

Ayrıca Gündüz ve Şimşek (2014, 256-260) de iyi bir konuşmacıda bulunması gereken özellikleri şu başlıklar altında toplamaktadır:

- a. Açıklık
- b. Konuya hâkimiyet
- c. Dinleyicinin tanınması
- d. Söz dağarını artırmak
- e. Ses eğitime çalışmaları yapmak
- f. Etkili ve özgün bir üsluba sahip olmak
- g. Konu bütünlüğü

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Tezler

Ana dili eğitimi alanında konuşma becerisi ve araştırmamızla ilgili tezlerden bazıları şu şekildedir:

Aşıkcan (2019) çalışmasında akıcı okumayı geliştirmeye yönelik yöntem/stratejiler ile akıcı okumayı geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda çok çeşitli etkinlikler kullanmıştır. Kullandığı etkinliklerden birisi de okuma tiyatrosudur. Bu etkinlik neticesinde de öğrencilerin okuma prozodilerinde olumlu gelişmeler sağlanmıştır.

Ünsal (2019), rol alma modeliyle hazırlanan konuşma etkinliklerinin öğrencilerin konuşma becerilerindeki tutumlarına ve ayrıca kaygılarına etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Rol alma modeliyle konuşma eğitimi programı hazırlanarak 4 hafta boyunca uygulanmıştır. 33 kişilik 7. sınıf öğrencisi çalışma

grubunu oluşturmuştur. Sonuçta öğrencilerin konuşma tutumlarının arttığı ve öğrencilerin konuşmaya karşı kaygılarının azaldığı anlaşılmıştır.

Kanık Uysal (2018) çalışmasında akıcı okuma odaklı öğretim ile okuma ve okuduğunu anlama becerilerini araştırmıştır. Akıcı okuma odaklı öğretim kapsamında okuma tiyatrosu etkinliğine de başvurmuştur ve bunun okumadaki prozodik etkilerini incelemiştir. Deney grubundaki öğrencilerin öyküleyici ve bilgilendirici metin türlerine dair son test puanlarında anlamlı farklılık olmuştur.

Arslan (2018) çalışmasında diksiyon etkinliklerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine olan etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Karma yöntem kullanılan araştırmada sekiz haftalık ders planı uygulanmıştır. Araştırma neticesinde diksiyon etkinliklerinin konuşma becerileri üzerinde olumlu yönde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür.

Kemiksiz (2016), doğrudan öğretim modeline dayalı konuşma eğitiminin 5. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine ve konuşma kaygılarına etkisini araştırmıştır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır ve gruplar 21 kişiden oluşmaktadır. Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin konuşma becerilerinde ve kaygılarında olumlu yönde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

Bulut (2015), mikro öğretim tekniğinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma beceri ve kaygılarında ne gibi değişiklikler oluşturduğunu araştırmıştır. Çalışma grubunu, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümündeki öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada deney ve kontrol grupları bulunmaktadır. Deney grubuna Konuşma Eğitimi dersi mikro öğretim tekniğine dayalı olarak verilirken kontrol grubuna bu ders geleneksel yöntemle verilmiştir. Sonuçta konuşma becerisinde deney grubu lehine anlamlı derecede yükseliş tespit edilirken konuşma kaygılarında da deney grubunda anlamlı bir düşüş tespit edilmiştir.

Kartallıoğlu (2015), araştırmasında bilişsel farkındalık stratejilerinin 7. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisini belirlemek istemiştir. Araştırmada deneysel modellerden ön test-son test kontrol gruplu model tercih edilmiştir. Araştırmada 22 deney, 23 kontrol grubu öğrencisi bulunmaktadır. 12

haftalık uygulama sonucunda deney grubunun sonuçlarında anlamlı bir farkın olduğu, kontrol grubunda ise anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

Akyol (2014) da çalışmasında yapılandırılmış akıcı okuma yönteminin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerilerine etkisini araştırmıştır. Yapılandırılmış okuma yöntemi ile okunacak metin dinlenmekte ve çeşitli kurallar dâhilinde okunmaktadır. Araştırmacı bu yöntemin okumadaki prozodik etkilerini incelemiştir. Sonuçta deney grubu öğrencilerinin prozodik okuma becerisinde %78.30 düzeyinde artış olmuştur.

Işık (2014) çalışmasında Türkçe eğitiminde tiyatro eserlerinin önemini ve dil becerilerini geliştirmedeki rolünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Türkçe ders kitaplarında tiyatro metinlerinin yer alma durumu ve buna yönelik öğretmen tutumları tespit edilmiştir. Ders kitaplarına metin seçen komisyondan iki kişi ile de görüşülerek tiyatro metinlerinin ders kitaplarında kullanımına ilişkin görüşleri alınmıştır. Sonuçta tiyatro eserlerinin önemi ve dil becerilerini geliştirmedeki rolünün yeterince bilinmediği, ders kitaplarında az yer verildiği, tiyatro metinlerinin kazanımları karşılayabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Marangoz (2014), çalışmasında ilköğretim altı, yedi ve sekizinci sınıf ders ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki metinler ve çalışma kitaplarındaki konuşma uygulamalarını incelemiştir. Konuşma türlerinin metinlere göre dağılımı tablolar hâlinde gösterilmiştir. Araştırmanın sonucunda ders kitaplarının işleniş sırasında bulunan konuşma türleri kısmen yeterli bulunmuştur.

Yegen (2014), araştırmasında 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen konuşma becerisi kazanımlarını görseller kullanarak geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırma ön-test son-test kontrol gruplu yarı deneysel modelle hazırlanmıştır. Bazı bulgularda deney grubu öğrencilerinin konuşma becerisi süre ortalaması 3,2 sn. olarak gerçekleşirken aynı süre kontrol grubunda 1,3 sn. olarak belirlenmiştir. Deney grubu toplamda 440 adet kelime üretirken kontrol grubu 238 kelime üretmiştir. Yani kullanılan görseller konuşma becerisini geliştirmiştir.

Çerçi (2013), bu çalışmada dinleme destekli öğretim materyalleri ile telaffuz, vurgu ve tonlama konularını geliştirmeye çalışmıştır. Araştırma kontrol gruplu ön test ve son test modele dayalı deneysel bir çalışmadır. 7. sınıflarında öğrenim gören 73 öğrenci, çalışma grubunu oluşturmaktadır. Sonuçlara göre kelime

vurgusu, kelime grubu vurgusu, cümle vurgusu, tonlama ve telaffuz becerilerinde başarı olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Baştuğ (2012), araştırmasında öğrencilerin akıcı okuma becerileri ile okuduğunu anlama ve yazma becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmayı toplam 72 öğrenci ile gerçekleştiren araştırmacı, veri toplama aracı olarak, “Prozodik Okuma Ölçeği”, “Okuduğunu Anlama Testleri” ve “6+1 Analitik Yazma ve Değerlendirme Ölçeği” kullanmıştır. Sonuç olarak öğrencilerde akıcı okuma becerileri ile okuduğunu anlama ve yazma becerilerine ait başarılarının genel olarak düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Sallabaş (2011), bu çalışmada aktif öğrenme yönteminin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma, gerçek deneme modellerinden ön test son test deney ve kontrol gruplu deneysel bir çalışmadır. Araştırma sonucunda, deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine göre, konuşma puanları daha yüksek çıkmış ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Orhan (2010), bu çalışmada altı şapkalı düşünme tekniğinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisini araştırmıştır. Araştırmada toplam 75 öğrenciden oluşan deney ve kontrol grupları bulunmaktadır. Sonrasında Konuşma Becerileri Gözlem Formu hazırlanarak bu gruplara uygulanmıştır. Nihayetinde konuşma becerilerinin geliştirilmesi noktasında altı şapkalı düşünme tekniğinin geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğu görülmüştür.

Dedeoğlu Orhun (2009), araştırmasında tekerleme içerikli etkinliklerin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin Türkçe derslerinde konuşma becerisine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada deneysel modellerden ön test son test kontrol gruplu model uygulanmıştır. Tekereleme etkinlikleri toplam 8 hafta ve 24 ders saatinde uygulanmıştır. Araştırmada, tekerleme etkinliklerinin deney grubundaki öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

2.5.2. Makaleler

Ana dili eğitimi alanında konuşma becerisi ile ilgili makalelerden bazıları şu şekildedir:

Büyükikiz ve Hasırcı (2013), konuşmanın insan hayatındaki yerine değinmişler ve konuşma becerisinin gelişmesine yönelik bazı önerilerde bulunmuşlardır.

Temizyürek (2007), konuşma kavramı, konuşmanın insan ve toplum hayatındaki yeri ve önemi, konuşma eğitimi ve konuşma becerisini kazandırmak için yapılabilecek etkinlikler üzerinde durmaktadır.

Demir (2015), konuşma becerisine, Cumhuriyetin ilanından 2015 yılına kadar hazırlanan öğretim programlarında hangi düzeyde yer verildiğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Sonuçta hazırlanan ilk programlarda konuşma becerisine doğrudan yer verilmediği, diğer beceri alanlarına oranla kısmen önem verildiği, 1968 öğretim programından itibaren ayrı başlık altında bu beceriye değinildiği görülmüştür.

Potur ve Yıldız (2016), 2011-2015 yılları arasındaki çeşitli tez ve makaleleri tarayarak içerik analizi ile değerlendirmiştir. Sonuçta araştırmalarda hedef kitle olarak en çok ortaokul öğrencilerinin tercih edildiği, konuşma becerisinin diğer becerilerle ilişkilendirme oranının düşük olduğu ve daha çok deneysel yöntem ile inceleme ve geliştirme araştırmalarının yapılmış olduğu görülmüştür.

Bozkurt (2017), ana dili olarak Türkçe konuşanlara sağlam temellere oturan bir konuşma becerisi değerlendirme çerçevesi oluşturmayı hedef etmiştir. Bu amaçla 28 ölçme aracı, çeşitli kategorileri ve ölçütleri noktasında karşılaştırılmış ve yeni bir sınıflamaya tabi tutularak ortak değerlendirme ölçütlerine ulaşılmıştır. Nihayetinde söyleyiş, akıcılık, dil yetkinliği, içerik, etkileşim boyutlarından oluşan konuşma becerisi değerlendirme çerçevesi oluşturulmuştur.

Kurudayıoğlu (2003), konuşma eğitiminin farklı yönlerinden ve temel kavramlarından bahsederek konuşma becerisini geliştirmeye yönelik yapılması gerekenleri ve etkinlikleri sunmuştur.

Doğan (2009), öncelikle konuşma-iletişim ilişkisini ele almış, konuşma becerisi eğitiminin niçin gerekli olduğunu çeşitli yönleriyle belirtmiş, bu becerinin diğer dil becerileriyle ilişkisine değinerek konuşma eğitiminin niteliklerini ele almıştır. Sonrasında da konuşma becerisinin eğitime yönelik etkinlik örneklerine yer vermiştir.

Maden (2011) drama tekniklerinden birisi olan rol kartları ile konuşma becerisindeki akademik başarıyı ve Türkçe dersine yönelik tutumu belirlemeyi

amaçlamıştır. Sonuçta, drama yöntemi olarak rol kartlarının konuşma becerisi başarısı ve derse yönelik tutum üzerine geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu görülmüştür.

Kocaman Gürata (2017), araştırmasında karşılıklı konuşma stratejilerinin öğretime değinmiş, strateji öğretiminin yöntemlerinden bahsetmiş ve uygulanabilirliği üzerine etkinlik önerisinde bulunmuştur. En son Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için “dolaştırma” stratejisinin öğretime yönelik bir sınıf içi etkinliği önerisi sunmuştur.

Aykaç ve Çakır İlhan (2014), makalesinde Türkçe öğretiminde, çocuk edebiyatı metinleri vasıtasıyla hazırlanan yaratıcı drama etkinliklerinin konuşma becerisine etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma deney 18, kontrol 22 olmak üzere toplam 44 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Sonuçta deney grubundaki uygulamanın konuşma becerilerini anlamlı olarak artırdığı görülmüştür.

Kuru (2013), araştırmasında akıcı konuşma problemi yaşayan ilköğretim 5. sınıf öğrencisine bazı etkinlikler aracılığıyla akıcı konuşma becerisi kazandırmayı amaçlamıştır. Araştırma, yeni etkinlik önerilerinde bulunması açısından önemlidir. Araştırmanın sonucunda akıcı konuşma problemi yaşayan çocuklarla yapılan etkinlikler sayesinde konuşmada akıcılık önemli bir gelişim göstermiştir.

Demir'in (2010), çalışmasında özgüven duygusundan hareket eden benmerkezci yaklaşım üzerinde durulmuş, ayrıca bu yaklaşımı ortaya koyabilmek için konuşma becerisinin ne olduğuna, konuşmanın temellerinin dayandırıldığı kuramlara, konuşma eğitimine de değinilmiştir.

Kösreli ve Gürhan (2019) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmeni adaylarına verilen sekiz haftalık ses eğitimi uygulamalarının konuşma becerisine etkisini araştırmışlardır. Ölçümleri ise tek denekli araştırma yöntemlerinden AB modeliyle yapmışlardır. Sonuçta ölçülen sekiz davranışta gelişme kaydedildiği ve öğretmen adaylarının konuşma becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma deseni, araştırma süreci, araştırma grubu, verilerin toplanması ve analizi, deneysel süreç öncesi yapılan çalışmalar ve veri toplama aracı kısımlarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada “karma yöntem araştırması” kullanılmıştır. Karma yöntem araştırması, araştırma problemini kapsamlı ve çok yönlü incelemek amacıyla, pragmatist felsefenin ilkeleri doğrultusunda nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanarak gerçekleştirilen araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım, Şimşek, 2016, 322).

Araştırmanın nicel boyutu, metin seslendirme çalışmalarının konuşma becerisinin dış yapı unsurlarına etkisini ortaya koymak amacıyla yarı deneysel desenlerden ön test-son test eşleştirilmiş kontrol gruplu desene göre tasarlanmıştır. Modelde ön testlerin bulunması, grupların deney öncesi benzerliklerinin bilinmesine ve son test sonuçlarının buna göre yorumlanmasına yardımcı olur (Karasar, 2016, 132). Deneysel araştırma bilimsel yöntemler içinde en kesin sonuçların elde edildiği araştırmadır. Çünkü araştırmacı karşılaştırılabilir işlemler uygular ve daha sonra onların etkilerini inceler, bu tür bir araştırmanın sonuçlarının araştırmacıyı en kesin yorumlara götürmesi beklenir (Büyüköztürk ve diğ., 2013, 17). Model irdelendiğinde deney grubuna uygulama yapılır ancak kontrol grubuna belirlenen herhangi bir uygulama yapılmaz. Değişkenler her gruba bakıldığında da aynıdır, sadece denenecek uygulamanın farklı olması önem taşır. Son kısma gelindiğindeyse her iki gruba da son test uygulanır (Baştürk, 2012). Bu modele göre araştırmada yer alan deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test sonuçları karşılaştırılmış ve buradan elde edilen nicel veriler analiz edilerek bulgu hâline getirilmiştir. Ayrıca araştırmanın ön test safhasında deney ve kontrol gruplarının denkliğini belirlemek amacıyla ön test puanları “bağımsız gruplar t testi”ne tabi tutulmuş ve grupların elde ettiği puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılan desen, Tablo 1’de görülmektedir:

Tablo 1: Ön Test Son Test Kontrol Gruplu Model

<i>Gruplar</i>	<i>Ön Test</i>	<i>X</i>	<i>Son Test</i>
<i>DG</i> (<i>Deney</i>)	<i>O1</i>	<i>Metin Seslendirme</i> <i>Çalışmaları</i>	<i>O3</i>
<i>KG</i> (<i>Kontrol</i>)	<i>O2</i>	-	<i>O4</i>

Tablo 1’de yer alan DG simgesi, deney grubunu; KG, kontrol grubunu; O1 ve O3, deney grubunun ön test ve son test ölçümlerini; O2 ve O4, kontrol grubunun ön test ve son test ölçümlerini; X ise deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni ifade etmektedir. Bu araştırmanın bağımsız değişkeni ön test ve son test aralığında uygulanan “metin seslendirme çalışması”dır.

Araştırmanın nitel boyutu ise eylem araştırması biçiminde desenlenmiştir. Eylem araştırması, bir okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı veya diğer tür kuruluşlarda çalışan mühendis, yönetici, planlamacı, insan kaynakları uzmanı gibi bizzat uygulamanın içinde olan bir uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da hâlihazırda ortaya çıkmış bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren bir yaklaşımdır (Yıldırım, Şimşek, 2016, 307).

3.2. Araştırma Süreci

Tablo 2: Araştırmanın Deneysel Süreci

Araştırma grubu	Deney öncesi (1 Hafta)	Deney süreci (6 Hafta)	Deney sonrası (1 Hafta)
Deney grubu	Çevre Kirliliği Konusunda Hazırlıklı Konuşma Etkinliği	Standart Olarak Türkçe Dersinin İşlenmesi ve Anadolu Ateşi Adlı Radyo Tiyatrosunun Arkası Yarın Biçiminde Oynanması	Teknolojinin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi Konusunda Hazırlıklı Konuşma Etkinliği

Tablo 2-devam

Kontrol grubu	Çevre Kirliliği Konusunda Hazırlıklı Konuşma Etkinliği	Standart Olarak Türkçe Dersinin İşlenmesi ve Ders Kitabındaki Konuşma Etkinliklerinin Uygulanması	Teknolojinin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi Konusunda Hazırlıklı Konuşma Etkinliği
----------------------	--	---	---

Tablo 2 incelendiğinde şunlar göze çarpmaktadır:

Uygulama için toplam 8 hafta kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına bu 8 haftanın ilk haftasında “çevre kirliliği”, son haftasında da “teknolojinin insan hayatındaki yeri ve önemi” konularında hazırlıklı konuşmalar yaptırılmıştır. Geriye kalan 6 haftalık süreçte de deney grubuyla standart olarak Türkçe dersleri yapılmış ve arkası yarın biçiminde altı parçaya bölünerek radyo tiyatrosu oynanmıştır. Kontrol grubunda ise standart olarak Türkçe derslerinin işlenmesi ile birlikte ders kitabındaki konuşma etkinlikleri uygulanmıştır.

3.3. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde bir ortaokulda öğrenim göre 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Uygulama için bu bölgenin seçilmesinde, eğitim açısından dezavantajlı bir bölge olması ve öğrencilerin ana dillerinin Arapça olması sebebiyle konuşma eğitimine nispeten daha fazla ihtiyaç duymaları etkili olmuştur.

Ayrıca uygulamanın 7. sınıflarla yapılmasının sebebi hem 8. sınıflar gibi üzerlerinde sınav baskısı yoktur hem de 6. sınıflar kadar yaşça küçük değillerdir ve okulu benimsemişlerdir.

Uygulamaya 11 kız 19 erkek olmak üzere toplamda 30 öğrenci katılmıştır. Uygulamaya başlanmadan önce uygun öğrenciler seçilmiş ve on beşer kişilik deney ve kontrol grupları hazırlanmıştır. Deney grubunda 8 erkek 7 kız, kontrol grubunda ise 11 erkek 4 kız bulunmaktadır.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyeti

Cinsiyet	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
	n	%	N	%
Erkek	8	53,33	11	73,33
Kız	7	46,66	4	26,66
Toplam	15	100,0	15	100,0

Tablodaki verilere bakıldığında deney grubunu oluşturan öğrencilerin %53,33'ü erkek %46,66'sı kız iken kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin %26,66'sı kız %73,33'ü erkektir. Eldeki veriler ışığında deney ve kontrol gruplarının cinsiyet bakımından heterojen gruplar olduğu söylenebilecektir. Araştırma sürecinde dağılımların normal dağılım göstermesi sebebiyle ilgili değişkene yönelik olarak bağımsız gruplar t testinin yapılmasına karar verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Hazırlıklı konuşmalar esnasında (ön test ve son test) her öğrenci için ayrı ayrı ses kayıtları alınmıştır. Verilerin toplanması aşamasında veri toplanan ortam verileri etkileyecek ses, sıcaklık, heyecan gibi unsurlardan olabildiğince arındırılmıştır. Ön test ve son test sürecinde yapılan hazırlıklı konuşmaların değerlendirilmesi için dokuz maddelik bir “Konuşma Gözlem Formu” hazırlanmış ve ilgili uzmanların görüşü alınarak çeşitli düzeltmelerden geçmiştir. Konuşma gözlem formundaki maddeler konuşmanın dış yapı özelliklerini ölçmeye yönelik ifadelerden teşekkül etmekte ve likert tipinde “evet”, “kısmen” ve “hayır” seçeneklerinden oluşmaktadır. “Evet” seçeneği maddeye uygun konuşulduğunu gösterir ve değeri 3 puandır. “Kısmen” seçeneği maddeye nispeten ve bazı noktalarda uygun konuşulduğunu gösterir ve değeri 2 puandır. “Hayır” seçeneği ise maddeye çok az uygun konuşulduğunu veya hiç uygun konuşulmadığını gösterir ve değeri 1 puandır. “Konuşma Gözlem Formu” Ek 1’de gösterilmiştir:

Veriler hazırlanan “Konuşma Gözlem Formu” vasıtasıyla 2 alan uzmanı tarafından değerlendirilmiş ve öğrencilerin puanları ortaya çıkmıştır. Nihai puanlar için de iki alan uzmanının verdiği puanların ortalaması alınmıştır. Elde edilen verilerin tamamı SPSS paket programı ile çözümlenmiştir.

Prozodi, Güncel Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) “Vurgu, durak, ezgi gibi ses bilgisi öğelerinin tamamı.” şeklinde tanımlanmaktadır. Prozodik okuma; vurgulama, tonlama, zamanlama (kelimeyi seslendirme süresi), duraklama, noktalama

işaretlerine uyma ve kelimeleri söz dizimine göre uygun anlamlı birimlere bölme gibi özellikleri içinde barındıran bir süreçtir (Kanık Uysal, 2018, 34). Prozodik ve prozodik okumanın bu tanımları göz önüne alındığında “Konuşma Gözlem Formu”nda geçen vurgu, tonlama, duraklama gibi maddelerle benzerlik gösterdiği görülmektedir. Keskin ve Baştuğ’a (2012) göre, prozodik ölçümlerde insan faktörünü, dinleyici-değerlendirici olarak kullanmak daha güvenilir sonuçlar üretmektedir. “Konuşma Gözlem Formu” da konuşma prozodisini ölçmek amacıyla hazırlandığından bu amaçla kullanılan bilgisayar programlarından daha güvenilir olduğu söylenebilir.

3.5. Deneysel Süreç Öncesi Yapılan Çalışmalar

Radyo tiyatrosu oynanmadan önce öğrencilerin oyunun duygusunu anlamaları için Millî Mücadele ile ilgili bilgiler verilmiş ve dönemin durumu açık bir şekilde izah edilmiştir. Bir önceki haftadan radyo tiyatrosunun ilgili bölümü deney grubuna dinlettirilmiştir; vurgu, tonlama ve duygular gibi çeşitli etkenlere dikkat etmeleri istenmiştir. Karakterlere ve metne nasıl çalışacakları detaylı şekilde anlatılmış ve her hafta bu husus hatırlatılmıştır. Radyo tiyatrosunun oynanması esnasında öğrencilerin bilmedikleri kelimeler açıklanmış, vurgu, tonlama, telaffuz veya duygu durumlarıyla ilgili hatalarda ise önce uygulayıcı doğrusunu göstermiş ardından da öğrenciye yaptırmıştır. Bununla beraber çalışma yapılan mekân da motivasyon bozucu etkenlerden arındırılmıştır.

Tiyatro metinleriyle en çok yapılan çalışmalardan biri her öğrencinin belli bir karakterin diyalogunu noktalama işaretleri ve iletişim amacını/söylenmek isteneni en iyi ifade edebilecek vurgu, tonlama ve ezgilere dikkat ederek okuduğu okuma tiyatrosudur (Dilidüzgün, Kuyumcu, 2013, 350). Okuma tiyatrolarını geleneksel tiyatro oyunlarından ayıran özellikler; sahne, kostüm, oyunculuk ve ezber gerektirmemesidir. Sadece metin ve bu metindeki anlamı vermek için ses tonu, mimikler ve el kol hareketlerinin kullanılması yeterlidir. Öğrencilerden metindeki anlamı sesli okumalarına yansıtılmaları beklenir. Bu yöntem için kapsamlı bir çalışma, eğitim veya pahalı malzeme gerekmez; okuma motivasyonunu artıran bu okuma stratejisini uygulamak için yalnızca bir senaryoya ihtiyaç vardır. Okuma tiyatrosu ile düşük, orta veya yüksek okuma becerisine sahip olan tüm öğrencilere, okumak için aynı fırsat verilir (Uysal, 2018, 65-66).

Okuma tiyatrosunun sahne, kostüm, oyunculuk ve ezber gerektirmemesi, çeşitli noktalardaki ekonomiklik açısından önemlidir. Uygulamanın da bir köy ortaokulunda yapılması -yani sosyoekonomik düzeyin düşük olması- sebebiyle uygulamanın metin seslendirme kısmında, okuma tiyatrosu mantığı dâhilinde uygulanmak kaydıyla radyo tiyatrosu tercih edilmiştir. Bu noktada Miyase Sertbarut'un Anadolu Ateşi (Ek 2) adlı radyo tiyatrosu kullanılmıştır. Metinde, temsile uygun bir biçim vermek amacıyla bazı değişikliklere gidilmiş, metnin dramaturg tarafından düzenlenmiş hâli kullanılmıştır. İlgili metnin seçilmesindeki neden, metnin Millî Mücadele yıllarını konu edinmesi ve öğrencileri o yıllara götürerek millî şuur oluşturma imkânına sahip olmasıdır. Zira toplumsal bilincin oluşması, birlik ve beraberliğin sağlanması, empati kurulması vb. gibi konularda en önemli buluşma noktası tiyatrodur. Millî şuurun uyanması gibi konularda insanların bir araya gelmesi ve ortak bir paydada buluşmaları gerekir. Bunun da sağlandığı en güzel yer yine tiyatrodur (Altunbay, 2012, 750-751). Ayrıca metinde öğrencilerin bilmediği kelimeler (Miralay, fert, mukaddes...) dengeli bir biçimde dağılmakta ve metin kelime öğretimine de imkân vermektedir. Tüm bunların yanında metinde kadın ve erkek olarak farklı tipte roller vardır. Bu da rol çeşitliliği açısından önemlidir. Anadolu Ateşi oyunu işgal altındaki İstanbul'da yaşayan Şefika adlı genç bir Türk kızının İzmir'in işgal edildiği ve Millî Mücadele ruhunun şekillenmeye başladığı yıllarda yaşadıklarını ve vatani için gözünü kırpmadan cepheye koşup gösterdiği fedakârlıkları ve Türk milletinin zor yıllardaki durumunu anlatmaktadır.

Uygulama sınıf içerisinde başlatılmadan önce deney grubuna hazırlıklı konuşma eğitimi verilmiş, öğretmen tarafından örnek konuşmalar yapılmıştır. Bunun akabinde yine deney grubuna radyo tiyatrosundan ve özelliklerinden, uygulama biçiminden bahsedilerek örnekler dinletilmiştir. Kontrol grubuna ise sadece hazırlıklı konuşma konusunda eğitim verilmiştir.

3.6. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın ön test ve son test kısmında kullanılacak hazırlıklı konuşmalar belirlendikten sonra nicel veri toplama aracı olarak "Konuşma Gözlem Formu" hazırlanmıştır. Hazırlık aşamasında alan yazın dikkatlice taranmış, konuşmada dış yapı unsurlarının ölçülmesi noktasında kullanılacak maddeler düzenlenmiş ve tablolaştırılmıştır. En başta formda toplam 12 madde ortaya çıkmıştır. Oluşturulan

form alan uzmanlarınca deęerlendirilmiř ve 9 maddeye dūřrūlmūřtur. Bu deęerlendirmede bazı maddeler deęiřiklięe uęramıř, bazıları da dıř yapı unsurlarına uymadıęı ya da birbirlerini ięerdięi dūřrūldūęunden formdan ęıkarılmıřtır. Sonuęta bu deęiřikliklerle veri toplama aracı son hālini almıř ve kullanıma uygun duruma gelmiřtir.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu safhasında nicel verilere yönelik olarak yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgular sıralanmıştır. İlk aşamada verilerin elde edildiği katılımcıların oluşturduğu gruplara yönelik frekans değeri verilmiş, sonrasında elde edilen verilerin dağılımlarının normal dağılımlardan farklı olup olmadığının belirlenmesi için Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Dağılımların normal olduğunun anlaşılmasından sonra parametrik testlerin kullanımına karar verilmiştir.

Bu aşamada ön test ve son test puanları bakımından deney ve kontrol gruplarının denk olup olmadığının belirlenmesi için bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Ön test puanları bakımından grupların puan ortalamaları arasındaki fark anlamsız bulunmuş ve grupların istatistiki açıdan denk olduğuna hükmedilmiştir.

Son test puanları bakımından ise deney grubunun kontrol grubuna göre istatistiki olarak daha anlamlı bir iyileşme ortaya koyduğu görülmektedir. Deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi için ise eşleştirilmiş gruplar t testi kullanılmıştır. Eşleştirilmiş gruplar t testi neticesinde ise deney ve kontrol gruplarında anlamlı iyileşme görülmüştür.

Deney grubu ile kontrol gruplarına ait son test puanlarına yönelik olarak yapılan bağımsız gruplar t testi neticesinde bulunan anlamlı farkın deney grubu son test puanları lehine olmasından hareketle yapılan uygulamanın katılımcıların konuşmalarındaki dış yapı unsurlarına pozitif anlamda katkı sağladığı söylenebilecektir.

4.1. Başarı Puanlarının Dağılımlarının Normalliğinin Normal Dağılımlardan Farklı Olup Olmadığının Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testi ile İncelenmesi

Tablo 4: Konuşmanın Dış Yapı Unsurlarına Yönelik Katılımcılar Tarafından Elde Edilen Başarı Puanlarının Dağılımlarının Normalliğini Normal Dağılımlardan Farklı Olup Olmadığının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testi Sonuçları

Değerler	Deney Grubu Ön Test Puanları	Deney Grubu Son Test Puanları	Kontrol Grubu Ön Test Puanları	Kontrol Grubu Son Test Puanları
N	15	15	15	15
Normal \bar{x}	16,2333	21,0667	16,4667	18,6000
Parametreler <i>ss</i>	2,18654	1,43759	2,80603	3,28525
Shapiro-Wilk	,943	,922	,938	,949
P (Shapiro-Wilk)	,428	,204	,357	,512

Ölçme sürecinin sonunda verilerin dağılımının normal dağılımlardan farklı olup olmadığının belirlenmesi için Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Bu doğrultuda verilerin normal dağılması, varyansların homojenliği, veri havuzunun tek bir yönde ağırlık kazanmaması ve aralıklarının belirgin olması ve bağımsızlık şartları aranmıştır (Field, 2009).

Shapiro-Wilk testinin sonuçlarına bakıldığında dağılımların deney grubu ön test puanları ($z=,943$; $p>,05$), deney grubu son test puanları ($z=,922$; $p>,05$), kontrol grubu ön test puanları ($z=,938$; $p>,05$), kontrol grubu son test puanları ($z=,949$; $p>,05$) bakımından normal olduğu belirlenmiştir. Bu sebeple parametrik analizlerin kullanılması kararlaştırılmıştır.

4.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanları Bakımından Denk Olup Olmadığının Bağımsız Gruplar T Testi ile İncelenmesi

Tablo 5: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanları Bakımından Denk Olup Olmadıklarını Anlamak İçin Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Gruplar	n	\bar{x}	ss	T Testi		
				sd	t	p
Deney	15	16,2333	2,18654	28	-,254	,801
Kontrol	15	16,4667	2,80603			

Deney ve kontrol gruplarının ön test puanları bakımından denk olup olmadığını anlamak için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda deney grubunun ön test puanları ile kontrol grubunun ön test puanları arasındaki fark anlamsız

bulunmuştur ($p>,05$). Elde edilen bulgudan hareketle araştırma gruplarını oluşturan deney ve kontrol gruplarının istatistiki olarak denk gruplar olduğu söylenebilir.

4.3. Deney Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Eşleştirilmiş Gruplar T Testi ile İncelenmesi

Tablo 6: Deney Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Gruplar T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	ss	T Testi		
				sd	t	p
Deney Ön Test	15	16,2333	2,18654	14	-13,781	,000
Deney Son Test	15	21,0667	1,43759			

Deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan eşleştirilmiş gruplar t testi neticesinde farkın deney grubu son test puanları lehine olduğu görülmektedir ($p < ,001$). Elde edilen sonuçlardan hareketle yapılan uygulamaların deney grubundaki katılımcılarda konuşmanın dış yapı unsurlarına dair olan bağımlı değişkenleri pozitif yönde etkilediği söylenebilir.

4.4. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Eşleştirilmiş Gruplar T Testi ile İncelenmesi

Tablo 7: Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Gruplar T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	ss	T Testi		
				sd	t	p
Deney Ön Test	15	16,4667	2,80603	14	-3,378	,01
Deney Son Test	15	18,6000	3,28525			

Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan eşleştirilmiş gruplar t testi neticesinde farkın kontrol grubu son test puanları lehine olduğu görülmektedir ($p < ,01$). Elde edilen sonuçlardan hareketle kontrol grubundaki katılımcılarda konuşmanın dış yapı unsurları bakımından mevcut müfredat dâhilinde kısıtlı da olsa pozitif gelişme gösterdiği söylenebilir.

4.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanları Bakımından Denk Olup Olmadığının Bağımsız Gruplar T Testi ile İncelenmesi

Tablo 8: Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanları Bakımından Denk Olup Olmadıklarını Anlamak İçin Yapılan Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Gruplar	n	\bar{x}	ss	T Testi		
				sd	t	p
Deney	15	21,0667	1,43759	28	2,664	,013
Kontrol	15	18,6000	3,28525			

Deney ve kontrol gruplarının son test puanları bakımından denk olup olmadığını anlamak için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda deney grubunun son test puanları ile kontrol grubunun son test puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < ,05$). Gruplar ortalamasına bakıldığında deney grubu ortalamasının kontrol grubuna göre daha yüksek olması farkın deney grupları lehine olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgudan hareketle araştırma gruplarından deney grubunun kontrol grubuna göre daha pozitif bir gelişme seviyesine sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle katılımcıların konuşmanın dış yapı unsurlarına yönelik becerilerinin uygulama süreci sayesinde daha pozitif bir gelişim yakaladığı söylenebilir.

4.6. Deney ve Kontrol Gruplarının Madde Bazında Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Eşleştirilmiş Gruplar T Testi ile İncelenmesi

Tablo 9: Deney ve Kontrol Gruplarının Madde Bazında Ön Test ve Son Test Puanları Arasında Anlamlı Farklılık Olup Olmadığının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Gruplar T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	ss	T Testi		
				sd	t	P
1. Madde Deney Grubu Ön Test - SonTest	15	2,0333	,22887	14	-3,556	,003 ¹
	15	2,4000	,47056			
2. Madde Deney Grubu Ön Test – SonTest	15	2,6667	,62297	14	-4,298	,001 ²
	15	2,8000	,36839			
3. Madde Deney Grubu Ön Test – SonTest	15	1,6333	,37161	14	-5,551	,000 ³
	15	2,2667	,43095			
4. Madde Deney Grubu Ön Test – SonTest	15	1,6000	,43095	14	-4,026	,001 ⁴
	15	2,0333	,29681			

Tablo 9-devam

5. Madde Deney Grubu Ön Test – SonTest	15	1,7333	,37161	14	-7,643	,000 ⁵
	15	2,4667	,29681			
6. Madde Deney Grubu Ön Test – SonTest	15	1,6000	,38730	14	-5,123	,000 ⁶
	15	2,0333	,28031			
7. Madde Deney Grubu Ön Test – SonTest	15	1,6667	,36187	14	-6,325	,000 ⁷
	15	2,3333	,36187			
8. Madde Deney Grubu Ön Test – SonTest	15	2,1333	,29681	14	-5,245	,000 ⁸
	15	2,5667	,45774			
9. Madde Deney Grubu Ön Test – SonTest	15	1,5667	,45774	14	-4,298	,001 ⁹
	15	2,1000	,38730			
1. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	1,9667	,48058	14	-1,435	,173
	15	2,1333	,39940			
2. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	2,3667	,61140	14	-1,075	,301
	15	2,5000	,59761			
3. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	1,8667	,35187	14	-,823	,424
	15	1,9667	,54989			
4. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	1,6333	,48058	14	-,899	,384
	15	1,7333	,53005			
5. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	1,6000	,47056	14	-3,389	,004 ¹⁰
	15	2,0333	,48058			
6. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	1,5333	,44186	14	-3,389	,004 ¹¹
	15	1,9667	,48058			
7. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	1,6000	,47056	14	-2,553	,023 ¹²
	15	1,9000	,47056			
8. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	2,0667	,25820	14	-1,468	,164
	15	2,2000	,25355			
9. Madde Kontrol Grubu Ön Test – SonTest	15	1,8333	,55635	14	-1,200	,250
	15	2,0667	,56273			

1. $p < ,01$. 2. $p < ,01$. 3. $p < ,001$. 4. $p < ,01$. 5. $p < ,001$. 6. $p < ,001$. 7. $p < ,001$. 8. $p < ,001$. 9. $p < ,01$. 10. $p < ,01$. 11. $p < ,01$. 12. $p < ,05$.

Deney ve kontrol gruplarının maddeler bazında ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark olup olmadığının anlaşılması için yapılan eşleştirilmiş gruplar t testi neticesinde deney grubunun 1. madde “Sözcükleri Türkçenin kurallarına uygun telaffuz eder.” ($p < ,01$), 2. madde “Konuşmasında sesi işitilebilir seviyededir.” ($p <$

,01), 3. madde “Konuşmasında vurguya dikkat eder.” (p < ,001), 4. madde “Konuşmasında tonlamaya dikkat eder.” (p < ,01), 5. madde “Konuşma esnasında uygun yerde duraklamalar yapar.” (p < ,001), 6. madde “Akıcı bir şekilde konuşur.” (p < ,001), 7. madde “Konuşma esnasında uygun yerlerde soluk alıp verir.” (p < ,001), 8. madde “Konuşmasında standart Türkçeyi (İstanbul Türkçesi) kullanır.” (p < ,001), 9. madde “Konuşmasında gereksiz sesler çıkarmaz.” (p < ,01) seviyesinde anlamlı farklılıklara sahiptir.

Farkların anlamlılık seviyelerine bakıldığında 1, 2, 4 ve 9. maddelerin yüksek seviyede anlamlı farka sahipken, 3, 5, 6, 7 ve 8. maddelerin mükemmel seviyede anlamlı farka sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçtan hareketle araştırmada uygulanan müdahale değişkenlerinin deney grubunda yüksek seviyede pozitif etki sağladığı ve konuşmada dış yapı unsurlarını pozitif etkilediği söylenebilir.

Kontrol grubunda ise 5. Madde “Konuşma esnasında uygun yerlerde duraklamalar yapar.” (p < ,01), 6. madde “Akıcı bir şekilde konuşur.” (p < ,01) ve 7. madde “Konuşma esnasında uygun yerlerde soluk alıp verir.” (p < ,05) başlıklarında anlamlı fark tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı bünyesinde konuşma becerisinin geliştirilmesine dair kazanımlara yer verilmesi ve bu doğrultuda bir eğitim sürecinin gerçekleşmesi olarak değerlendirilebilir. Bununla beraber kontrol grubunda 3 madde için anlamlı bir iyileşme gerçekleştiren deney grubunda veri toplama aracını oluşturan maddelerin tamamında anlamlı sonuçların oluştuğu görülmektedir. Ayrıca elde edilen anlamlılık değerleri yüksek seviyede anlamlılık değerine sahiptir.

Deney ve kontrol gruplarının son test puanlarına yönelik olarak yapılan bağımsız gruplar t testi neticesinde deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasındaki fark deney grubunun son test puanları lehine anlamlı farklılık göstermiştir (p < ,05). Maddeler bazında elde edilen bulguların da ilgili bağımsız gruplar t testi sonuçları ile örtüştüğü görülmektedir.

Araştırma süreci sonunda deney grubu ve kontrol gruplarından elde edilen ön test ve son test puanları ortalamalarının cinsiyet değişkeni bakımından incelenmesi amacıyla bağımsız gruplar t testleri yapılmıştır. Yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgulara bakıldığında cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Bu bakımdan araştırma gruplarına dâhil edilen deney ve kontrol gruplarındaki kız ve erkek katılımcı gruplarının denk gruplar olduğu söylenebilir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada metin seslendirme çalışmalarının konuşmanın dış yapı unsurlarına etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 6 haftalık bir metin seslendirme planı hazırlanarak uygulanmıştır. Uygulama neticesinde öğrencilerin konuşmanın dış yapı unsurları noktasında herhangi bir değişikliğin olup olmadığı incelenmiş ve elde edilen bulgular neticesinde sonuçlar belirtilmiştir. Sonuçlar kapsamında ve alan yazın ışığında tartışma kısmına yer verilmiş ve birtakım önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda ön test ve son testten elde edilen veriler incelendiğinde, verilerin analiz sonucuna göre radyo tiyatrosu temelli uygulanan metin seslendirme çalışması alan deney grubunun başarılarında anlamlı düzeyde artış meydana gelmiştir. 7.sınıf Türkçe ders kitabının konuşma etkinliklerine göre eğitim alan kontrol grubunun başarılarında da kısmi bir artış meydana gelse de bu artış anlamlı bir farklılığı ifade etmemektedir. Bununla birlikte deney ve kontrol gruplarının başarıları arasındaki farkın deney grubu lehine istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, ön test başarı puanları arasında anlamlı fark olup olmadığı yani grupların birbirlerine denk olup olmadıkları, “bağımsız gruplar t testi” ile incelenmiş ve gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrenciler, konuşma becerileri bakımından birbirlerine denk gruplardır.

Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son testten elde ettikleri puanlar “eşleştirilmiş gruplar t testi” ile incelenmiştir. Bu analiz neticesinde deney grubu öğrencilerinin başarılarında bir artış meydana gelmiş ve ön test ve son test arasında yüksek düzeyde bir anlamlılık olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinin dış yapı unsurlarına dair olumlu yönde gelişme kaydettikleri anlaşılmıştır.

Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son testten elde ettikleri puanlar eşleştirilmiş gruplar t testi ile incelenmiştir. Bu analiz neticesinde kontrol grubu öğrencilerinin başarılarında bir artış meydana gelmiş lakin bu artışın anlamlı bir düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle kontrol grubunun konuşmasının dış yapı unsurlarında anlamlı bir gelişme olmadığı sonucuna varılmıştır.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, son test başarı puanları arasında anlamlı fark olup olmadığı “bağımsız gruplar t testi” ile incelenmiş ve gruplar arasındaki anlamlı bir fark bulunmuş ve farkın deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu da uygulama süreci ile beraber deney grubunda konuşmanın dış yapı unsurlarına ait becerilerin daha anlamlı şekilde geliştiğini kanıtlamaktadır.

Deney grubundaki öğrencilerin metnin dış yapı unsurlarına dair becerileri maddeler bazında ön test ve son test başarı puanları açısından incelenmiştir. Analizlere göre 1. madde olan “Sözcükleri Türkçenin kurallarına uygun telaffuz eder.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,01$ düzeyinde yüksek derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından telaffuz konusunda iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analizlere göre 2. madde olan “Konuşmasında sesi işitilebilir seviyededir.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,01$ düzeyinde yüksek derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından işitilebilir bir ses konusunda iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analizlere göre 3. madde olan “Konuşmasında vurguya dikkat eder.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,001$ düzeyinde mükemmel derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından vurgu konusunda çok iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analizlere göre 4. madde olan “Konuşmasında tonlamaya dikkat eder.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,01$ düzeyinde yüksek derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan

hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından tonlama konusunda iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analizlere göre 5. madde olan “Konuşma esnasında uygun yerde duraklamalar yapar.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,001$ düzeyinde mükemmel derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından duraklama konusunda çok iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analizlere göre 6. madde olan “Akıcı bir şekilde konuşur.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,001$ düzeyinde mükemmel derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından akıcılık konusunda çok iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analizlere göre 7. madde olan “Konuşma esnasında uygun yerlerde soluk alıp verir.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,001$ düzeyinde mükemmel derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından uygu yerde soluklanma konusunda çok iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analizlere göre 8. madde olan “Konuşmasında standart Türkçeyi (İstanbul Türkçesi) kullanır.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,001$ düzeyinde mükemmel derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından standart Türkçe konusunda çok iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analizlere göre 9. madde olan “Konuşmasında gereksiz sesler çıkarmaz.” maddesinde deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test başarı puanları arasında $p < ,01$ düzeyinde yüksek derece anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle deney grubu öğrencilerinin konuşmanın dış yapı unsurlarından gereksiz sesler çıkarmama konusunda iyi bir gelişme olduğu sonucu görülmektedir.

Analiz sonuçlarından da görüleceği üzere deney grubu öğrencilerinin telaffuzlarında düzelmeler gerçekleşmiş, kelimelerin daha sorunsuz telaffuz edildiği

görülmüştür. Öğrencilerin vurgu ve tonlamalarında düzelmeler gerçekleşmiş, kendilerine olan güvenleri artmış, topluluk önünde rahat konuşur hâle gelmişlerdir. Öğrencilerin konuştukları Türkçe, İstanbul Türkçesine yaklaşmıştır. Özgüvenleri artan öğrenciler, farklı ortamlarda da kendilerini daha rahat ifade eder hâle gelmişlerdir. Öğrenciler artık sesli okumalar esnasında daha az takılma yaşayıp sesli okumayı kurallarına uygun yerine getirir hâle gelmişlerdir. Uygulama sayesinde öğrenciler konuşmalarda nerede durup nerede konuşacaklarını daha rahat kavrar ve uygular hale gelmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin konuşmalar esnasında daha anlaşılır ve işitilebilir bir sesle konuştukları görülmüştür.

Analizlere göre kontrol grubu irdelendiğinde maddeler bazında sadece 5. Madde “Konuşma esnasında uygun yerlerde duraklamalar yapar.” ($p < ,01$), 6. madde “Akıcı bir şekilde konuşur.” ($p < ,01$) ve 7. madde “Konuşma esnasında uygun yerlerde soluk alıp verir.” ($p < ,05$) maddelerinde anlamlı bir fark görülebilirken diğer maddelerde anlamlı bir fark görülemediği görülmüştür. Burada sonuç olarak 7. sınıf Türkçe ders kitabı vasıtasıyla gerçekleştirilen konuşma eğitimin konuşmanın dış yapı unsurlarından sadece duraklama, akıcılık ve uygun yerde soluklanma maddelerinde gelişme göstermesini sağlamıştır. Metin seslendirme uygulamaları ise “Konuşma Gözlem Formu”ndaki tüm maddelerde anlamlı bir gelişmeye vesile olmuştur.

Araştırmada radyo tiyatrosu, metin seslendirme, konuşmanın dış yapı unsurları, diksiyon, ses eğitimi, prozodi olmak üzere farklı başlıklarda alan yazın taraması yapılmıştır. Alan yazında konuşma eğitimi ile ilgili pek çok çalışma yer almaktadır. Ancak hiçbirinde radyo tiyatroları vasıtasıyla metin seslendirme çalışması yapılarak konuşmanın dış yapı unsurlarının durumunun irdelendiği bir araştırmaya doğrudan rastlanılmamıştır. Bu sebeple araştırmanın özgün bir nitelik taşıdığı söylenebilir ve alan yazına katkı sunacağından da bahsedilebilir.

Alan yazında akıcı okumayı geliştirmede kullanılan çeşitli yöntemlerin prozodik unsurları geliştirdiğine dair ise bazı çalışmalar bulunmaktadır (Kanık Uysal, 2018; Akyol, 2014; Aşıkcan, 2019; Keskin, Akyol, 2014).

Keskin, Baştuğ ve Akyol’un (2013) sesli okuma prozodisi ile konuşma prozodisi arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amaçlanan makalesinde, öğrencilerin sesli okuma ve konuşma prozodileri arasında, pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki

çıkıldığını ifade edilmiştir. Bu da okuma prozodisindeki gelişmenin konuşma prozodisine de yansıtacağını ve konuşmanın prozodik unsurlarını geliştireceğini gösterir. Bu bağlamda Kanık Uysal (2018), Akyol (2014), Aşıkcan (2019) ve Keskin, Akyol'un (2014) çalışmaları sonucunda görülen okuma prozodisindeki gelişme, konuşma prozodisindeki gelişmeyi desteklemektedir. Bu durum da araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Ayrıca Keskin, Baştuğ ve Akyol'un (2013) çalışmalarında kullandıkları "Prozodik Konuşma Ölçeği"nin araştırmamızda kullanılan "Konuşma Gözlem Formu" ile maddeler bazında birçok ortak noktası bulunmaktadır. Dolayısıyla bu durum da yukarıda bahsedilen noktaların anlamlılığını artırmaktadır.

Baştuğ'un (2012) doktora çalışmasında dikkat çeken noktalardan birisi, prozodi ortalamaları metin türlerine göre karşılaştırıldığında hikâye edici metinlerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür ve yine prozodi ortalamaları bilgi verici metinlere ve şiir metinlerine göre hikâye edici metinlerde daha yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle hikâye edici metinlerin diğer metin türlerine göre prozodi üzerinde daha olumlu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Tiyatro ve dolayısıyla radyo tiyatrosu da hikâye edici metin türünden olduğu için metin seslendirme amacıyla radyo tiyatrosu metni seçimimizin doğru olduğu anlaşılmaktadır.

Öztürk ve Altuntaş (2012) makalenin öneriler kısmında ders kitabının dışında öğrencilerin görsel ve işitsel olarak uyarılmalarını sağlayacak farklı teknolojik araç gereçlerin kullanılmasına dikkat çekmiştir. Araştırmamızda uygulanan radyo tiyatrosunu seslendirme çalışmasının bir hafta öncesinde radyo tiyatrosunun seslendirilecek bölümü önce öğrencilere dinletilmekte sonra seslendirmesi yapılmaktadır. Bu bağlamda konuşma becerisinin geliştirilmesinde işitsel öğeler de kullanılmış olup ders kitabı haricinde konuşma becerisi geliştirilmeye çalışılmıştır.

Dursunoğlu (2006) çalışmasında Türkiye Türkçesinde vurgunun önemine ve kullanımına değinmiş ve Türkçeyi korumak ve güzelleştirmek için vurguya önem verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu araştırmada da deney grubu öğrencilerinin vurgu konusunda çok iyi bir gelişme kaydettikleri görülmüş ve dolayısıyla araştırmanın ilgili çalışmanın sonuçlarıyla uyumlu olduğu anlaşılmıştır.

Işık (2014) çalışmasında tiyatro metinlerinin nefes, ses, telaffuz, tonlama vs. gibi diksiyon konularında konuşma eğitimi vermek için uygun olduğunu belirtmiştir. Ayrıca radyo tiyatrosu ile doğru telaffuzun nasıl olduğunun gösterilebileceğini de ifade etmiştir. Bu çalışmada da radyo tiyatrosu vasıtasıyla konuşma becerisinin diksiyon yönü geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda yapılan bu araştırma, sözü edilen çalışmada ifade edilen hususları destekler niteliktedir.

Aslan (2018) çalışmasında uygulanan diksiyon etkinlikleri neticesinde durak, tonlama, ezgi, vurgu, yerel ağız kullanımı, gereksiz sözcük kullanımında iyileşmeler gerçekleşmiştir. Araştırmamız sonucunda da bu maddelerin tamamında iyileşmeler meydana gelmiştir. Bu bağlamda ilgili çalışma, araştırmamızın sonucunu desteklemektedir.

Kösreli ve Gürhan (2019) yaptıkları çalışmada ses eğitimi çalışmaları sonucunda öğrenen adaylarının doğru yerde ve biçimde soluk alma, solunum kontrolü sağlama, konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama, konuşmada yöresel şiveyi kullanmama, vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme, Konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışlarının gelişimine katkı sağlamıştır. Zikredilen maddelerin tamamı araştırmamız kapsamında da geliştirilen maddelerdir. Bu noktada çalışmaların birbirini destekler sonuçlar ürettiğini söylemek mümkündür.

5.2. Öneriler

Konuşmanın dış yapı unsurları konuşma becerisindeki en önemli hususlardan birisidir. Günümüzde düzgün konuşamayan, konuşmasına duygu katamayan, söylediklerinde nereyi nasıl vurgulayacağını bilmeyen insanlar maalesef birçok konuda başarısız olmaktadır. Konuşma becerisinin önemi önceki sayfalarda detaylıca izah edilmişti. Konuşma insan hayatında böyle önemli bir yer teşkil ederken dış yapı unsurları yetersiz bir konuşmanın da eksik kalacağı bir gerçektir. Bu bağlamda konuşmanın dış yapı unsurlarını geliştirmek adına yapılabilecek bazı şeyler vardır.

Araştırmada konuşma becerisinin dış yapı unsurlarını geliştirmeye yönelik metin seslendirme uygulaması yapılmış ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Buradan hareketle araştırmacılar tarafından konuşma becerisinin dış yapı unsurlarını

geliştirmeye yönelik farklı yöntem, teknik veya uygulama önerileri sunulabilir ve geçerliliği test edilebilir.

Çalışma, diksiyonun ses kısmıyla alakalı araştırmayı kapsamaktadır ve bu noktada amaçladığı başarıya ulaşarak diksiyonun ilgili kısmına yönelik başarı sağlamıştır. Bu araştırmadan hareketle diksiyon eğitimine daha çok önem verilebilir ve çeşitli kademelerde diksiyon dersinin zorunlu olarak okutulması önerilebilir. Ayrıca diksiyon ve seslendirme eğitiminde rol model olmak önemli olduğundan dolayı diksiyon dersleri için diksiyon eğitimi almış alan uzmanları seçilebilir.

Araştırmada radyo tiyatrosunun konuşmanın dış yapı unsurlarını anlamlı derecede geliştirdiği görülmüştür. Ayrıca bu uygulamaya öğrenciler hevesle katılmış, verilen görevleri dikkatle yerine getirmiş ve sıkılganlık göstermemişlerdir. Buradan hareketle ders kitaplarında radyo tiyatrolarına yer verilebilir ve özenle uygulanabilir.

Kitaplara alınacak radyo tiyatrosu metinlerinin uygulamasına dikkat edilmeli, öncelikle konuşma gözlem formunda verilen dış yapı unsurları hakkında bilgi verilerek öğrencilerin bunları kavramaları sağlanmalıdır. Ardından öğretmen tarafından örnek okuma yapılmalı ya da radyo tiyatrosunun seslendirilmiş hâli dinletilerek nelere ve nerelere dikkat edilmesi konusunda öğrenciler uyarılabilir.

Radyo tiyatrosu uygulamalarıyla beraber öğrencilerin radyo tiyatrosuna ilgileri artabilecek ve hayal gücünü harekete geçiren bu türün canlanması sağlanabilecektir. Zira öğrencilerin günümüzde çoğunlukla dijital dünyanın esiri hâlinde hayal gücü ve yaratıcılıktan uzak yaşadıkları düşünüldüğünde radyo tiyatrolarına ilginin artırılmasının ne kadar mühim olduğu da anlaşılacaktır.

Seslendirme çalışması için seçilen radyo tiyatrosu, okuma tiyatrosu temelinde seslendirilmiştir. Yani okuma yöntemlerinden biri olan okuma tiyatrosunun bazı kuralları esas alınarak uygulama yapılmış ve başarılı olunmuştur. Bu sebeple benzer etkileri gösterebileceği düşünüldüğünden konuşmanın dış yapı unsurlarını geliştirme amacıyla okuma tiyatrosu yönteminin kullanımına da önem verilebilir.

Tiyatronun dil becerilerine sağladığı olumlu katkılar araştırmalarla sabittir ve ilgililerin de malumudur. Ancak öğretmenlerin bu türü ne kadar tanıdığı ve gerek teori gerek uygulama olarak ne kadar bilgi sahibi olduğu tartışmalıdır. Hele ki radyo tiyatrosu bağlamında düşünüldüğünde durum daha da vahimdir. Üniversitede öğretmenlik alanlarında bu ders “Tiyatro ve Drama Uygulamaları” adı ile mevcuttur

ancak ders saati ve uygulama noktasında yeterliliği tartışmalıdır. Bu sebeple üniversitelerin Türkçe Öğretmenliği alanlarında bu dersin saati ve uygulama imkânı artırılabilir. Radyo tiyatrosu da bu ders kapsamında hakkınca işlenebilir.

Radyo tiyatrolarının kullanımını artırmak üzere “EBA(Eğitim Bilişim Ağı)” veya çeşitli kanallar üzerinden uygulamalar geliştirilebilir. Misalen “EBA” üzerinden geliştirilebilecek bir uygulamada isteyen öğrenciler belirlenen bir radyo tiyatrosunun gösterilen özetini inceleyerek belirli rollerden hangisi uygunsa buna katılır. Rolü için gerekli çalışmaları yapar. Arkası yarın biçiminde önceden belirlenmiş gün ve saatlerde anlık olarak internet üzerinden uygulama içerisinde toplanan öğrenciler hep beraber radyo tiyatrosunu seslendirebilir. Haftalık seslendirme süreci bitiminde veya en son kısımda öz ve akran değerlendirmeler neticesinde bu seslendirmeler paylaşılabilir. Böylece öğrenciler konuşma becerilerindeki dış yapı unsurlarını geliştirirler hem interaktif olarak ders uygulaması yapmış olurlar.

Yine radyo tiyatrosunun kullanımını artırmak ve bu vesileyle konuşma becerilerinin gelişmesine olanak sağlamak amacıyla öğrencilerle sosyal etkinlikler planlanabilir. Misalen öğrencilerin ciddiyetle hazırladıkları radyo tiyatrosu ilgiye ve farklı etkinliklere fazlasıyla muhtaç olan huzur evi sakinlerine ya da çeşitli sivil toplum kuruluşlarındaki topluluklara sunulabilir. Böylece de yaşamla iç içe bir ders etkinliği yapılmış olur.

Ayrıca radyo tiyatrosu yazarlarıyla veya dramaturglarla seminer veya atölye etkinlikleri yapılabilir. Radyo tiyatrosunun teorideki ve pratikteki incelikleri üzerinde durulur. Böylece doğru oyuna bir adım daha yaklaşılmış olur. Bununla beraber ders ortamlarında hazırlanan radyo tiyatroları resmî bayramlarda veya çeşitli şenliklerde öğrenciler tarafından seslendirilebilir. Bu vesileyle de öğrencilere konuşma becerilerinin yanında özgüven kazandırılmış olur.

Alan yazında radyo tiyatrosunun Türkçe eğitiminde yerine dair neredeyse hiç kaynak bulunmamaktadır. Bu durum göz önüne alındığında radyo tiyatrosu bağlamında hem tez hem de makale olarak çalışmalar artırılabilir ve unutulmaya yüz tutmuş bu değer canlandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Adalı, Oya. 2003. **Anlamak ve Anlatmak**. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Akbayır, Sıddık. 2005. **Dil ve Diksiyon**. Ankara: Akçağ Basım Yayım.
- Aksan, Doğan 1998. **Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim**. Ankara: TDK Yayınları.
- Aktaş , Şerif ve Osman Gündüz. 2011. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, Mustafa. 2014. Yapılandırılmış Akıcı Okuma Yönteminin Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Akıcı Okuma ile Okuduğunu Anlama Becerilerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alperen, Nusret. 2001. **Türkçe Okuma ve Yazma Eğitimi Rehberi**. Ankara: Alperen Yayınları.
- Altun, Mustafa. 2007. Türkçe Dersinin Amaçları, İlkeleri ve Türkçe Programı. **Türkçe Öğretimi**. ed. Fatma Bölükbaşı. İstanbul: Lisans Yayıncılık: 23-31.
- Altunbay, Müzeyyen. 2012. Dil Öğreniminde ve Öğretiminde Tiyatronun Kullanımı ve Tiyatronun Temel Dil Becerilerine Katkısı. **Turkish Studies**. c. 7. s. 4: 747-760.
- Altunkaya, Hatice. 2017. Konuşma ile İlgili Temel Kavramlar. **Etkinliklerle Hafta Hafta Konuşma Eğitimi**. ed. Ahmet Akçay ve Sami Baskın. Ankara: Anı Yayıncılık: 25-56.
- Arıcı, Ali Fuat ve Yusuf Taşkın. 2019. Okuma Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi. **International Journal Of Field Education**. c. 5. s. 2: 185-194.

- Aslan, Mehmet Akif. 2018. Diksiyon Etkinliklerinin Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aşıkcan, Mehmet. 2019. Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Akıcı Okuma Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aycan, Kıvanç. 2012. Konuşma Ve Ses Eğitimi Arasında Konuşmanın Ezgisi Açısından Akrabalık İlişkisi. **Turkish Studies**. c. 7. s. 3: 299-306.
- Aykaç, Mustafa ve Ayşe İlhan Çakır. 2014. Çocuk Edebiyatı Metinleriyle Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Konuşma Becerilerine Etkisi. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. c. 47. s. 1: 209-234.
- Ayvaz, Ülkü. 1986. **Duvardan Gelen Sesler**. İstanbul: Başaran Matbaası.
- Bağcı Ayrancı, Bilge ve Hasan Hüseyin Mutlu. 2017. 2006, 2015 ve 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. **International Journal of Language Academy**. c. 5. s. 7: 119-130.
- Balcı, Ahmet, Eyyüp Coşkun ve Mehmet Tamer. 2012. Cumhuriyet Dönemi Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Genel Amaçları Bakımından Değerlendirilmesi. **Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi**. c. 1. s. 1: 1-13.
- Baştuğ, Muhammet. 2012. İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Akıcı Okuma Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baştürk, Ramazan. 2012. Deneme Modelleri. **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. ed. Abdurrahman Tanrıoğen. Ankara: Anı Yayıncılık: 31-56.
- Beyreli, Latif, Zerrin Çetindağ ve Ayşegül Celepoğlu. 2011. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Pegem Akademi.

- Blasko, Darwn G. ve Michael D. Hall. 1998. Influence of Prosodic Boundaries On Comprehension of Spoken English Sentences. **Perceptual And Motor Skills**. c. 87: 3-18.
- Bozkurt, B. Ümit. 2017. Türkçe Anadili Konuşucuları İçin Konuşma Becerisi Değerlendirme Çerçevesi Önerisi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c. 5. s. 4: 924-947.
- Bölükbaşı, Fatma. 2007. **Türkçe Öğretimi**. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Bulut, Kenan. 2015. Mikro Öğretim Tekniğinin Türkçe Öğretmen Adaylarının Konuşma Beceri ve Kaygılarına Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyükikiz, Kaan ve Sevil Hasırcı. 2013. Anadili Öğretiminde Konuşma Becerisinin Yeri. **Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları**. c. 1. s. 1: 57-63.
- Büyüköztürk, Şener, Ebru Kılıç Çakmak, Özcan Erkan Akgün, Şirin Karadeniz ve Funda Demirel. 2013. **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, Mehrali. 2007. **Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi**. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Cole, Luella ve John J. B. Morgan. 2001. **Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi**. çev. Belkıs Halim Vassaf. İstanbul: MEB Yayınları.
- Cüceloğlu, Doğan. 2002. **Yeniden İnsan İnsana**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, Galip. 2016. **Türkçeyi Doğru ve Güzel Kullanma Kılavuzu**. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Çapan, Cevat. 2000. **Değişen Tiyatro**. İstanbul: Metis Yayınları.
- Çerçi, Arif. 2013. Konuşma Eğitiminin Telaffuz Vurgu Ve Tonlama Konularının Dinleme Destekli Öğretimi. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çevik, Nuri. 2002. **Konuşma Tekniği**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Çongur, Rıdvan. 1999. **Güzel Söz Söyleme Sanatı**. Ankara: TRT Yayınları.
- Dedeoğlu Orhun, Buket. 2009. İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, Okay. 2015. Geçmişten Günümüze Türkçe Öğretim Programlarının Konuşma Becerisi Bakımından Değerlendirilmesi. **Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c. 17. s. 1: 295-306.
- Demir, Tazegül. 2010. Konuşma Eğitiminde Benmerkezci Konuşmaya Yönelik Bir Deneme. **Kastamonu Eğitim Dergisi**. c. 18. s. 2: 415-430.
- Demircan, Ömer. 1990. **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**. İstanbul: Ekin Eğitim-Yayıncılık ve Dağıtım.
- _____. 2001. **Türkçenin Ses Dizimi**. İstanbul: Der Yayınevi.
- Demirel, Özcan. 1999. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dilidüzgün, Şükran. ve Nihal Kuyumcu. 2013. Türkçe Derslerinde Tiyatro Metinlerinin İşlevselliği. **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**. c. 2. s. 2: 347-358.
- Doğan, Yusuf. 2009. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. c. 7. s. 1: 185-204.
- Dursunoğlu, Halit. 2006. Türkiye Türkçesinde Vurgu. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. c. 7. s. 1: 267-276.
- Eken, N. Tayyibe. 2017. Diksiyon. **Etkinliklerle Hafta Hafta Konuşma Eğitimi**. ed. Ahmet Akçay ve Sami Baskın. Ankara: Anı Yayıncılık: 103-152.
- Erdem, İlhan. 2014. Konuşma Eğitimi: Kuram, Uygulama, Ölçme ve Değerlendirme. **Türkçe Öğretimi El Kitabı**. ed. Abdurrahman Güzel ve Halit Karatay. Ankara: Pegem Akademi: 181-219.
- Ergin, Muharrem. 2013. **Türk Dil Bilgisi**. İstanbul: Bayrak Basım.

- Field, Andy. 2009. **Discovering Statistics Using SPSS (3rd Edition)**. California: Sage Publications.
- Frazier, Lyn, Katy Carlson ve Charles Clifton. 2006. Prosodic Phrasing Is Central To Language Comprehension. **Trends In Cognitive Sciences**. c. 10. s. 6: 244-249.
- Göçer, Ali. 2017. **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Pegem Akademi.
- Güler, Eser ve Mehmet Hengirmen. 2005. **Ses Bilimi ve Diksiyon**. Ankara: Engin Yayınları.
- Günay, Doğan. 2003. **Metin Bilgisi**. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Gündüz, Osman ve Tacettin Şimşek. 2014. **Uygulamalı Konuşma Eğitimi El Kitabı**. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, Firdevs. 2014. **Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller**. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürzap, Can. 2004. **Konuşan İnsan**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Helvacı, Ayhan. 1994. Ses Eğitiminde Nefes ve Atak. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Işık, Sevtap. 2014. Türkçe Eğitiminde Araç Metin Olarak Tiyatro Eserlerinin Önemi ve Dil Becerilerini Geliştirmedeki Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İşcan, Adem. 2015. Diksiyon, Ses Bilgisi ve Ses Eğitimi. **Konuşma Eğitimi Yöntemler-Teknikler**. ed. Abdullah Şahin. Ankara: Pegem Akademi: 59-118.
- Kadioğlu, İdris. 2007. Türkçe Dersinin Amaçları, İlkeleri ve Türkçe Programı. **Türkçe Öğretimi**. ed. Fatma Bölükbaşı. İstanbul: Lisans Yayıncılık: 67-97.
- Kanık Uysal, Pınar. 2018. Akıcı Okuma Odaklı Okuma Öğretiminin Öğrencilerin Okuma ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kantemir, Enise. 1995. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Engin Yayınları.
- Karadağ, Özay ve Sedat Maden. 2014. Konuşma Eğitimi: Kuram, Uygulama, Ölçme ve Değerlendirme. **Türkçe Öğretimi El Kitabı**. ed. Abdurrahman Güzel ve Halit Karatay. Ankara: Pegem Akademi: 181-219.
- Karasar, Niyazi. 2016. **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kars, Neşe. 1993. Kavram ve İçerik Açısından Radyo Oyunları Değerlendirmesi. **Marmara İletişim Dergisi**.c. 2: 273-301.
- Kartallıoğlu, Nurettin. 2015. Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerin Geliştirmeye Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kemiksiz, Ömer. 2016. Doğrudan Öğretim Modeliyle 5. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Keskin, Hasan Kağan, Muhammet Baştuğ ve Hayati Akyol. 2013. Sesli Okuma ve Konuşma Prozodisi: İlişkisel Bir Çalışma. **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c. 9. s. 2: 168-180.
- Keskin, Hasan Kağan ve Muhammet Baştuğ. 2013. Geçmişten Günümüze Akıcı Okuma. **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**. c. 171. s. 171: 189-208.
- Keskin, Hasan Kağan ve Hayati Akyol. Yapılandırılmış Okuma Yönteminin Okuma Hızı, Doğru Okuma ve Sesli Okuma Prozodisi Üzerindeki Etkisi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c. 2. s. 4: 107-119.
- Kıbrıs, İbrahim. 2016. **Alıştırma Diksiyon Dersleri**. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Kılıç, Mehmet. 2000. Konuşma Eğitimi. **Millî Eğitim**. s. 145: 34-35.
- Kırmızı, Hasan. 2004. **Genel ve Teknik İletişim, Kişisel Gelişim ve İş Hayatında Başarının Anahtarı**. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

- Kocaman Gürata, Eser. 2017. Karşılıklı Konuşma Stratejilerinin Öğretiminin Öğrencilerin Konuşma Becerisi Gelişimine Etkisi. **Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi**. c. 3: 77-95.
- Koç, Sabri ve Güneş Müftüoğlu. 1998. Konuşma ve Yazma Öğretimi. **Türkçe Öğretimi**. ed. Seyhun Topbaş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları: 71-80.
- Korkmaz, Barış. 2008. **100 Soruda Dil ve Konuşma Bozuklukları**. İstanbul: Doğan Kitap.
- Kösreli, Saadet ve Demet Gürhan. 2019. Ses Eğitimi Çalışmalarının Sınıf Öğretmeni Adaylarının Konuşma Becerilerine Etkisi. **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. s. 50: 359-388.
- Kuru, Oğuzhan. 2013. Akıcı Konuşma Problemi Yaşayan İlköğretim 5. Sınıf Öğrencisinin Konuşma Becerisini Geliştirme. **Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. c. 1. s. 1: 88-105.
- Kurudayıoğlu, Mehmet. 2003. Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler. **TÜBAR**. c.13: 287-309.
- ____. 2011. **Konuşma Eğitimi**. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Li, Xiaoqing, Chen Yiya ve Yufang Yang. 2011. Immediate İntegration Of Different Types Of Prosodic İnformation During On-Line Spoken Language Comprehension: An ERP Study. **Brain Research**. c. 1386: 139-152.
- Lynott, Dermot ve Louise Connell. 2010. The Effect Of Prosody On Conceptual Combination. **Cognitive Science**. c. 34. s. 6. 1107-1123.
- Maden, Sedat. 2011. Rol Kartlarının Konuşma Eğitimindeki Başarı ve Tutum Üzerine Etkisi. **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. c. 2. s. 2: 23-38.
- Marangoz, Mehmet Mustafa. 2014. İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Konuşma Eğitimi Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Millî Eğitim Bakanlığı. 2006. **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)**. Ankara.

____. 2018. **Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, ve 8. Sınıflar)**. Ankara.

Nalıncı, Ayşe Nur. 2000. **Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Başarının Anahtarı: Yeniden Yapılanma**. Ankara: Ümit Yayınları.

Nart, Sevan. 2017. 2000-2016 Yılları Arasında Türkiye’de Yazılmış “Ses Eğitimi” Konulu Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**. c. 6 s. 4: 231-243.

Okur, Suna. 2008. **Diksiyon**. İstanbul: Lamia Yayınları.

Onan, Bilginer. 2005. İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Dil Yapılarının Anlama. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

____. 2014. Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. **Türkçe Öğretimi El Kitabı**. ed. Abdurrahman Güzel ve Halit Karatay. Ankara: Pegem Akademi: 107-131.

Orhan, Salih. 2010. Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerini Geliştirmesine Etkisi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özbay, Murat. 2001. Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirme Yolları. **Türk Dili**. c. 589: 9-14.

____. 2003. Konuşma Eğitimi ve İyi bir Konuşmanın Ses Özellikleri. **Jandarma Eğitim Dergisi**. s. 26: 18-22.

____. 2005. Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma Eğitimi. **Millî Eğitim**. c. 33 s. 168: 116-125.

____. 2006. **Özel Öğretim Yöntemleri II**. Ankara: Öncü Kitap.

____. 2014. **Anlatma Teknikleri II: Dinleme Eğitimi**. Ankara: Öncü Kitap.

____. 2014. **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I**. Ankara: Öncü Kitap.

Özdemir, Emin. 1999. **Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Özkırımlı, Atilla. 1994. **Dil ve Anlatım**. Ankara: Ümit Yayıncılık.

Öztürk, Başak Karakoç ve İlke Altuntaş. 2012. İlköğretim İkinci Kademedeki Konuşma Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma. **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**. c. 1 s. 2: 342-356.

Parlakıyıldız, Hayrettin. 2001. Telâffuz ve İmlâ. **Dil Dergisi**. s. 109: 48-63.

Potur, Önder ve Nurettin Yıldız. 2016. Konuşma Becerisi Alanında Yapılan Akademik Çalışmaların Eğilimleri. **Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi**. c. 18: 27-40.

Reca, Ömer Faruk. 2015. **Diksiyon ve Güzel Konuşma Sanatı**. Ankara: Tutku Yayınevi.

Sallabaş, Muhammed Eyyüp. 2011. Aktif Öğrenme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Samuelsson, Christina, Charlotte Scocco ve Ulrika Nettelblatt. 2003. Towards Assessment Of Prosodic Abilities In Swedish Children With Language Impairment. **Logopedics Phoniatrics Vocology**. c. 28. s. 4: 156.

Sarıca, Salih ve Mustafa Gündüz. 1998. **Güzel Konuşma Yazma Kompozisyon**. İstanbul: Fil Yayınevi.

Schrauben, Julie E. 2010. Prosody's contribution to fluency: An examination of the theory of automatic information processing. **Reading Psychology**. c. 31. s. 1: 82-92.

Selen, Nevin. 1973. **Entonasyon Analizleri**. Ankara: Ankara DTCF Yayınları.

Sever, Sedat. 2000. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayıncılık.

- ____. 2002. Öğretim Dili Olarak Türkçenin Sorunları ve Öğretme-Öğrenme Sürecindeki Etkili Yaklaşımlar. **Türkçenin Dünü, Bugünü, Yarını**. Ankara: TC Kültür Bakanlığı: 11-22.
- Sidtis, J. John ve Diana Van Lancker Sidtis. 2003. A Neurobehavioral Approach to Dysprosody. **Semin Speech Lang**. c. 24. s. 2: 93-105.
- Şenbay, Nüzhet. 1990. **Alıştırma Diksiyon Sanatı**. İstanbul: MEB Yayınları.
- ____, Nüzhet. 2016. **Söz Söyleme ve Diksiyon Sanatı**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Taşer, Suat. 2015. **Konuşma Eğitimi**. İstanbul: Pegasus Yayıncılık.
- Temizyürek, Fahri. 2007. İlköğretim İkinci Kademe Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. c. 40. s. 2: 113-131.
- Temizyürek, Fahri, İlhan Erdem ve Mehmet Temizkan. 2014. **Konuşma Eğitimi Sözlü Anlatım**. Ankara: Pegem Akademi.
- Toklu, Mehmet Osman. 2007. **Dilbilimine Giriş**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Topçuoğlu Ünal, Fulya ve Mehtap Özden. 2015. **Diksiyon ve Konuşma Eğitimi**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tompkins, Gail. 1998. **Language Arts: Content and Teaching Strategies**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Tuna, Yavuz. 2012. İletişim Kavramı ve İletişim Süreci. **İletişim**. ed. İzlem Vural. Ankara: PegemA Yayıncılık: 1-23
- Türk Dil Kurumu. 2011. **Türkçe Sözlük**. Ankara: TDK Yayınları. <https://sozluk.gov.tr/> [15. 11. 2019].
- Quandt, J. Ivan. 1983. **Language Arts For The Child**. Engleod Cliffs: Prentice-Hall.

- Uçgun, Duygu. 2007. Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler. **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. c. 22. s. 1: 59-67.
- Ulutaş, Mustafa. 2018. Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Tiyatro Metinlerinden Yararlanma. **Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi**. c. 2. s. 2: 104-125.
- Ünsal, Faruk. 2019. Türkçe Derslerinde Rol Alma Modeli ile Hazırlanan Etkinliklerin Öğrencilerin Konuşma Tutum ve Kaygılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Vardar, Berke. 2003. **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yalçın, Alemdar. 2002. **Türkçe Öğretim Yöntemleri: Yeni Yaklaşımlar**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yegen, Ümit. 2014. Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesinde Görsellerin Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. 2016. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek 1. Konuşma Gözlem Formu

KONUŞMA GÖZLEM FORMU				
<i>Konuşmanın Dış Yapı Unsurları</i>		Hayır(1)	Kısmen(2)	Evet(3)
1.	Sözcükleri Türkçenin kurallarına uygun telaffuz eder.			
2.	Konuşmasında sesi işitilebilir seviyededir.			
3.	Konuşmasında vurguya dikkat eder.			
4.	Konuşmasında tonlamaya dikkat eder.			
5.	Konuşma esnasında uygun yerlerde duraklamalar yapar.			
6.	Akıcı bir şekilde konuşur.			
7.	Konuşma esnasında uygun yerlerde soluk alıp verir.			
8.	Konuşmasında standart Türkçeyi(İstanbul Türkçesi) kullanır.			
9.	Konuşmasında gereksiz sesler çıkarmaz.			

Ek 2. Radyo Tiyatrosu Metni

ANADOLU ATEŞİ

I.BÖLÜM

KİŞİLER

ANNE (45-50 yaşlarında)

ŞEFİKA (25-26 yaşlarında)

RIZA (8-9 yaşlarında)

ÖMER (8-9 yaşlarında)

MEMDUH BEY (25-30 yaşlarında)

I. ADAM

II. ADAM

BİR KADIN

HALİDE EDİP

BİR GENÇ

EFEKT: Giriş Müziği

(Hızla Açılıp Çarpılarak Kapanan Bir Kapı)

ŞEFİKA: Ay hâlâ ne dolaşıp duruyorsun yenge? Evin temizliğini bitirdik, otur dinlen artık.

ANNE: Ah, geldim işte. Çorbayı koyuverdim ocağa...

ŞEFİKA: Aaa aa a daha erken, ben pişirirdim çorbayı.

ANNE: Erken olur mu, hava kararmaya başladı baksana. Ooh oh mangalın ateşi de tam kıvamında. Cezveyi süreyim de birer kahve içelim seninle karşılıklı. Hak ettik değil mi?

ŞEFİKA: Aaa Allah aşkına otur. Ben sürerim cezveyi.

ANNE: Aaa Sen nakışını işleseydin Şefika.

ŞEFİKA: Aa a acelesi mi var?

ANNE: Öyleyse ben de sedire oturayım şöyle. Ay ay ay belim...

ŞEFİKA: Aaa dur dur dur! Şu yastığı koyayım arkana.

ANNE: Oh, ay... Rahat ettim sağ ol... Ev temizliği yordu beni bugün. Yaşlanıyor muyum ne?

ŞEFİKA: İlahi yenge... Duyan da seni üç otuzunda sanır.

ANNE: Öyle olsun bakalım. Yarın akşam Nisa'nın kına gecesine gidecek miyiz?

ŞEFİKA: Aa gitmezsek ayıp olur. Fakat hiç canım istemiyor. Memleketin her tarafı kan ağlarken gülüp oynamak bizim neyimize...

ANNE: Ahhh, doğru söze ne denir. Yuna İzmir'e çıktı da içerilere doğru

ilerlemeye başladı bile. Zaten o geniş topraklardan ne kaldı geriye. Şimdi elimizdekini de paylaşmaya çalışıyorlar.

ŞEFİKA: Bugün yarın İstanbul da gider elden. Güya işgal altında değil. Boğazda düşman donanmasının gemileri demirli. Askerleri dört bir yanda kurumlu kurumlu dolaşiyor. İşgalden ne farkı var sanki!

ANNE: Sus sus Allah göstermesin o günleri...

ŞEFİKA: Göstermesin de eli kolu bağlı oturup duruyoruz. Ümit etmek için bir şeyler yapılması lazım. Fransızlar Mersin'de, Adana'da, İskenderun'da, İtalyanlar Antalya'da... Ne yapıyorlarmış biliyor musun?

ANNE: Yine mi zulüm! Anlatma ne olur, içim kaldırmıyor.

ŞEFİKA: (Öfkeli) Zulümden beter... Halka ilaç, yiyecek, battaniye yardımı yapıyorlarmış.

ANNE: Eee ne var bunda. Sanki kötü bir şeymiş gibi anlatıyorsun.

ŞEFİKA: Asıl bundan korkmalı. Çünkü dağıttıkları unla, pirinçle, şekerle vatandaşlarımızı avlamaya çalışıyorlar. Sahipsiz kalmış bu bereketli toprakları halkı isyan ettirmeden avlamaya çalışıyorlar akıllarınca! Anlatılanlara göre, karış karış gezmişler oraları, tarihi eser bile aramışlar. Ormanları madenleri keşfe çıkmışlar.

ANNE: Hii! Kahve taşıyor Şefika!

ŞEFİKA: Ah ay iyi ki söyledin. Lafa dalınca... Ohh... (Kahveyi koyar) Buyur kahveni.

ANNE: Imm ih eline sağlık... Ahh, ne olacak bu memleket söylesene Şefika, herkes bir tarafından çekiştiriyor! Yine mülazım Memduh beyden mi gelmiş bu haberler?

ŞEFİKA: Hıı annesine anlatıyor. Ben de Saliha Teyzeden öğreniyorum. Geçen gün gitmiştim ya onlara. Senin işin vardı, gelmemiştin. O gün anlattı Saliha Teyze.

ANNE: İzmir'in işgal edildiğini de onlardan öğrenmiştik. Ne uğursuz gündü!

ŞEFİKA: Hıı hı... Nasıl ağlamıştım. Fakat diyorum ya yenge... Tek tek ağlamışız sızlamışız ne fayda. İşte Hasan Tahsin... Kıyıya çıkan Yunanlılara tabancayla ateş etmiş, anında şehit edilmiş. Askerlik şubesi başkanı Miralay Süleyman Fethi de öyle... Vatanının gözler önünde haksız bir işgale uğramasına nasıl dayanır insan...

ANNE: Ahh! Suphi ne yapıyor acaba... Kuvayı millîye ruhunu yayacağım orada deyip gitti Akşehir'e. Rıza da sorup duruyor. "Babam ne zaman gelecek, babam ne zaman gelecek?" Dilinde hep bu.

ŞEFİKA: Ahh! Ben de ağabeyimle gidebilseydim keşke...

ANNE: Onca erkeğin arasında senin ne işin var! Hem kız başına ne faydan dokunur ki onlara?

ŞEFİKA: İstanbul'da oturup olup biteni uzaktan izlemek çok daha acı veriyor insana. Ah dünyaya erkek olarak gelmek varmış...

ANNE: İstanbul da işgal edilirse bizim evlerimize de girer mi bunlar?

ŞEFİKA: Aman ne fark eder yenge! İstanbul, İzmir, Ardahan, Antalya... Hepsi bu vatanın parçası değil mi? Girdikleri her toprak parçası bizim evimiz değil

mi?

ANNE: Ahh Doğru söylüyorsun da... Ne bileyim korkuyor işte insan... Ay çok geç oldu Şefika. Rıza hala sokakta oynuyor. Çocuk işte kendi kendine eve gelmeyi akıl etmiyor. Sana zahmet çağırır. Ben de çorbaya bakayım.

ŞEFİKA: Olur yenge. Rıza geç oldu. Hadi artık eve gel.

EFEKT: Geçiş Müziği

(Bahçede Çocuk Ve Doğa Sesleri)

EFEKT: Çocuklar Uzaklaşır-Şefika'nın Ayak Sesleri

ŞEFİKA: Sakın elimi bırakma Rıza. Ayakkabını alıp hemen eve dönelim. İki adımda bir şu düşman askerlerine rastlamak çok rahatsız etti beni.

RIZA: Hala bak şu mağazada ayakkabı var.

ŞEFİKA: Bonmarşe mağazasında daha çok çeşit var. Hemen ilerde oraya gireceğiz.

RIZA: Aa! Hala karşıdan Memduh abi geliyor.

ŞEFİKA: Aa a dur dur elimi bırakma. Nereye gidiyorsun! Hay Allah! Kaçtı...

RIZA: Memduh abi...

MEMDUH: Rıza sen ne arıyorsun buralarda?

RIZA: Bana ayakkabı alacağız.

MEMDUH: Annenle mi?

ŞEFİKA: Merhaba Memduh Bey

MEMDUH: Merhaba Ferhunde Hanım

ŞEFİKA: Ben Ferhunde Hanım değilim. Şefika'yım.

MEMDUH: Kusura bakmayın Şefika Hanım. Sizi tepeden tırnağa kapatan bu örtüler içinde tanımam mümkün değildi.

ŞEFİKA: Haklısınız, ben de bundan çok rahatsızım. Fakat ne yaparsınız...

MEMDUH: Bugünlerde ortalarda pek dolaşmasanız iyi edersiniz. Malum etraf düşman askerleriyle dolu. Münasebetsiz bir durumla karşılaşabilirsiniz.

ŞEFİKA: Eee işimiz biter bitmez döneceğiz. Eee zaten bir daha Beyoğlu'na çıkmak niyetinde değilim.

MEMDUH: İsbet edesiniz. Sen de Rıza, evinizin kapısından uzaklaşma olur mu?

RIZA: Baş üstüne kumandanım.

MEMDUH: Aferin Rıza. Sen iyi bir asker olacaksın. Bütün erkek çocukları böyledir işte askerliğe pek meraklıdırlar.

ŞEFİKA: Askerlik onlara oyun gibi geliyor. Bilmezler ki askerlik demek her an savaşın içinde, ölümlle burun buruna yaşamak demektir...

MEMDUH: Vatan için ölmek beni korkutmuyor Şefika Hanım, vatanım göz göre göre düşmanlar tarafından çiğnenirken hiçbir şey yapamamaktan korkuyorum.

ŞEFİKA: Korkunuzu paylaşıyorum Memduh Bey, keşke ben de bir şeyler yapabilsem...

MEMDUH: Bir şeyler yapmak istiyorsanız yarınki mitinge gelebilirsiniz.

ŞEFİKA: Hangi mitinge? Yine mi miting var?

MEMDUH: İzmir'in işgalini protesto etmek için Sultanahmet Meydanı'nda miting yapılacak. Vatanını seven herkesin oraya gitmesi lazım.

ŞEFİKA: Gelirim Memduh Bey iki elim kanda olsa gelirim.

MEMDUH: Yalnız mı geleceksiniz?

ŞEFİKA: Ee yengem de gelmek isterdi eminim. Fakat Rıza'yı yalnız bırakamayız.

MEMDUH: O halde müsaade ederseniz size refakat edeyim. Mitingin çok kalabalık olacağı söyleniyor da...

ŞEFİKA: Eee şey... Tabii.

MEMDUH: Yarın sabah sekizde sizi tramvay durağında beklerim.

ŞEFİKA: Ee müsaadenizle biz gidelim artık. Annenize hürmetler ederim.

MEMDUH: Siz de Ferhunde Hanımefendiye selamlarımı söyleyin lütfen.

RIZA: Allahısmarladık kumandanım.

MEMDUH: Selametle küçük asker. Ayakkabılarını güle güle giy.

RIZA: Sağ ol kumandanım.

EFEKT: Geçiş Müziği

(Meydanda Büyük Bir Kalabalığın Uğultusu/Fonda)

ŞEFİKA: (Kendi Kendine) Aman Allah'ım ne muhteşem bir manzara, artık milletim uyanıyor.

MEMDUH: Aman dikkatli olalım Şefika Hanım! Biraz evvel az kalsın gözden kaybediyordum sizi.

ŞEFİKA: Haklısınız Memduh Bey, fakat insan ister istemez bu muhteşem kalabalığın akışına kaptırıyor kendini.

MEMDUH: İşte milletimizin kalbi şuan bu meydanda atıyor.

ŞEFİKA: Bu büyük kalbin bir parçası olmak çok heyecanlandırdı beni. Ellerime bakın nasıl titriyor.

MEMDUH: Benim de öyle. Zannediyorum, bu meydana gelen herkes aynı heyecanı yaşıyor.

ŞEFİKA: Minareleri gördünüz mü, siyah matem bayrakları asılmış!

MEMDUH: Sultanahmet Meydanı çok önemli bir güne şahit oluyor. Etraftaki binalara bakın, ağaçlara bakın... Her yerde halkın uyanışı var. İşgalcilere iyi bir ders olacak bu.

EFEKT: Kalabalık Dalgaları.

I.ADAM: Şimdi kim konuşacak acaba?

II. ADAM: Bilmiyorum, ama Halide Edip Hanım diyorlar.

I.KADIN: Bakın bir kadın yöneldi kürsüye, süngülü askerler arasında, Halide Edip o olmalı.

I. ADAM: Süngülü askere ne lüzum var? Bu milletin evladını biz koruruz.

MEMDUH: Halide Edip Hanım kürsüye çıktı gördünüz mü?

ŞEFİKA: Nasıl da heyecanlı görünüyor, Allah'ım bir Türk kadını meydandaki binlerce kişiye hitap edecek! Tarihî bir gün yaşıyoruz Memduh Bey.

MEMDUH: Padişahın hafiyelerine, İngilizlerin silahlarına karşı ne büyük bir cesaret!

HALİDE EDİP: Kardeşler, Vatandaşlar,

Yedi yüz yılın şerefi, göğe yükselen bu minarelerin tepesinden Osmanlı tarihinin yeni faciasını seyrediyor, bu meydanlardan çok zaman alaylar halinde geçmiş olan büyük atalarımızın ruhuna hitap ediyor, başımı bu görünmeyen ve yenilmez ruhlara kaldırarak diyorum ki: "Ben bu vatanın bedbaht bir kızıyım. Ve bugünün talihsiz, fakat aynı derecede kahraman devrinin anasıyım. Atalarımızın ruhları önünde eğiliyor, onlara bugünün yeni Türkiye'si adına hitap ediyorum ki, silahsız olan bugünkü milletin kalbi de onlarınki gibi yenilmez kudrettedir.

EFEKT: Kalabalığın Coşkusu

BİR GENÇ: (Hıçkırarak) Milletim zavallı milletim!

ŞEFİKA: Ah şu genç bayılacak galiba, yardım edelim Memduh Bey!

MEMDUH: Su yok mu? Rica ederim biraz su bulun!

I.KADIN: Buyur kardeşim!

ŞEFİKA: Çantamda kolonya var! Eline yüzüne sürelim, iyi gelir! Alın Memduh Bey. Kardeşim, vatanperver kardeşim! Dayanamadı bu heyecana!

HALİDE EDİP: Kardeşler, evlatlar!

Bir gün gelecektir ki, daha büyük bir mahkeme, milletleri tabii haklarından mahrum bırakanları mahkûm edecektir. O mahkeme bugün bizim aleyhimizde olan devletlerin fertlerinden teşekkül edecektir. Çünkü her ferdin içinde ezeli bir hak duygusu vardır ve milletleri meydana getirenler de fertlerdir.

EFEKT: Havada Uçak Gürültüleri

ŞEFİKA: İngilizler tayyare ile bizi korkutmaya çalışıyor.

MEMDUH: Üzerimize ateş edecek olsalar bile, bu meydandan bir kişinin dahi kılı kıpırdamaz Şefika Hanım.

HALİDE EDİP: Kardeşler, evlatlar, beni dinleyiniz! Hükümetler düşmanımız, milletler dostumuz ve kalbimizdeki haklı isyan kuvvetimizdir. Bütün milletlerin haklarını kazanacağı gün çok uzak değildir. O gün geldiği zaman, bayraklarınızı alınız, bu maksat için canlarınızı veren kardeşlerimizi ziyaret ediniz. Şimdi yemin edin ve benimle beraber tekrarlayın: Yüreğimizdeki mukaddes heyecan milletlerin hakları ilan edilinceye kadar devam edecektir.

KALABALIK: Yüreğimizdeki mukaddes heyecan milletlerin hakları ilan edilinceye kadar devam edecektir.

EFEKT: Geçiş Müziği

ANNE: Nerede kaldın Şefika meraktan öldüm vallahi!

ŞEFİKA: Gelebildiğime şükret yenge. Ah orda olmalıydın. Hayatımda hiç bu kadar heyecanlı gün geçirmedim. Nasıl bir kalabalık vardı anlatamam. Ayasofya, Sultan Ahmet, Divan yolu, Çemberlitaş insan seliyle kilitlenmişti sanki. Minarelere

siyah bayraklar asılmıştı. Yer gök insan sesiyle inliyordu.

ANNE: Ah sahi mi Şefika? Keşke bende gelebilseydim. Eee sonra ne oldu?

ŞEFİKA: Kürsünün etrafını cihan savaşında sakat kalan zabıt ve askerler çevirmişti. Önce Mehmet Emin Bey çıkmış kürsüye. Ee sonra Fahrettin Hayri Bey biz onlara yetişemedik. Çok tesirli konuşmalar yapmışlar. Fakat Halide Edip Hanım adeta coşturdu milleti.

ANNE: Ne diyorsun sen Şefika. Yani bir hanım kürsüye çıkıp millete hitap etti öyle mi?

ŞEFİKA: Hıh tabii hem de yüzü açıktı.

ANNE: Aaah

ŞEFİKA: Kimsede ona başka bir gözle bakmıyordu. Kadın erkek hepimiz biriz artık. Tek yüreğiz yenge.

ANNE: Ay ne bileyim şaşırıdım kaldım. Sonra...

ŞEFİKA: En sonunda Selim Sırrı Bey konuştu. Ahh yenge görseydin! Bu miting Fatih'tekinden, Üsküdar'dakinden, Kadıköy'dekinden daha muhteşemdi.

ANNE: Ay İnşallah memlekete bir faydası olur. Halide Edip ne söyledi peki?

ŞEFİKA: Kardeşler vatandaşlar diye hitap etti önce. Yedi yüzyılın şerefi göğe yükselen bu minarede...

EFEKT: Müzik

I.BÖLÜMÜN SONU

II. BÖLÜM

KİŞİLER

ŞEFİKA

ANNE

RIZA

MEMDUH

İZZET

SALİHA

ÖZET

ŞEFİKA: Ben Şefika. 1919 yılında İstanbul'da yengemle birlikte kalıyorum. Ağabeyim Binbaşı Suphi, Manisa'da askerî vazifesini devam ettiriyor. Tarihin en kara günlerini yaşıyoruz. Sokaklarda savaş sakatları, aç dolaşan terhis edilmiş erler, işsiz güçsüz eski yedek subaylar... Havada yalnızca düş kırıklığı, umutsuzluk, kin ve inilti. Yabancı subaylarsa kendi evlerindeymişçesine keyfî davranışlar içindeler. Sokağa rahat çıkamıyoruz. Yeğenim Rıza evimizin bahçesinde dahi dilediği gibi oynayamıyor. Komşumuz Üsteğmen Memduh Bey de benim gibi Anadolu ateşiyle yanıyor. Onun nasıl bir vatansever olduğunu Sultanahmet Meydan'ındaki mitingde anladım. Halide Edip Hanım, iki yüz bin kişiye coşkulu bir konuşma yaptı. Ben, Üsteğmen Memduh Bey'le birlikte karışmışım topluluğun arasına. Tam oradan uzaklaşacaktık ki, iki İngiliz subayının bize doğru geldiğini gördük.

EFEKT: Giriş Müziği

ŞEFİKA: Ah güzel İstanbul'umuzda gitti elden. Resmen işgal altındayız artık.

ANNE: Bugünleri göreceğime ölsem daha iyiydi. Şimdi esir bir millet olarak mı yaşayacağız biz Şefika?

ŞEFİKA: Hayır yenge hayır asla! Bir mucize olacak. Göreceksin. Hatta oldu bile.

ANNE: Ah keşke! Bütün ümidimiz o artık.

ŞEFİKA: Mustafa Kemal Paşa, işte mucizenin adı bu. Erzurum, Sivas kongrelerinden sonra Ankara'da Büyük Millet Meclisini açan o değil mi? Bu eli kolu bağlı oturan İstanbul Hükümetinin yapamadığını o yapacak demektir. Halkımız onun etrafında toplanıyor. Hem de büyük bir coşkuyla. Hepimiz onunla birlik olmalıyız. Ona koşmalıyız. Göreceksin. O kurtaracak bizi.

ANNE: İnşallah Şefika İnşallah.

ŞEFİKA: Saliha Teyze Memduh Bey'in Anadolu'ya geçmek istediğini söyledi dün.

ANNE: Eee herkes gidiyormuş madem o da gider tabi. Ayy! Az kalsın unutuyordum. Sana sevineceğin bir haber var.

ŞEFİKA: Aaa Rıza geldi galiba.

(Rıza Heyecanla Kapıdan İçeri Girer)

RIZA: Hala hala sana bir şey söyleyeceğim.

ANNE: Aa dur oğlum yavaş ne bu halin? Bak baban geliyor. Artık vaktiyle eve gelmeyi öğren!

ŞEFİKA: Aa a abim mi geliyor?

ANNE: Bende tam onu söyleyecektim sana. Geliyor ya. Gizli bir vazifeye. Bir kaç gün kalabilecekmiş sadece. Yarın Pendik İstasyonundan karşılayacağız.

ŞEFİKA: Demek bir kaç gün için. Olsun. Göreceğim gelmişti abimi. Bize Anadolu'dan güzel haberler getirir inşallah.

RIZA: Anne babam da işgal zabitlerine selam vermek zorunda kalacak mı?

ANNE: Ay bu da nerden çıktı şimdi.

RIZA: Mülazım Memduh abi öyle bir emir aldıklarını söyledi. Ben de onu tramvay durağına kadar götürdüm.

ANNE: Aaa kendi gidemiyor muymuş? Ben götürdüm de ne demek?

RIZA: Ben düşman zabiti var mı yok mu diye bakıyordum yoksa işaret veriyordum. O da yürüyordu. Onlara selam vermeyi utanç verici buluyormuş.

ŞEFİKA: Bir Türk askeri için hakikaten utanç verici. Aferin Rıza iyi düşünmüşsün. Aaa sahi bana ne söyleyecektin?

RIZA: I şey ı hala. Memduh abi bu kâğıdı gönderdi sana. İkinize de selam söyledi.

ŞEFİKA: Allah Allah! Ver bakayım.

(Memduh Bey'in Mektubu Kendi Sesiyle Okunur)

Şefika Hanım cüretimi mazur görün. Bu notu size göndermek mecburiyetinde kaldım. Sizinle önemli bir mesele hakkında görüşmem lazım. Lütfen bu gece on ikide arka bahçenize çıkın. Sizi orada bekleyeceğim.

ANNE: Ne diyor Şefika?

ŞEFİKA: Rıza sen biraz odana git yavrum.

RIZA: Peki hala.

ŞEFİKA: Memduh Bey bu gece beni arka bahçeye çağırıyor. Önemli bir şey söyleyecekmiş.

ANNE: Gidecek misin? Bir gören olursa dedikodu ayyuka çıkar.

ŞEFİKA: Gitmem lazım yenge. O yüzden geç saati seçti herhalde. Hem arka bahçede kim görecektir.

ANNE: Aman dikkatli ol! El âlemin ağzına laf düşürmeyelim Şefika

EFEKT: Geçiş Müziği

(Gece Sesleri... Ateş Böceklerinin Sesleri)

MEMDUH BEY: Şefika Hanım...

ŞEFİKA: Hıhı (Korkarak) ı siz, siz burada mıydınız Memduh Bey?

MEMDUH BEY: Af edersiniz korkuttum galiba. Şu ağacın arkasında bekliyordum.

ŞEFİKA: Ah korkmadım da. Birden karşımda görünce ürktüm biraz. İıı evet konuşmak istediğiniz önemli mesele neydi?

MEMDUH BEY: Bu gece Anadolu'ya geçmek üzere evden ayrılıyorum Şefika Hanım.

ŞEFİKA: Öyle mi? A çok iyi edersiniz. Keşke ben de gelebilsem.

MEMDUH BEY: Yalnız beni endişelendiren bir husus var. Annem. Çok yalnız kalacak.

ŞEFİKA: Biz bakarız annenize. Ben burada olmasam bile yengem bakar. Hele böyle mukaddes bir vazifeyle gideceğinizi öğrenince canı gönülden bakar. Hiç merak etmeyin.

MEMDUH BEY: Öylesine sevinirim ki Şefika Hanım. Ne zamandır bu bahsi size ve Ferhunde Hanıma açmak için fırsat kolluyordum.

ŞEFİKA: Imm onca yıllık komşuyuz. İyi ve kötü günlerimizde hep birbirimize destek olduk gözünüz arkada kalmasın. Anneniz emin ellerde olacak.

MEMDUH BEY: Size minnettarım. Biraz evvel ben burada olmazsam bile dediniz ne yapmayı düşünüyorsunuz?

ŞEFİKA: Henüz bilmiyorum. Abim gelince ona danışacağım. Benim de yapabileceğim bir şeyler olmalı! Nerde hangi zor şartlarda olursa olsun.

MEMDUH BEY: Fakat siz bir İstanbul kızı olarak Anadolu'da çok sıkıntı çekersiniz.

ŞEFİKA: Halide Edip Hanımda İstanbul kızı değil mi? Benim gözümde şehir adının önemi yok Memduh Bey. Benim doğum yerim vatanımdır!

MEMDUH BEY: Sizi bütün kalbimle tebrik ederim Şefika Hanım. Haklısınız. İstanbul'da yapılacak bir şey yok artık! Münevverlerimiz tevkif edilip

Malta'ya sürülüyor. Gece yarısı Şehzadebaşı Karakolu basılıp uyuyan erlerimiz şehit ediliyor! Ya işgal kuvvetleri kumandanı General Harrington'un utanç verici emri! Bugün iki İngiliz zabıtine selam vermedim diye az kalsın tevkif ediliyordum.

ŞEFİKA: Aman Allah'ım bizi ne sanıyor bunlar.

MEMDUH BEY: Baş eğmedim karşılarında dik dik konuştum! Yine de iyi taraflarına rast geldi sanırım. Yenilmiş bir ordunun zabiti olarak daha alttan alabilirdiniz diyerek serbest bıraktılar.

ŞEFİKA: Hımm bu haksızlıklara bu zulme tahammül edemiyorum artık!

MEDUH BEY: İşte bende bu yüzden Anadolu'ya geçiyorum Şefika. Size sadece Şefika dememde bir mahsur var mı?

ŞEFİKA: Şey tabii niçin olsun.

MEMDUH BEY: Çok yakın bir gelecekte mesut günlerimiz olacak Şefika bu inançla gidiyorum.

ŞEFİKA: Benim de yapabileceğim bir şeyler varsa lütfen haber gönderin. Koşa koşa gelirim.

MEMDUH BEY: İlk işim o olacak. Sen titriyorsun. Üşüdün herhalde.

ŞEFİKA: Aa yooo üşümüyorum. İçimde garip bir heyecan var nedense.

MEMDUH BEY: Bu heyecanınız sakın kaybetme! Ayrılmadan önce senden son bir ricam var. Bu geceyi Özbekler Tekkesinde geçireceğim. Tekke Mustafa Kemal Paşa taraftarlarına kucak açmış. Anadolu'ya geçenler hep orada toplanıp gidiyorlarmış. Zannederim yarın gece yola çıkılacak. Annemin bundan haberi yok. Uyandığında beni bulamayacak. Gittiğimi ıı yarın sabah ona sen haber verir misin?

ŞEFİKA: Ha tabii yarın sabah erkenden gider haber veririm. Dediğim gibi gözünüz arkada kalmasın ona kendi annemiz gibi bakacağız.

MEMDUH BEY: Sizlere nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

EFEKT: Geçiş Müziği Ateş Böceği Sesleri

MEMDUH BEY: Ben artık gideyim Allah'a emanet olun.

ŞEFİKA: Sizin de yolunuz açık olsun Memduh Bey.

EFEKT: Geçiş Müziği

ANNE: Aaa bakmaz olur muyuz tabii bakarız Saliha Teyzeye! Güle güle gitsin Memduh Bey.

ŞEFİKA: Bende öyle söyledim. Neyse içi rahat gitti zannederim.

ANNE: Şefika sana bir şey soracağım ama ıı çekiniyorum doğrusu.

ŞEFİKA: Aman yenge biz gelin görümce değil abla kardeş gibiyiz. Kardeş kardeşten çekinir mi?

ANNE: Memduh Bey ile aranda bir gönül bağı var mı Şefika?

ŞEFİKA: Ahh!

ANNE: Ay pat diye sordum değil mi?

ŞEFİKA: Ben de hemen cevaplayayım yenge. Aramızda konuşulmuş bir şey yok. Fakat zannediyorum benden hoşlanıyor. Bunu ima etti.

ANNE: ıı peki sen?

ŞEFİKA: İy ben de onu beğeniyorum yenge. İm fakat bu şartlar altında aşk meşk kaygısı taşımak ayıp geliyor bana.

ANNE: Ayıp olur mu hiç? İnsanoğlu hangi şartlar altında olursa olsun yuva kurmamış mıdır Şefika? Harp sırasında da evlenilebilir. Çocuk sahibi olunabilir. Bu topraklar sizin gibi vatansever insanların çocuklarıyla dolmalı ki bir daha kötü karanlık yıllar yaşanmasın.

ŞEFİKA: Ah bilmiyorum yenge. Belki de benimki boş bir kuruntu. Belki o sadece komşu kızı olarak görüyor beni. İy sadece bir dost. Hislerimi gidip ben ona açamam ya

ANNE: Çekiniyordur senden. Senin sert ciddi bir görünüşün var çünkü. Kız gibi değil erkek gibi davranıyorsun çoğu zaman.

ŞEFİKA: İm kapatalım bu konuyu yenge. İm ben Saliha Teyzeye uğrayıp Memduh Beyin gittiğini haber vereyim de kadıncağz meraklanmasın.

ANNE: (Güler) Git tabii ne de olsa müstakbel kayınvaliden sayılır.

ŞEFİKA: İmm yenge dereyi görmeden paçayı sıvıyorsun.

ANNE: (Güler)

EFEKT: Geçiş Müziği

(Kapı Vurulur)

SALİHA: (Uzaktan) Geliyorum, geliyorum! Geliyorum, geliyorum...

EFEKT: Kapı Açılır

SALİHA: Aaa! Sen miydin Şefika canım kızım! Kusura bakma, biraz geç açtım galiba!

ŞEFİKA: Rica ederim Saliha Teyze. Uğrayıp hatırmızı sormak istemiştim.

SALİHA: Ah canım geç yavrum geç! Bahçede oturalım mı? Hava çok güzel güneş pırıl pırıl. Ee artık yaz geldi sayılır.

ŞEFİKA: Nasıl isterseniz Saliha Teyze.

SALİHA: Eh hadi gel.

EFEKT: Bahçe (Kuş Sesleri- Yaprak Hışırtıları)

SALİHA: Memduh da ben uyurken gece çıkmış gitmiş yine bir yerlere. Hala dönmedi merak ediyorum. Şu gölge tarafa geç yavrum. Hah Memduh'la oturur dertleşiriz biz burada. Sen de fark ettin mi eridi bitti evladım son günlerde

ŞEFİKA: Evet, biraz yorgun görünüyor, üzülmeysin yeniden eski haline döner.

SALİHA: Memleketin düşman eline düşmesi öyle ağırına gidiyor ki. Tabaktaki yemeğini bile unutuyor. Bazen sevdalandı mı diye düşünüyorum, ama onun bir çaresi var gider isterim. Yoo, galiba vatan aşkı onu bu hallere düşürdü.

ŞEFİKA: Ben de size ondan haber getirmiştım Saliha Teyze.

SALİHA: Memduh'tan mı? Gelmeyecek mi yoksa?

ŞEFİKA: Gelmeyecek... Çünkü... Anadolu'ya geçmeye karar verdi. Bir grup arkadaşıyla sözleşmişler.

SALİHA: Ah Gitti ha! Ah sonunda dediğini yaptı.

ŞEFİKA: Üzülmeysin ne olur yakında hürriyetimize kavuşacağız onların sayesinde.

SALİHA: Haklısın yavrum da ana yüreği bu ne de olsa. Gideceğim diye tutturmuştu zaten.

ŞEFİKA: Oğlunuz mukaddes bir amaç için mücadele edecek, bunu düşünün üzüntünüz azalacaktır.

SALİHA: Biliyorum kızım, bu dut ağacının altında çok anlattı bana. İstanbul'un onu hasta ettiğini düşünüyordum artık. Her gün yabancıların işledikleri cinayetleri anlatıyordu.

ŞEFİKA: Diledikleri gibi at oynatıyorlar İstanbul'da.

SALİHA: Off Anadolu kıpır kıpır anne, diyordu. O kıpırtının içinde ben de olmalıyım, diyordu.

ŞEFİKA: Vatansever bir insanın yapması gerekeni yaptı.

SALİHA: Ne diyeyim, inşallah inşallah bütün evlatlarımız sağ salim gider döner evlerine.

ŞEFİKA: Memduh Bey dönene dek sizi yalnız bırakmayacağız. Ne zaman isterseniz gelebilirsiniz bize ben de yengem de sık sık uğrarız size. Bir isteğiniz olursa lütfen söyleyin. Bize emanetsiniz artık.

SALİHA: Sağ ol yavrum sağ ol kızım sana baktıkça ben de oğluma bakmış gibi olacağım. Biliyor musun 1h Memduh'la senin hakkında konuşurduk bazen.

ŞEFİKA: (Utunarak) Benim hakkımda mı? Şey... Yani nasıl?

SALİHA: Seni çok takdir ederdi Memduh. Hem akıllı hem güzel bulurdu. Ben de onun gibi düşünüyorum tabii.

ŞEFİKA: Teşekkür ederim Saliha Teyze. O sizin iyiliğinizden.

SALİHA: Kim bilir, Anadolu'ya geçmeseydi diyorum belki ikiniz...

ŞEFİKA: (Sözü Keserek Birden) Size kahve yapmamı ister misiniz?

SALİHA: Aaa zahmet olmasın yavrum.

ŞEFİKA: Ah zahmet olur mu hiç mutfakta her şeyin yerini biliyorum. Şimdi yapar getiririm

SALİHA: Ah canım sağ ol.

EFEKT: Ayak Sesleri Uzaklaşır.

SALİHA: (Kendi Kendine Gülerek) Utandı kızcağız, en iyisi evlilik bahsini onunla değil de büyükleriyle konuşmak. Ağabeyi gelsin bakalım da kim bilir daha önceden ikisini evlendirseydim belki Memduh Anadolu'ya gitmezdi. Ahh aman Allah'ım neler diyorum ben? Analık hissine kapılıp nasıl bencil oldum birden. Oo Allah'ım Allah'ım sen affet!

EFEKT: Geçiş Müziği

(Tren Gara Girer Ve Durur)

ANNE: İşte baban bu trende olmalı Rıza.

RIZA: İçi yolcu dolu nasıl bulacağız babamı

ANNE: O bizi bulur Rıza, bekleyelim burada.

RIZA: Yolcular iniyor anne babam niçin yok!

ANNE: Biraz daha bekleyelim oğlum sonra sorarız.

RIZA: Ben gidip memur amcadan soracağım.

ANNE: Ay Dur Rıza! Memur nereden tanısın babanı? Ay bu çocuk iyice söz dinlemez oldu.

ŞEFİKA: Ay ne yapsın yenge! Aylardır baba özlemi çekiyor çocuk.

ANNE: Şuna bak ta nerelere gitti.

EFEKT: Garın Uğultusu

RIZA: İh şey... Memur amca Babamı arıyorum ben. Bu trenle gelecekti.

ASKER: Imm kimmiş senin baban bakayım!

RIZA: Binbaşı Suphi Bey efendim...

ASKER: Yaaa... Demek onun oğlusun?

RIZA: Yoksa tanıyor musunuz babamı?

ASKER: Tanımaz mıyım Suphi binbaşımı!

RIZA: Niçin gelmedi. Siz biliyor musunuz?

ASKER: Onların grubunu kestiler.

RIZA: (Korkuyla) Kestiler mi? Babam öldü mü?

ASKER: (Gülerek) Yok çocuğum yok, iyi anlatamadım ben. Onların vagonunu kestiler. Bu lokomotif çok zorlandı, çekemedi bütün vagonları. Yani treni ikiye ayırdılar. Onlar Eskişehir'de kaldı. Ee baban bu trenden çıkmadığına göre demek o vagonlardan birindeydi.

RIZA: Onları kim getirecek peki?

ASKER: Bu lokomotif gidecek onları alıp gelecek. Bu iş yarın akşamı bulur. Hadi bekleme buralarda sen evine git.

EFEKT: Peronda Koşan Ayak Sesi/ Durur

RIZA: Hıh hıh

ANNE: Ne konuştun o memur beyle Rıza?

RIZA: Hıh babamın vagonu Eskişehir'de bekliyormuş anne, bu lokomotif gidip alacakmış onları.

ŞEFİKA: Eee, çok mu uzun sürermiş gelmesi?

RIZA: Yarın akşamı bulurmuş. Beklemeyin dedi.

ANNE: Tüh! Boşuna gelmişiz e gidelim bari Şefika.

ŞEFİKA: E gidelim yenge. Ağabeyim döndüğü zaman gelir eve.

EFEKT: Geçiş Müziği

(Sokakta Ayak Sesleri)

RIZA: Aa a anne bak evimizin kapısında biri bekliyor.

ŞEFİKA: Aa aa Çok garip... Genç bir delikanlı... Sen tanıyor musun yenge?

ANNE: Aa pek çıkaramadım Şefika.

RIZA: Ben koşup sorayım?

EFEKT: Koşan Ayak Sesleri

ANNE: Şuna bak, daha cevabımızı almadan koşturdu gitti.

ŞEFİKA: Ayy biz de hızlanalım merak ettim.

EFEKT: Hızlı Adımlar

ANNE: Eee kimi aramıştın evladım?

RIZA: Halamı soruyor anne.

ŞEFİKA: Beni mi hayırdır inşallah!

İZZET: Şefika Hanım'a bir mektup getirmiştım efendim.

ŞEFİKA: Şefika benim, kim gönderdi sizi?

İZZET: Mülazım Memduh Bey hanımefendi.

ŞEFİKA: (Sevinerek) Yaa... Kendi nerede peki?

İZZET: Kumandanım her şeyi yazdı mektuba. Siz okuyun, cevabınızı almak için bekleyeceğim.

ANNE: Eh kapı önünde konuşmayalım. Hadi, sen de bizimle eve gir delikanlı. Hem bir şeyler yer hem konuşuruz. Şefika da mektubu okur.

EFEKT: Kısa Geçiş Müziği

(Yemek Sofrasından Sesler)

ANNE: Biraz daha yemek ister misin İzzet?

İZZET: Ziyade olsun efendim, doydum, çok teşekkür ederim.

ANNE: Afiyet olsun... Şefika, neler yazmış Memduh Bey?

ŞEFİKA: Eh Anadolu'ya geçeceklermiş, onu bildiriyor yenge.

ANNE: Ee onu biliyoruz zaten başka şeyler de var galiba. Tekrar tekrar okuduğuna göre.

ŞEFİKA: Rıza, sen biraz bahçede oyna, olur mu?

RIZA: Anladım, benden gizli konuşacaksınız. Casusluk yaparım diye mi korkuyorsunuz?

ŞEFİKA: Aaa öyle bir şey yapmayacağından adım gibi eminim Rıza bu büyükleri ilgilendiren bir mesele. Kıırma beni, hadi biraz çık. Uzaklaşma ama.

İZZET: İstersen birlikte çıkalım Rıza. Hanımların kendi aralarında konuşacakları vardır bazen. Sen de bunu anlayacak yaşa gelmişsin baksana.

RIZA: Peki çıkalım İzzet Ağabey!

İZZET: (Gülerek) Hadi gel bakalım.

EFEKT: Uzaklaşan Ayak Sesleri // Kapının Açılıp Kapanması

ŞEFİKA: Keşke ağabeyim gelmiş olsaydı, ona da danışmak isterdim.

ANNE: Ağabeyinin yerini tutamasam da elimden geleni yaparım Şefika. Ne diyor Memduh Bey?

ŞEFİKA: Onunla birlikte Anadolu'ya geçip geçemeyeceğimi soruyor. Kadın erkek herkesin bu büyük mücadeleye katılma zamanı gelmiştir diye yazmış.

ANNE: Peki sen ne diyorsun?

ŞEFİKA: Off...

ANNE: Keşke Suphi şu an burada olsaydı! N e diyebilirim Şefika.

ŞEFİKA: Gitmek istiyorum yenge.

ANNE: Biliyorum Şefika, istediğini biliyorum. Fakat yarın ağabeyin geldiğinde ne derim ona.

ŞEFİKA: Bu şartlar altında anlayışla hatta takdirle karşılayacağından eminim! Aksi bir durum olursa benim inat ettiğimi söylersin.

EFEKT: İki El Silah Sesi

ANNE: Neler oluyor? Aman Allah'ım! Biri ateş etti galiba. Çocuk... Şefika çocuk dışarda.

ŞEFİKA: Ahh dışarı çıkıp bakalım hemen...

ANNE: (Bağırır) Rıza! Oğlum!

EFEKT: Bitiş Müziği

İKİNCİ BÖLÜMÜN SONU

III. BÖLÜM

KİŞİLER

ŞEFİKA

ANNE

RIZA

İZZET

MEMDUH

ALBAY

ÖZET

ŞEFİKA: Ben Şefika. 1919 yılında İstanbul'da yengemle birlikte kalıyorum. Ağabeyim Binbaşı Suphi, Manisa'da askerî vazifesini devam ettiriyor. Tarihin en kara günlerini yaşıyoruz. Sokaklarda savaş sakatları, aç dolaşan terhis edilmiş erler, işsiz güçsüz eski yedek subaylar... Havada yalnızca düş kırıklığı, umutsuzluk, kin ve inilti. Yabancı subaylarsa kendi evlerindeymişçesine keyfî davranışlar içindeler. Yeğenim Rıza evimizin bahçesinde dahi dilediği gibi oynayamıyor. Komşumuz Üsteğmen Memduh Bey de benim gibi Anadolu ateşiyle yanıyor. Onun nasıl bir vatansever olduğunu Sultanahmet Meydan'ındaki mitingde anladım. Memduh Bey'le söze dökülmemiş bir gönül bağımız var. Hislerimizi konuşmak için vatanımızın bu içler acısı halinin sona ermesini bekliyoruz. İzmir'in işgalini protesto etmek için toplandığımız o gün Memduh Bey, İngiliz subayları selamlamadığı için tevkif edildi. Birkaç gün sonra da eve İzzet adında bir genç geldi. Bana Memduh Bey'den bir mektup getirmiş. Serbest bırakıldıklarını, kimseye görünmeden Anadolu'ya geçeceğini benim de yanında olmamı istediğini söylüyordu. Kararsızdım, ağabeyimden izin almadan gitmek zorunda kalacağım için endişeleniyordum. Yengemle ne yapacağımızı konuşurken bahçeden iki el silah sesi duyduk. Yeğenim Rıza ve mektubu getiren genç bahçedeydi. Korkuyla bahçeye koştum.

EFEKT: Giriş Müziği

ANNE: Oğlum! Rıza'm! Erdesin cevap ver?

ŞEFİKA: Rıza yavrum neredesin? Sokakta yoklar. Arka bahçeye bakalım.

ANNE: Rıza bahçede misin oğlum?

RIZA: (Ağlayarak) Buradayım anne, çalıların arkasında.

ANNE: Ah çok şükür! Hiçbir şeyin yok ver elini bakayım. Çık o çalıların arasından.

ŞEFİKA: İzzet Ağabey'in nerede Rıza?

ANNE: Kim ateş etti evladım?

RIZA: (Korkuyla, Kekeleyerek) İki tane yabancı zabıt geldi. Üstünü aradılar İzzet Ağabey'in. Silahı varmış. Zabıtları yumruklayıp kaçtı, onlar da kovalamaya başladı, hem de hem de arkasından ateş ettiler.

ŞEFİKA: Ah yavrum benim çok korkmuşsun!

RIZA: İzzet Ağabey'i yakalarlarsa ne yaparlar hala?

ANNE: Ayy İnşallah yakalamazlar yakalanırsa yazık olur delikanlıya. O kadar genç ki...

ŞEFİKA: Ahh silah taşınması çok büyük suçmuş. Kolay kolay bırakmazlar.

ANNE: Durup dururken üstünü aradıklarına göre bir şeyden şüphelenmiş olmalılar.

ŞEFİKA: Keyfi davrandıkları ortada. Onlar vatandaşlarımızı tevkif etmek için sebep yaratıyorlar yenge. Ama azınlıkların silah taşınmasına göz yumuyorlar pekâlâ.

ANNE: Sade o mu? Gözlerine kestirdiklerini keyiflerinin istediği gibi tabanca bıçak çekip öldürüyorlarmış. Ayy hele Beyoğlu tarafında hemen hemen her gece cinayet işleniyormuş.

ŞEFİKA: Amaçları bizi yıldırmaq. Başka yol yok yenge, vatanını seven her akli başında insan Anadolu'ya gidip milli kuvvetleri desteklemeli.

ANNE: Yani gidiyorsun öyle mi?

ŞEFİKA: Evet, kararımı verdim yenge, gideceğim.

ANNE: Sen bilirsin Şefika, bir gün daha beklesen ağabeyin gelmiş olurdu. Hem Anadolu'ya giden grupla nasıl buluşacaksın? Zavallı İzzet de canını kurtarmak için kaçtı.

ŞEFİKA: Mektupta her şey yaz. Bu gece onlarla buluşacağım.

RIZA: Gitme hala, korkuyorum ben.

ŞEFİKA: Sizi yalnız bırakmaq istemezdim Rıza, fakat bu böyle sürmez, biz korkup sindikçe cesaretleri artıyor. Meydanı boş buluyorlar. Kendimizi göstermenin zamanı çoktan geldi yavrum.

EFEKT: Geçiş Müziği

ŞEFİKA: Ben hazırım yenge.

ANNE: Böyle yalnız başına nasıl gideceksin bilmem. Yanında İzzet olsaydı keşke!

ŞEFİKA: Dikkatli olurum merak etme.

ANNE: İçime sinmiyor korkuyorum Şefika. Seni çok merak edeceğim. İlk fırsatta haber gönder. İhmal etme sakın.(Üzgün)

ŞEFİKA: Olur yenge. Artık çıksam iyi olacak. Hakkını helal et. Abime durumu münasip bir dille anlatırsın artık.

ANNE: (Ağlayarak) Ölüme gider gibi konuşma Şefika! İnşallah tez zamanda dönersin.

ŞEFİKA: Başka çare var mı yenge? Artık çıksam iyi olacak, karanlığa kalmak istemiyorum. Hakkını helal et yenge. Ağabeyime durumu münasip bir dille anlatırsın artık.

ANNE: (Ağlamaklı) Ölüme gider gibi konuşma Şefika. İnşallah tez zamanda dönersiniz.

ŞEFİKA: Bu uğurda ölürsem, hiç üzülme yenge. Ben şerefli bir mücadelenin bir neferi olmaktan gurur duyuyorum. Siz de böyle düşünün ne olur.

ANNE: Rıza'yı çağırırım mı? Onunla da vedalaş.

ŞEFİKA: Onu benim için öper, sarılırsın. Beni böyle kaçar gibi görmesin. Çocuk bu dilini tutamaz anlatır sağda solda. Sizin için iyi olmaz.

EFEKT: Kapı Vurulur

ANNE: (Korkulu) Kim acaba? Yoksa düşman zabitleri geri mi döndü?

EFEKT: Ayak Sesleri

ŞEFİKA: Kim o?

İZZET: (Alçak Sesle) Benim Şefika Abla... Rica ederim çabuk açın kapıyı.

ŞEFİKA: Ahh Çok şükür sağ salim geri döndün İzzet. Senin için çok korktuk.

İZZET: Neredeyse yakalanıyordum, bir kadıncağız beni evine alıp gizlemeseydi şimdi burada olamazdım.

(Ayak Sesleri)

İZZET: Rıza nasıl? Bir şeyi yok ya?

ANNE: Hoş geldin İzzet çok korkuttun bizi. Rıza iyi merak etme.

İZZET: Ohh çok şükür. Benimde aklım onda kalmıştı.

ŞEFİKA: Gidiyoruz değil mi İzzet? Ben hazırım.

İZZET: Peki abla hemen çıkalım.

ANNE: Aa sende üstünü değiştirseydin keşke İzzet. Suphi Beyin elbiseleri sana uyar boylu poslusun. Bir terslik olur da o askerlerle karşılaşırsanız dikkatlerini çekmezsün belki

ŞEFİKA: Bunu iyi düşündün yenge.

ANNE: Gel benimle İzzet sana uygun bir şeyler bulalım.

EFEKT: Geçiş Müziği

(Sokak/ At Arabalarının Sesleri)

ŞEFİKA: Hava iyice karardı İzzet daha çok yolumuz var mı?

İZZET: Geldik bile. Şu köşeyi döndük mü tekke görünür.

ŞEFİKA: Aa buluşma yeri olarak niçin tekkeyi seçti acaba.

İZZET: Bildiğin tekkelerden değil abla. Anadolu'ya geçeceklere sığınmak vazifesi görüyor orası. Emniyetli bir yerdir. Bu gece orada konaklar, sabah hareket ederiz.

ŞEFİKA: Acaba ben nasıl bir vazife üsteleneceğim? Hakikatte her hizmet benim için mukaddestir. Fakat merak ediyorum.

İZZET: Sana göre bir vazife bulurlar Şefika Abla. Okuman yazman var sonra...

ŞEFİKA: Ben her işi yaparım İzzet ayırt etmem.

İZZET: Bilmem ama köylü analarımız gibi kağrı kolunda sürücülük edemezsin gibi geliyor bana.

ŞEFİKA: Yanlış düşünüyorsun. Her şey vatan için değil mi? Kağrı sürücüsü de hasta bakıcısı da cephede süngüleşen de vatan için çalışmıyor mu?

İZZET: Hıhı Memduh kumandanım seni boşuna methetmemiş meğer. Eh benimde bir sevdiğim var abla onu da götürmem için çok ısrar etti ama ben reddettim.

ŞEFİKA: Sebep bu mücadele hepimizin. Kadın erkek ne fark eder? Onlarda bu toprağın evladı değil mi?

İZZET: Sebebini belki bir gün anlatırım Şefika Abla. İşte tekkeye de geldik zaten.

ŞEFİKA: Ahh kapının önünde bir karaltı var.

İZZET: Memduh kumandanıma benziyor, bizi merak etmiştir.

ŞEFİKA: Ah Evet o... (Seslenir) Memduh Bey!

MEMDUH: Hoş geldiniz Şefika Hanım, gözlerim yollarda kaldı. Gelmezsiniz diye öyle korktum ki.

ŞEFİKA: Siz çağırmasanız da ben en uygun zamanda gitmeyi düşünüyordum, sizden gelen mektup kararımı öne almamı sağladı.

MEMDUH: Buna memnun oldum. Buyurun içeri girelim.

KAPI AÇILIR

MEMDUH: Şurada boş bir oda var orada rahatça konuşabiliriz

İZZET: Bana bir merin var mı kumandanım.

MEMDUH: Sağ ol İzzet yok. Şefika Hanıma refakat ettiğin için çok teşekkür ederim.

İZZET: Verdiğiniz her emri layıkıyla yapmak benim boynumun borcudur kumandanım

EFEKT: Ayak Sesleri Uzaklaşır// Kapı Açılır Kapanır

ŞEFİKA: Ah çok cesur bir çocuk.

MEMDUH: Evet öyle, babasını savaşta kaybetmiş. Bu yüzden en tehlikeli vazifelere beni gönderin diyerek gönüllü olarak çıkıyor ortaya.

ŞEFİKA: Bizim kapının önünde de büyük tehlike atlattı. Sonra anlatırım size. Çok da genç. Yaşı on sekizden fazla değildir zannederim... Kimsesi yok mu?

MEMDUH: Yok annesi de yıllar önce ölmüş. Artık benim anamda babamda vatanımdır der sık sık. Güzel şiirler yazar.

ŞEFİKA: Siz ne durumdasınız Memduh Bey? Buraya gelinceye kadar kötü bir olayla karşılaşmadınız inşallah?

MEMDUH: Hayır. Fakat o gün o selam verme meselesinden sonra kendi memleketimde esir muamelesi görmek haysiyetimi kırdı elbette. Bütün bunların hesabı sorulacaktır Şefika.

ŞEFİKA: Buna gönülden inanıyorum.

MEMDUH: İı fakat ben bu mevzulardan değil, daha güzel şeylerden konuşmak isterdim.

ŞEFİKA: Eee ben de Memduh Bey, ben de güzel şeylerden konuşmak isterdim. Fakat sabretmek lazım, vatan yaralı bir kuş gibi çırpınırken insanın kulağı, sevda nağmelerine kapalı olmalıdır.

MEMDUH: O günlerin uzak olmadığına inanıyorum. Arkadaşlar içeride. Haydi, bizde onların yanına gidelim.

EFEKT: Geçiş Müziği

(Kağnı Gıcırtiları Kadınların Öküzleri Dehleyen Sesleri/ İstasyonda Lokomotif Sesi)

İZZET: Bu torbayı da kağnıdan indirdik mi işimiz bitiyor Şefika Abla.

ŞEFİKA: Yoruldun değil mi İzzet? Senin şiir yazar parmakların buğday çuvallarını kavırıyor şimdi.

İZZET: Ben şu anda dünyanın en güzel şiirini yazıyorum vatan şiirini yazıyorum Şefika Abla. Askerlerimize giden bu buğdaylar şiirim birer mısrasıdır üzülme sen.

ŞEFİKA: Altı aydır Ankara-Konya-Kayseri arasında gidip gidip geldik. Bir gün bile yorgunluk belirtisi görmedim sende.

İZZET: Sen de benim gibisin Şefika Abla. Bir gün of demedin.

ŞEFİKA: Beni ayakta tutan biraz da Memduh Bey'den aldığım mektup. Hep istikbalden söz etmesi bütün yorgunluğumu alıp götürdü.

İZZET: Bunca zamandır sadece bir mektup mu aldın?

ŞEFİKA: Daha öncede yazmış ama bu ana baba gününde birinin gelmesi bile mucize. Benden hiç cevap alamadığını yazıyor. Kaç mektup attım hâlbuki.

İZZET: Keşke bizde onun yanında olsaydık.

ŞEFİKA: Bir gün nasıl olsa yollarımız birleşecek sabırlı olmak lazım. Ömrümüz hep yollarda geçmeyecektir.

İZZET: Yanımıza bir miralay geliyor abla. Yeni bir emir mi var acaba?

ALBAY: Kızım sen hangi kafiledensin?

ŞEFİKA: Kayseri kağnı kolundan miralayım.

ALBAY: Adın nedir?

ŞEFİKA: Şefika.

ALBAY: Okumuş bir kıza benziyorsun.

ŞEFİKA: Evet Rüştiye mezunuyum miralayım.

ALBAY: Buradaki işin bitince istasyon kumandanlığına gel, Miralay Selim Bey, diye beni ara.

ŞEFİKA: Baş üstüne.

EFEKT: Uzaklaşan Ayak Sesi

İZZET: Sana önemli bir vazife verecekler galiba Şefika Abla. Keşke beni de çağırıydu. Memduh Kumandanım seni bana emanet etmişti. Yollarımız ayrılırsa ben ona ne derim?

ŞEFİKA: Korkma İzzet... Memduh Bey'in bana itimadı tamdır. Hem seni de bana emanet etmişti.

İZZET: Ben başımın çaresine bakarım ama sen... Abla kumandana söyle eğer bir kişiye daha ihtiyaç duyarlarsa beni de alsınlar.

ŞEFİKA: Olur söylerim. Bende sana kardeş gibi bağlandım zaten senden ayrı düşmek istemem. Ne de olsa birbirimize emanet edildik.

EFEKT: Geçiş Müziği

(Kapı Vurulur)

ALBAY: (İçeriden) Girin!

EFEKT: Kapı Açılır

ŞEFİKA: Beni görmek istemiştiniz Miralayım.

ALBAY: Aaa evet. Adın Şefika'ydı değil mi? Gel gel yaklaş şöyle. Yorgun görünüyorsun ağır çuvalları kağnıdan indirdiğini gördüm. Buyur otur kızım.

ŞEFİKA: Teşekkür ederim.

ALBAY: Sen devamlı hizmet almış gönüllülerden misin? Yoksa bir defalık hizmet için mi kafileye katılmış bulunuyorsun?

ŞEFİKA: Devamlı hizmetteyim kumandanım.

ALBAY: Ailen nerede peki?

ŞEFİKA: İstanbul'da efendim. Belki tanırırsınız, Binbaşı Suphi Bey'in kardeşiyim.

ALBAY: Bravo! Seni takdir ettim Şefika Hanım. Demek bir İstanbul kızı burada kağnı başında ha! İnanılır gibi değil. Suphi Bey'i yakından tanırım. Şimdi Eskişehir taraflarındadır zannediyorum.

ŞEFİKA: Hiç haberleşemedik. En son Akşehir'den İstanbul'a gideceğini haber almıştım. Fakat görüşmek kısmet olmadı. Ben Anadolu'ya geçtim.

ALBAY: Bak kızım seni gözüm tuttu. Yeni bir hizmet teklif etsem kabul eder misin?

ŞEFİKA: Ne emrederseniz yaparım.

ALBAY: Cephe kumandanlığının bazı elemanlara ihtiyacı var. Ancak bu hizmeti kabul ettiğin takdirde devamlı olarak cephe kumandanlığı karargâhında kalman lazım. Bu yönde bir engelin var mı?

ŞEFİKA: Benim için askerlik hizmetinde hiçbir istisna yoktur kumandanım. Kendimi vatan ve ordumuza adanmış bulunuyorum. Ne emrederseniz memnuniyetle yaparım.

ALBAY: O halde seni Garp Cephesi istihbarat dairesinde vazifelendireceğiz. Şimdiki vazifeni bir başka bacımız pekâlâ yapar. Orda senin gibi çalışkan tahsilli ve becerikli hanım elemanlara ihtiyaç var. Fakat bir süre benim yanımda çalışacaksın.

ŞEFİKA: Üstüme düşeni en iyi şekilde yapmaya çalışacağımdan emin olunuz

ŞEFİKA: Kumandanım benimle birlikte kağıt kolunda çalışan bir genç var. Kendini İstanbul'dan tanırım, abla kardeş gibiyiz. O da benimle çalışabilirse çok memnun olurum.

ALBAY: O halde Onunla da önce bir konuşma yapmam lazım. Münasip bulursam olur Şefika Hanım. Şimdi işinin başına dönün. Yakın zamanda çağıracağım seni.

ŞEFİKA: Emredersiniz kumandanım.

EFEKT: Geçiş Müziği

(Daktilo Sesi)

ALBAY: Rapor daha bitmedi mi Şefika Hanım.

EFEKT: Daktilodan Çıkan Kâğıt Sesi

ŞEFİKA: Bitirdim Miralayım, buyurun.

ALBAY: Evet Güzel... Hiç hata yok gibi görünüyor, aferin sana kızım. Kısa zamanda daktiloyu da öğrendin. Bu vatanın senin gibi çalışkan evlatlara ihtiyacı var.

ŞEFİKA: Sağ olun... Şeyyy. Size bir şey sorabilir miyim? İzzetten memnun musunuz? Yüzümü kara çıkarmadı inşallah.

ALBAY: (Gülerek) Çok memnunum Şefika Hanım çok. Tavsiye ettiğin kadar varmış hakikaten ateş gibi bir genç.

ŞEFİKA: Bunu duyduğuma sevindim

EFEKT: Kapı Vurulur

ALBAY: Gir!

EFEKT: Kapı Açılır/Kapanır

İZZET: Kumandanım bir telgraf var!

ALBAY: Ver bakalım İzzet.

ALBAY: Aa bu iyi haber çocuklar. 12.kolordu komutanı Fahrettin Bey, Mustafa Kemal Paşa'yla görüşmüş. Artık o da bundan böyle İstanbul hükümetinden emir almayacakmış. Gidip bunu diğer arkadaşlara da müjdeleyeyim.

EFEKT: Ayak Sesleri Uzaklaşır.

İZZET: Nasılsın Şefika Abla, kumandanımın yanında sormadım.

ŞEFİKA: İyiyim İzzet... Memduh Bey'e burada olduğumuzu haber verebilsem daha da iyi olacağım. Kağıt kolundan bu yana haberleşemedik onunla.

İZZET: Eğer şehit olsaydı, haberi gelirdi abla. Boş yere kuruntu yapma.

ŞEFİKA: Bu kargaşada haber almak kolay mı İzzet? Düşmanların her biri bir yandan vurmaya başladı, bir de bunu fırsat bilip ayaklananlar var.

İZZET: Şeyhülislamın fetvasından haberin var mı? Ben de bugün öğrendim.

ŞEFİKA: Ne diyor?

İZZET: Millî kuvvetlerin kâfir olduğunu, katletmenin vacip olduğunu bildirmiş.

ŞEFİKA: Aman Allah'ım! Bu millet kime inanacağını şaşırılmış durumdadır o halde.

İZZET: İngiliz tayyareleri dağa taşta bu yazılardan atıyormuş.

ŞEFİKA: Allah'ım sen yardım et bize.

EFEKT: Bitiş Müziği

III. BÖLÜMÜN SONU

IV. BÖLÜM

KİŞİLER

ŞEFİKA

İZZET

ALBAY

ASKER (20 yaşlarında)

YÜZBAŞI (30-35 yaşlarında)

SAMİ (30 yaşlarında)

ZÜHRE (30 yaşlarında)

MEMDUH

ÖZET

ŞEFİKA: Ben Şefika. Türk tarihinin en kara günleri yaşanırken İstanbul'daydım. Komşumuz Üsteğmen Memduh Bey, manevi kardeşim saydığım İzzet ve bir grup vatansever insanla millî kuvvetlerde yer almak için Anadolu'ya geçtik. Memduh Bey'le söze dökülmemiş bir gönül bağımız var. Hislerimizi konuşmak için vatanımızın bu içler acısı halinin sona ermesini bekliyoruz. Vatanımız o derece kuşatılmış ki belki de o günler hiç gelmeyecek diye korkuyorum. Anadolu'ya geçtikten sonra Memduh Bey'le yollarımız ayrıldı. O, çeşitli ayaklanmaları bastırmak için vazifeden vazifeye koşturuyordu. Ben ve İzzet kardeş, kağrı kollarındaki sevkıyla ilgileniyorduk. Memduh Bey'den uzun süre haber alamadık. Kağrı kollarından sonra İzzet kardeşimle Garp Cephesi istihbarat dairesinde çalışmaya başladık. Vatan toprakları üzerinde bazen iyi bazen kötü haberler dolaşıyordu. Millî kuvvetlerimize bir darbe de Şeyhülislamın fetvasından geldi. Fetvaya göre milli kuvvetlerin katli vacipti.

EFEKT: Giriş Müziği

İZZET: Şefika Abla, kumandanım sizi çağırıyor.

ŞEFİKA: Nerede, odasında mı İzzet?

İZZET: Odasında çok heyecanlı görünüyordu. Zannederim önemli bir şey söyleyecek.

ŞEFİKA: Peki hemen gidiyorum.

İZZET: Abla, eğer yeni bir vazife varsa ne olur benim için de ricada bulun.

En ön saflarda yer almak istiyorum. Savaşmak istiyorum. Ruhum ancak böyle huzur bulacak.

ŞEFİKA: Peki İzzet bu isteğini söylerim kumandana.

(Ayak Sesleri)

EFEKT: Kapının Çalınması

ALBAY: (Uzaktan) Girin!

EFEKT: Kapının Açılıp Kapanması

ŞEFİKA: Beni emretmişsiniz kumandanım.

ALBAY: Gel Şefika Hanım, ayakta durma otur şöyle.

Ayak Sesleri

ŞEFİKA: Sağ olun.

ALBAY: Kızım, ordu ve millet senden yeni ve çok önemli bir hizmet bekliyor. Bu vazifeye çok düşündükten sonra seni seçtim.

ŞEFİKA: Nasıl emrederseniz kumandanım.

ALBAY: Başarı kazandığın zaman vatanın kurtuluşu yolunda gönüllü bir asker olarak bugüne kadar yaptığın işlerin değeri ile ölçülemeyecek üstünlükte hizmet vermiş olacaksın.

ŞEFİKA: Böyle bir hizmetten bahtiyarlık duyarım

ALBAY: Bundan böyle Garp Cephesinde istihbarat dairesinde vazifeli olarak bir yüzbaşından alacağın zarftaki emirleri yerine getireceksin. Ayrıntıları daha sonra sana bildireceğim. Şimdiden söyleyeyim ki vazife çok gizlidir ve ifşası idam cezasını gerektirir. Ayrıca bu vazife için bir köylü kıyafeti bulacağız sana. Kabul ediyor musun?

ŞEFİKA: Ne emrederseniz yapmaya hazırım kumandanım. İm müsaade ederseniz benimde bir isteğim olacak. İzzet kardeşimi de benimle birlikte vazifelendirmenizde bir mahsur var mıdır?

ALBAY: (Gülerek) Vallahi aranızdaki bu bağ anlaşılır gibi değil Şefika Hanım kızım. Ona vazife versem seni istiyor (Gülerek.)sana versem onu istiyorsun.

ŞEFİKA: O çocuğun kimsesi yoktur. Bu yüzden Ona karşı bir mesuliyet hissi var içimde. Bir abla, bir anne şefkatiyle bağlandım ona.

ALBAY: Peki kızım peki. Belki böylesi daha münasip olur. Şimdi gidebilirsin. Allah muvaffak etsin.

EFEKT: Geçiş Müziği

Yanan Ateşin Çıtırtıları /Fonda

İZZET: Dur ne yapıyorsun Şefika abla? Yakacaksın kıyafetleri. Zaten zor bulundu o köylü elbiselerini.

ŞEFİKA: (Gülerek) Yakmıyorum İzzet. Ne olur ne olmaz tifüs hastalığından ölmeyelim. Daha yapacak çok işimiz var. Buna Anadolu biçimi etüv denir. Kıyafetlerde belki mikrop vardır. Alevler bunları kırar.

İZZET: (Gülerek) Nereden bileyim abla ateşe atıyorsun sandım.

ŞEFİKA: Hadi hadi sen de benim gibi kor ateşine tut kendi elbiseni. İı ben şu ağaçların arkasında gidip değiştireyim üstümü.

EFEKT: Uzaklaşan Ayak Sesleri

ASKER: Ne yapıyorsun İzzet kardeş? (Gülerek)Açlıktan elbise kebabı mı yapıp yiyeceksin?

İZZET: O günler gelmez inşallah. Iıı tifüsten ölen bir köylünün kıyafeti bu mikropları kırmak için böyle yapıyorum. Sonra sahiplerine teslim edeceğim. Kumandanın emri.

ASKER: Sen eskiden askerlerin çarıklarını bile yediklerini duymuş muydun? Babam öyle bir şey yaşamış. Aaa sahi sen bu kıyafeti ne yapacaksın. Yoksa başka bir vazife için mi lazım? (İmalı)

İZZET: Iıı şey dedim ya, tifüs salgınının önüne geçmek için. Adamcağız ölmüş bari yakınlarına bulaşmasın.

ASKER: Iıı iyi iyi. Yap bakalım yap. Ben anlamam bu işlerden. Ooo benim nöbet vaktim geldi. Gideyim ben.

İZZET: Hayırlı nöbetler Kırşehirli

EFEKT: Ayak Sesleri Uzaklaşır.

EFEKT: Çalılar Hışırdar

İZZET: Aa sen misin Şefika Abla? Niçin saklanıyordun çalıların ardında.

ŞEFİKA: Beni bu kıyafetle görürlerse olmaz. Bak... Nasıl olmuşum, yakışmış mı ha (Güler)

İZZET: Biraz eski püskü, ama yine de güzel görünüyorsun Şefika Abla.

ŞEFİKA: Aa bayrama gitmiyoruz ya İzzet, tabii eski püskü olacak ki kimse bizden kuşkulanasın. Az önce yanındaki askere ağzından bir şeyler kaçıracağını diye ödüm koştum. Unutma çok önemli bir vazife verecekler bize.

İZZET: Öyle merak ediyorum ki... Bu kadar gizli yürüttüklerine göre çok mühim olmalı.

ŞEFİKA: Askerlik bu işte. Meraktan çatlasan da yapacağın bir şey yok. Disiplin ve mutlak itaat ruhuna uygun olarak o dakikayı beklemekten zorundayız.

İZZET: Biri geliyor Şefika Abla, sen yine saklan çalıların arkasına. Hadi çabuk, seni bu kıyafetle görmesin.

EFEKT: Çalıların Hışırtısı

EFEKT: Ayak Sesleri

YÜZBAŞI: Şefika Hanım'a refakat edecek kişi sen misin delikanlı?

İZZET: Evet yüzbaşım!

YÜZBAŞI: Hımm adın İzzet mi?

İZZET: Evet yüzbaşım!

YÜZBAŞI: Şefika Hanım nerede peki? Kendisine verilecek bir emanet var.

EFEKT: Çalıların Hışırdaması

ŞEFİKA: Buyurun yüzbaşım ben Şefika.

YÜZBAŞI: Aaa gizleniyor muydunuz?

ŞEFİKA: Evet yüzbaşım, bu kıyafetle karargâh içinde dolaşmam pek doğru olmaz diye düşündüm.

YÜZBAŞI: Tebrik ederim! Vazifenizi ne kadar ciddiye aldığımız belli. Bu zarfı alın, içindekileri okuduktan sonra hemen harekete geçin. Kumandanım sizi daha önce bazı hususlarda ikaz etti. Tekrarlamama lüzum var mı?

ŞEFİKA: Hayır yüzbaşım. Aldığımız vazifeyi eksiksiz getireceğimize İzzet kardeşim de ben de namusumuz üzerine söz veriyoruz.

YÜZBAŞI: Allah yardımcınız olsun!

EFEKT: Geçiş Müziği

(Ağustos Böcekleri)

İZZET: Sabaha kadar yürüyecek miyiz Şefika Abla?

ŞEFİKA: Ee en emniyetlisi bu İzzet. Yoruldun mu?

İZZET: Yorulmadım,

ŞEFİKA: İstersen biraz oturalım.

İZZET: Yorulmadım abla iki gün hiç durmadan yürüyebilirim.

ŞEFİKA: Gördün mü kağrı kolunda çalışmak şimdi ne kadar çok işimize yaradı. Bu yolları, yol üstündeki köyleri avucumuzun içi gibi biliyoruz.

İZZET: İstesem haritasını bile çizebilirim.

ŞEFİKA: Bırak onu coğrafyacılar yapsın. İstanbul'a döndüğümüzde sen güzel şiirler yazacaksın İzzet. Anadolu'nun içindeki şerefli kavgayı yazacaksın. Yokluk içindeki köylülerin askerlerle ekmeklerini bölüşmesini yazacaksın. İlk kitabını bastırmak için ben elimden geleni yapacağım, en ünlü şairlerle görüşeceğim senin için.

İZZET: Ben kitabımın adını buldum Şefika Abla: Anadolu Ateşi...

ŞEFİKA: Anadolu Ateşi mi? Demek parolayı kullanacaksın. Çok iyi bir fikir.

İZZET: Anadolu Ateşi... Biz de ateşin kıvılcımlarındanız.

ŞEFİKA: Bizim gibi binlerce kıvılcım var şu anda Anadolu'da

İZZET: Ve bu kıvılcımları bir araya getirip büyük, yakıcı, kavurucu bir ateşe dönüştüren Mustafa Kemal Paşamız var... Bir gün bir gün. Onunla karşılaşmak nasip olur mu Şefika Abla?

ŞEFİKA: Nasip olur inşallah. Ama yüzünü göremesek de onunla aynı idealde buluşmanın verdiği şeref yeter bize İzzet.

İZZET: İnsan senin yanındayken kendini iki kat güçlü hissediyor Şefika Abla.

ŞEFİKA: (Gülerek) Sağ ol İzzet. Hadi bakalım gevezelik edip adımlarımızı yavaşlattık, biraz hızlanalım az kaldı değirmene.

İZZET: Değirmende üç kişi var değil mi bizi bekleyen?

ŞEFİKA: Bir yüzbaşıyla iki de gönüllü. Gönüllülerden biri hanımmış.

İZZET: Buna sevinmişsindir abla. Hanımların da kendi aralarında konuşup dertleşmeye ihtiyacı vardır.

ŞEFİKA: Savaş zamanı birbirimize yemek tarifleri verip el işi mi göstereceğiz İzzet? Bazen tuhaf oluyorsun?

İZZET: Hayır abla öyle demek istemedim. Mesela gönül meselesi olabilir.

Memduh kumandanımdan uzun zamandır haber alamıyoruz, ama sen bana hiç kalbindeki acıdan söz etmedin.

ŞEFİKA: Seni de durup dururken üzmem istemiyorum İzzet. Hem sen aşk acılarını anlayabilecek yaşta değilsin.

İZZET: (Sitemli) Öyle mi abla? Benim acım seninkinin iki katı. İstanbul'da benim de yolumu gözleyen biri var.

ŞEFİKA: Ne güzel! Yolunu bekliyorsa niçin benim derdimin iki katı oluyormuş senin derdin?

İZZET: çünkü bir Rum kızını seviyorum.

ŞEFİKA: (Şaşkın) Yaa O da seviyor mu seni?

İZZET: Tabii Sofya ile çocukluğumuzdan gelen bir arkadaşlığımız vardı. Komşuyduk onlarla. Birbirimizin evine girer çıkar sık sık aynı sofralarda yemek yerdik. Babamın şehit haberi geldiğinde belki benim kadar üzüldü. Zavallı babam Safiye diye seslenirdi ona. Adını değiştirip söylememize hiç kızmazdı Sofya. Ama şimdi her şey öyle değişti ki abla.

ŞEFİKA: Millet bir bütündür İzzet. Dili dini farklı olsa da düşman olmamalı birbirine. Ne yazık ki içlerinde memleketimizin işgalini fırsat bilip ihanet içinde olanlar var.

İZZET: Benimle birlikte Anadolu'ya geçmek için çok yalvardı. Bizim davamıza inanıyor, hürmet ediyordu. Ben ona güveniyordum, ama...

ŞEFİKA: Peki ona karşı hislerinde bir değişme oldu mu?

İZZET: Bilmiyorum Şu an hiçbir şey düşünmüyorum.

ŞEFİKA: Her şey eskisi gibi olacaktır İzzet. Vatan kurtulduğunda onlarla birbirimizi sevmeyi yeniden öğreniriz.

EFEKT: Kısa Müzik

SAMİ: Hey! Kim var orda?

İZZET: Değirmene gelmişiz bile Şefika Abla. Seslenen nöbetçi olmalı.

SAMİ: Durun! Parolayı söyleyin. Yoksa vururum!

ŞEFİKA: Parola Anadolu Ateşi

SAMİ: Aaa hoş geldiniz bacım... Biz de sizi bekliyorduk. Ben gönüllülerden Sami.

ŞEFİKA: Memnun oldum Sami Bey, ben de Şefika.

İZZET: Merhaba... Ben İzzet.

SAMİ: Sende hoş gelmişsin İzzet kardeş. İkinizde Çok yorulmuşa benziyorsunuz.

İZZET: Bütün gece yürüdük.

SAMİ: İçeriye buyurun, hanımım Zühre size yiyecek bir şeyler hazırladı. Ben burada kalıp nöbete devam edeceğim. Yüzbaşı Memduh Bey biraz sonra uyanır onunla da tanışırsınız.

ŞEFİKA: (Şaşkınlıkla) Yüzbaşı Memduh Bey mi? Sakın bizim Memduh Bey olmasın İzzet?

İZZET: Ama o mülazımdı.

ŞEFİKA: Terfi etmiş olamaz mı?

İZZET: Aman abla bu kadar kısa zamanda mı?

SAMİ: Sizin tanıdığınız Memduh Bey'le aynı kişi olabilir. Çünkü kendi cephede olsun isyan bastırmada olsun çok faydalı işler yaptığından mükâfat olarak zamanından önce terfi ettirilmiş.

ŞEFİKA: Onu ne zaman görebiliriz Sami Bey.

SAMİ: Bir saat sonra uyandır demişti, bu arada siz de dinlenir bir şeyler yersiniz.

EFEKT: Kısa Müzik

İZZET: Ne güzel yiyecekler hazırlamışsınız Zühre Abla.

ZÜHRE: (Gülerek) Afiyet olsun İzzet kardeş.

ŞEFİKA: Ne gibi bir vazifemiz var Zühre Hanım, sizin bilginiz var mı?

ZÜHRE: Ah Ben de sizler kadar biliyorum. Yüzbaşı açıklama yapmak için ekibin tamamlanmasını bekliyordu Şefika Hanım.

İZZET: Nerede uyuyor acaba? Kendini görebilir miyiz?

ZÜHRE: Yan odada, ama o uyurken girmeniz doğru olur mu?

ŞEFİKA: Biz onun İstanbul'dan bir ahabamız olduğunu zannediyoruz da onun için Zühre Hanım.

İZZET: Eğer oysa sevincimden oynarım.

ŞEFİKA: (Güler)

ZÜHRE: Ya o değilse, kapısını açtığımız için kızarsa...

ŞEFİKA: O kadar sert mi yüzbaşı? Benim tanıdığım Memduh Bey çok yumuşak bir yaratılıştaydı.

İZZET: Belki harp onu değiştirmiştir Şefika Abla.

ŞEFİKA: En iyisi bekleyelim, Zühre Hanım da zor durumda kalmasın.

EFEKT: Kapı Gıcırdayarak Açılır

MEMDUH: (Uykulu) Ekip tamamlandı galiba. Hoş geldiniz... (Şaşkın) Şefika... Şefika senin ne işin var burada? İzzet sen de mi geldin?

ŞEFİKA: Biziz ya...(Heyecanlı)

İZZET: İşte işte bulduk seni kumandanım.(Heyecanlı)

MEMDUH: Nasıl şaşkınım bilemezsiniz. Aman Allah'ım rüyada gibiyim? Sevdiğim iki insan da burada karşımda duruyor. Gerçi Şefika adı bildirildiğinde şüphelenmiştim ama. Hiç ihtimal vermemiştim. Ne oldu kağrı kolunu bıraktınız mı yoksa.

ŞEFİKA: Eee sadece siz terfi edecek değilsiniz ya... Bize de önemli vazifeler verdiler.

MEMDUH: Demek istihbarat dairesinden gönderilecek olan iki kişi sizmişsiniz.

İZZET: Kumandanım, bizi beğenemedin mi yoksa?

MEMDUH: Ah sizi beğenmez miyim a çocuk, fakat bu çok tehlikeli bir

vazife...

ŞEFİKA: Bir asker gibi düşünün Memduh Bey, şu an önce vatan demeniz lazım.

ZÜHRE: Ben çıkıp uyandığınızı Sami'ye haber vereyim.

MEMDUH: Ah Şefika... Ben bugüne kadar her türlü tehlikenin üstüne korkmadan atıldıysam vatanımla beraber sizleri de düşmana ezdirmemek içindi. Sevdiğim ve ilerde yuva kurmayı planladığım kız esir edilmiş bir vatanda yaşamasın diyeydi. Şimdi nasıl olur da seni sabotajlar için kullanabilirim?

ŞEFİKA: Bu şartlar içerisinde hislerimize hâkim olmak hislerimize hâkim olmak daha çok yakışır bize. Eğer evlenip mesut bir yuva kurmak isteseydik, Anadolu'ya geçmezdik değil mi? Mademki şu an buradayız önce vazifemiz neyse onu yapmak mecburiyetindeyiz.

MEMDUH: Şefika sen benden daha iyi bir askersin galiba.(Gülerek)

EFEKT: Kapı Açılır Kapanır

SAMİ: Ooo uyandınız mı yüzbaşım?

MEMDUH: Gel Sami gel. Eh şimdi vazifelerimizle ilgili açıklamalar yapacağım. Ee Zühre Hanım sizde şöyle oturun lütfen. Ekibimiz küçük fakat yapacağımız hizmet çok büyük.

İZZET: Sonunda tam istediğim gibi bir vazifeye kavuştum.

MEMDUH: Sözümü kesme İzzet. Bu ekip askerî bir disiplin içinde faaliyet gösterecektir.

İZZET: Emredersiniz yüzbaşım!

MEMDUH: Şimdi, bizden beklenen düşman gerisinde hemen faaliyete geçerek geniş ölçüde sabotajlar yapmak. Yunan birliklerinde panik yaratacak propaganda taarruzuna girişmektir. Gerek sabotajlar, gerek ordumuzun genel taarruza kalkmasından sonra, girişeceğimiz propaganda çalışmaları için her şey düşünülmüş ve hazırlanmıştır... Sizden en önemli ricam; her yerde parolaya dikkat etmeniz.

HEP BİRLİKTE: Anadolu ateşi...

MEMDUH: Erkânı harp reisi tahrip edilecek cephane ve malzeme yığınaklarının yerleri hakkında bilgi verdi. Ayrıca hangi köprülerin atılacağı hakkında en ince noktasına kadar harita üzerinde açıklamalar yaptı. Size bunları anlattıktan sonra çifte giden köylüler rolüne bürüneceğiz.

SAMİ: Ya Yolda düşman devriyeleri sorguya çekerse...

MEMDUH: Her türlü işkence ve baskı altında kalabiliriz. Ölmek var sır vermek yok! Şimdi beni iyi dinleyin beşimizin de ayrı vazifesi olacak. İlk 30 kilometreyi aştıktan sonra değişik istikametlerde...

EFEKT: Bitiş Müziği

IV. BÖLÜMÜN SONU

V.BÖLÜM

KİŞİLER

ŞEFİKA
MEMDUH
SAMİ
İZZET
ZÜHRE
BİR KADIN (50-55 yaşlarında)
ANNE
RIZA
KOMŞU KADIN
SOFİYA (16-17 yaşlarında bir Rum kızı)

ÖZET

ŞEFİKA: Ben Şefika. Türk tarihinin en kara günleri yaşanırken İstanbul'daydım. Komşumuz Üsteğmen Memduh Bey, manevi kardeşim saydığım İzzet ve bir grup vatansever insanla millî kuvvetlerde yer almak için Anadolu'ya geçtik. Memduh Bey'le söze dökülmemiş bir gönül bağımız var. Hislerimizi konuşmak için vatanımızın bu içler acısı halinin sona ermesini bekliyoruz. Ben ve İzzet kardeş kağnı kollarındaki sevkiyatla ilgileniyorduk. Memduh Bey'den uzun süre haber alamadık. Garp Cephesi istihbarat dairesinde çalışmaya başladık. Askerî disipline uygun ve gönülden çalıştığımız için bize çok gizli bir görev verildi. İzzet kardeşimle eski bir değirmende, ekipteki diğer kişilerle buluşacaktık. Aylardır haber alamadığımız Memduh Bey'i de orada bulduk. Ekibin komutası ondaydı ve vazifemiz cephane ve malzeme yığınaklarını tahrip etmek, köprüleri imha etmektir. Köylü kıyafetlerine bürünerek vazife yerine doğru yürümeye başladık. Yolda düşman devriyeleriyle karşılaşmamak için dualar ediyordum. Çünkü gizli görevimiz ortaya çıkmasa dahi, tarlaya giden köylülere de zulüm yaptıklarını biliyorduk.

EFEKT: Giriş Müziği

MEMDUH: İy biraz geride kalır mısın Şefika? Konuşmak istiyorum.

ŞEFİKA: İmm değirmendeki konuşmanıza benzer sözler duyacaksam hiç başlama kumandanım!

MEMDUH: (Yalvarırcasına) Bana kumandanın gibi değil, nişanlın gibi davranamaz mısın? Sadece adımı söyle Şefika. Ben senin adını söyleye söyleye hayat buldum. Adını tekrarlamak sanki bana çelikten bir zırh giydirdi, sanki kurşun işlemez bir sihir yaptı.

ŞEFİKA: Ben bu gönül bahislerini İstanbul'da dinlemek istiyorum yüzbaşım. Şu anki şartlar...

MEMDUH: (Sözünü Keserek) Fakat belki de İstanbul'u hiç göremeyeceğiz. Belki bir cephaneye birlikte biz de havaya uçacağız.

ŞEFİKA: Rica ederim yüzbaşım, asker ocağında karşılaşan iki insan olarak kabul edelim birbirimizi. Eğer hislerimize kulak verirsek bu çok önemli vazifeyi başarmamız zor olur.

SAMİ: Yüzbaşım biraz ileride düşman devriyeleri var galiba... Ne yapalım yolumuzu değiştirelim mi?

MEMDUH: Hayır hayır, hayır, bu daha çok dikkat çeker. Bizi mutlaka fark etmişlerdir, en iyisi doğruca gitmek. Unutmayın çift sürmeye giden köylüleriz.

EFEKT: Kısa Müzik

MEMDUH: (Yorgun) Ah neyse devriyeyi atlattık arkadaşlar.

İZZET: Ben dayanamayıp boğazına sarılacaktım adamın.

ŞEFİKA: Ah kendine hâkim ol İzzet. Şu an onlar ne derse desin önemli değil. Alacağımız sonuç önemli.

İZZET: Daha yolumuz var mı Kumandanım? Bu şımarıkların dersini bir an önce vermek istiyorum.

MEMDUH: Az kaldı İzzet az kaldı. Küçük, eski bir bağ evinde bizim için bırakılmış tahrip kalıpları, bomba, dinamit gibi malzemeler var. Nasıl kullanılacağını öğreteceğim size. Zaten Sami Bey'le Zühre Hanım bu konuda tecrübeli. Zannederim siz de hemen öğrenirsiniz. Bu gece darmadağın edeceğiz Yunan birliğini. Panik, korku ve cephanesizlik mahvedecek onları, kaçacakları köprü de uçmuş olacağı için arkadan gelen askerlerimiz bitirecek işlerini.

İZZET: Kim korkakmış görsün bakalım.

ŞEFİKA: Zafer bizimdir İzzet kardeş!

EFEKT: Geçiş Müziği

ŞEFİKA: Bu bağ evinin kapısı açık. Aa böyle bir yere nasıl bırakırlar malzemeyi?

MEMDUH: Kilitli olsa daha çok şüphe uyandırırdı Şefika Hanım.

EFEKT: Kapı Gıcırdayarak Açılır.

İZZET: Burada eski bir masadan başka bir şey yok!

MEMDUH: O masa çok kıymetlidir İzzet.

ZÜHRE: Aa bütün sır masanın altında mı yoksa?

MEMDUH: Evet Zühre Hanım Sami Bey, masanın ucundan tutun da kaldıralım. İzzet sende masanın altındaki kilidi çek al

İZZET: Ee hani hiçbir şey yok!

MEMDUH : (Gülerek) Doğrusu çok iyi gizlemişler. Tahta döşemelerden fark edilmiyor. Bakın burada bir kapak var

ŞEFİKA: (Takdirle) Çok iyi düşünülmüş!

MEMDUH: Evet iyi düşünüldü. Aşağıda bol miktarda tahrip malzemesi var. Ben inip size uzatacağım, Sami Bey düzgünce sıralayın malzemeyi. İzzet, sen gözcülük et. Şefika Hanım, Zühre Hanım pencereden, kapıdan uzak durun sizi gören olmasın.

ŞEFİKA-ZÜHRE: Tamam

EFEKT: Geçiş Müziği

(Kuş Sesleri-Ateş Böceği Sesleri)

İZZET: Vakit gece yarısını buldu kumandanım. Daha bekleyecek miyiz?

MEMDUH: Tamamdır İzzet, herkes ne yapacağını iyice anladı değil mi? Son defa söylüyorum. Siz Sami Bey, sol taraftaki büyük köprüyü uçuracaksınız, siz

Zühre hanım sağ taraftaki küçük köprüyü imha etmek de sizin vazifeniz.

SAMİ-ZÜHRE: Emredersiniz yüzbaşım!

MEMDUH: İzzet, seni köyün girişinde bir adamımız bekliyor olacak. Parolayı söylemeden hiçbir şey açıklamayacaksın. O sana köyde bir ev gösterecek. Evin önünde nöbetçiler vardır Ne yapıp edip nöbetçileri atlatacak evin penceresinden el bombasını atacaksın.

İZZET: Emredersiniz kumandanım!

MEMDUH: Unutma bombayı atmadan önce şu pimi çekeceksin. Sonra da sekize kadar sayıp fırlatacaksın. Eğer sekize kadar saymadan atarsan zamanında patlamaz alıp senin tarafına atarlar. Sekizden fazla sayarsan bu defa elinde patlar, çok dikkatli ol! Haa... Eve çok fazla yaklaşma yoksa cephanelikle birlikte maazallah sende uçarsın.

İZZET: Endişe etmeyin kumandanım. Bu gece vatanın en güzel şirini yazacağım.

MEMDUH: Size gelince Şefika Hanım, Siz de Yunan karargâhının içine gireceksiniz. Aşçı kadınlardan biri bizim için çalışıyor. Sizi kızı gibi gösterip mutfağa alacak. Kadın parolayı söylemeden konuşmayın sakın. Size mühimmat deposunu gösterecek ve nöbetçileri oyalayacak. Siz de hemen dinamitleri yerleştirip fitili ateşleyecek ve çok derhal oradan uzaklaşacaksınız.

ŞEFİKA: Emredersiniz yüzbaşım!

MEMDUH: Ben de karargâhtaki diğer cephaneliği uçuracağım. Herkes vazifesini yaptıktan sonra bu bağ evine dönecek. Sizden şüphelenir de yakalarlarsa asla ve asla konuşmayacaksınız. Haydi, haydi şimdi dağılalım. Allah yardımcımız olsun.

SAMİ: Hakkınızı helal edin yüzbaşım. Gidip gelmemek, gelip de bulmamak var.

MEMDUH: Helal olsun! Sizler de helal edin arkadaşlar. İnşallah eksiksiz döneceğiz buraya.

HEP BİRLİKTE: Helal Olsun

EFEKT: Geçiş Müziği

EFEKT: Büyük Bir Patlama/Arka Arkaya Küçüklü Büyüklü Patlamalar-Düşman Askerleri Arasında Bağırıp Çağırılmalar/Fonda

EFEKT: Kısa Müzik

MEMDUH: Hepinizi tebrik ediyorum arkadaşlar! Büyük bir iş başardınız. Pencereden bakın, alevler, patlamalar hâlâ devam ediyor. Biraz sonra askerlerimiz girer köye. Düşmanın kaçacağı hiçbir delik kalmadı.

ŞEFİKA: (Kaygılı) İzzet hala dönmedi. Merak ediyorum!

MEMDUH: Düşman askerleri bu mağlubiyetin verdiği hınçla ateş edip duruyordur. Köydeki evlerden birine saklanmış olabilir canım.

SAMİ: Belki de yolu şaşırmıştır.

ZÜHRE: Aaa bana kalırsa büyük ihtimalle gizlenmiştir.

ŞEFİKA: (Yalvarır) Onu arayalım Memduh Bey, belki de şu anda yaralıdır, yardım bekliyordur.

MEMDUH: Askerlerimiz gelmeden gidemeyiz Şefika. Tamam, sana hak veriyorum bir kardeş gibi bağlanmışsın İzzet'e. Ondan mesul hissediyorsun. Ama hepimiz birbirimizden mesulüz. Bu sebepten sizleri bir daha ateşe atamam. Biraz bekle, askerlerimiz gelsin o zaman buluruz İzzet'i.

ŞEFİKA: Size asker gibi davranın diyordum. Fakat şimdi ne olur ne olur bir baba gibi bir ağabey gibi dinleyin hislerinizi. Bulalım çocuğu.

ZÜHRE: Şefika Hanım'la ben gideyim aramaya ha. Siz dikkat çekersiniz kumandanım iki köylü kadından kimse şüphelenmez. Kardeşimizi arıyoruz deriz ha

MEMDUH: Pekâlâ pekâlâ gidin hadi! Fakat çok dikkatli olun unutmayın, daha yapacağımız çok iş var.

EFEKT: Kısa Müzik

(Bağırıp Çağırma Koşturma)

ZÜHRE: Bombalanan ev şu karşıdaki olmalı Şefika Hanım... İzzet de fazla uzağa gidememiştir.

BİR KADIN: Kime bakıyorsunuz bacılar?

ŞEFİKA: Kardeşimi arıyorum ben. Burada misafir kalıyordu.

BİR KADIN: Aaa kaç yaşlarındaydı kardeşin bacım?

ŞEFİKA: On yedi, on sekiz yaşlarındaydı

BİR KADIN: Aaa belki benim eve aldığım gençtir. Ama...

ŞEFİKA: Ne çabuk gösterin! Yaralı mı? Öldü mü yoksa?

BİR KADIN: Belki aradığın genç o değildir bacım korkma. Gelin göstereyim. Evim şuracıkta zaten.

EFEKT: Ayak Sesleri

BİR KADIN: Ben eve aldığımda yaşıyordu, konuştu bile. Sonra gidiverdi işte...

ŞEFİKA: Öldü mü? Öldü mü, söyleyin!

BİR KADIN: Ahh başını sağ olsun.

ŞEFİKA: (Ağlamaklı) Hayır hayır o değildir. Ölmemiştir o, insan o kadar gençken kolay ölmez.

ZÜHRE: Konuştu demiştin bacı ha, neler söyledi?

BİR KADIN: Aa Safiye'ye söyle! Onu hep sevdim, dedi. Sonra bin bir zorlukla koynundan küçük bir kese çıkardı. Benim anamındı bunu Safiye'ye ver dedi. Başı düştü yana.

ŞEFİKA: Safiye dedi ha? Bu İzzet, Zühre Hanım. Bu İzzet...

BİR KADIN: Ah işte geldik, Aaa işte orada yatıyor. (Kapı Gıcirtısı) Avluya kadar getirebildim zavallıyı.

ŞEFİKA: (Çığlık Atarak) İzzet kardeşim! İzzet! Vatan şehidi İzzet! Gözün açık gitmesin canım kardeşim! Safiye dedin ha! İnsan kardeşim benim! Safiye'yi bulacağım İzzet, söz sana. Diyeceğim ki ona, ölmeden önce seni sayıkladı, seni sevdiğini söyledi diyeceğim. Vasiyetin yerine gelecektir kardeşim, rahat uyu. Anadolu ateşim benim, rahat uyu.(Ağlayarak)

BİR KADIN: Buyur keseyi bacım. Emanet bende kalmayın. (Ağlamaklı)

EFEKT: Geçiş Müziği

ANNE: Çok solgun görünüyorsun Şefika. Çık biraz bahçede dolaş istersen.

RIZA: Hala, düşman karargâhına nasıl girdiğini bir daha anlatsana. Ne olur.

ANNE: Uf bu kaçınıcı dinleyişin Rıza. Halanı yormayalım Rıza. Bak nasıl yorgun ve zayıf görünüyor. İyice dinlensin yine anlatır.

ŞEFİKA: Çabuk toparlarım yenge merak etme.

ANNE: Memduh Bey İstanbul'a ne zaman dönecekmiş Şefika.

RIZA: Düşman askerlerine selam vermek zorunda değil. Dönsün artık.

ŞEFİKA: Bir aya kadar dönmüş olur zannederim Rıza.

ANNE: İyi o gelinceye kadar bizde hazırlıklarımızı yaparız.

ŞEFİKA: Ne hazırlığı bu yenge?

ANNE: Tabii ki düğün hazırlığı. Yoksa hep nişanlı mı kalacaksınız?

ŞEFİKA: Ahh evet! Artık bunu düşünebiliriz. Çünkü Başkumandanlık Meydan Muharebesiyle son noktayı koyduk. Destanlar yazarak attık düşmanı vatanımızdan. Hür bir millet olarak yaşayacağız artık. Huzur içinde. Gerçi yapılacak çok şey var daha fakat Mustafa Kemal Paşamız sayesinde onlarında altından kalkacağız inşallah.

ANNE: Ahh çok şükür bu günleri gördük Şefika.

ŞEFİKA: Bunu binlerce şehidimize gazilerimize borçluyuz. Ahh İzzet'i düşünüyorum şimdi yenge. Onun bir vasiyeti var. Yerine getirmem lazım. Gidip sevdiği kızı bulmalıyım.

ANNE: Tabii ya git. Hayata doyamadı yavruca. Kızın nerede olduğunu biliyor musun?

ŞEFİKA: Memduh evini tarif etmişti. İzzetlerle bitişikmiş evleri. Bir de annesinde hatıra kalmış bir yüzüğü var İzzetin. Onu Safiye'ye verin demiş. Zaten kimsesi yoktu çocuğun.

ANNE: Vah yavrucak! O zaman götür ver Şefika. Madem birbirlerini seviyorlarmış.

ŞEFİKA: Bilmediğin bir şey var yenge. O bir Rum kızı.

ANNE: Hay Allah! Hiç ah aklıma gelmemişti. Adı niye Safiye peki?

ŞEFİKA: Aslında Sofiyan... Ama İzzet ona Safiye dermiş. Onunla beraber Anadolu'ya geçmek için çok yalvarmış. Ama İzzet götürmek istememiş.

ANNE: Yaa en iyisi kızı gör, tanış konuş. Çocuğun vasiyetini yerine getir. Yüzüğü hak ediyorsa almalı.

ŞEFİKA: Haklısın yenge! En doğrusu senin dediğin gibi yapmak.

RIZA: Anne, anne babam geliyor.(Uzaktan Bağırarak)

ANNE: Eyvah! Lafa daldık. Hemen sofrayı hazırlayalım Şefika. Miralay Suphi Bey acıkmıştır.

ŞEFİKA: Ooo bakıyorum abimin yeni rütbesini sık sık söylemek pek hoşuna gidiyor yenge.

ŞEFİKA-ANNE: Gülerler.

EFEKT: Geçiş Müziği

(Kapı Vurulması)

KOMŞU: Kime baktın hanım kızım? O evde oturanlar Yunanistan'a gitti. Bir kızları kaldı burada, ama o da çalışıyor, birazdan gelir.

ŞEFİKA: İki ailesinin niçin Yunanistan'a gittiğini biliyor musunuz?

KOMŞU: Kendilerinden hesap sorulacağından korkup gittiler boş yere. Gitmeyin diye ısrar ettik ama dinlemediler.

ŞEFİKA: Kızlarının adı Sofya mı? Genç bir kız olacak...

KOMŞU: Aaa Sofya evet! Burada kaldı o. Çok ısrar etti ailesi, zorladılar ama o inat etti gitmem de gitmem diye. Aa işte sokağın başında görüldü.

ŞEFİKA: Aaa pek de güzelmiş.

KOMŞU: Hem güzel hem de namusludur, mahalleli de pek sever, korur onu. Güzelin şansı olmaz derler ya, bu kızın da bahtı kapalı galiba. İzzet gitti gider.

ŞEFİKA: Bende İzzet'ten haber getirmiştim ona.

EFEKT: Ayak Sesleri

SOFİYA: Akşamınız hayırlı olsun.

KOMŞU: Sofya kızım, bak bu hanım seninle konuşmak ister, galiba İzzet'ten haber getirmiş. Hadi gözün aydın!

SOFİYA: (Sevinçli Telaşlı) İzzet'ten mi? Hoş geldiniz! Hoş geldiniz efendim!

ŞEFİKA: Benim adım Şefika... Evinizde konuşabilir miyiz?

SOFİYA: Aaa Tabii tabii buyurun eve girelim Şefika Hanım.

KOMŞU: Sofya! Sonra bana anlat olur mu?

SOFİYA: Olur teyze.

EFEKT: Kapının Açılıp Kapanması

SOFİYA: Buyurun oturun, size bir kahve pişireyim hemen.

ŞEFİKA: Zahmet etme, zaten işten geliyorsun yorgunsundur.

SOFİYA: İzzet'ten haber getirmişsiniz ya, yorgunluğum uçtu gitti. Nasıl iyi mi o?

ŞEFİKA: Sana bambaşka haberlerle gelmek isterdim Sofya. Fakat sadece İzzet'in son sözlerini getirdim. Hepimizce mukaddes sayılan bir dava uğruna vatan uğruna şehit oldu İzzet.

SOFİYA: Tabii diyebilirsiniz.

SOFİYA: Şehit mi oldu? (Kekeleyerek)

ŞEFİKA: Son sözlerini sana ulaştırmayı onun vasiyeti bil.

SOFİYA: Şehit oldu demek.(Şokta)

ŞEFİKA: O şimdi cennette. Bütün şehitlerimiz gibi. Sen ondan geriye kalan tek insansın.

SOFİYA: (Ağlayarak) Onunla gitmeyi öyle çok istemiştim ki.

ŞEFİKA: "Safiye'ye söyleyin, onu hep sevdim." demiş.

SOFİYA: (Ağlayarak) Tanrım bu acıya nasıl dayanacağım ben?

ŞEFİKA: İm bilmem seni teselli eder mi? Ondan bir hatıra daha getirdim sana. Bir yüzük... Annesininmiş. Al. Anladım ki sen bunu gururlanarak takması gereken tek kişisin.

SOFİYA: (Ağlamaklı) Bu yüzük benim İzzet'im olacak bundan sonra. Ölünceye kadar çıkarmayacağım parmağımdan. Beni bulduğunuz beni annesinin yüzüğünü takmaya layık gördüğünüz için çok teşekkür ederim Şefika Abla. Burası hepimizin vatanı. Yazık ki bizi birbirimize düşman etmek için işgalci devletler ne mümkünse yaptılar.

ŞEFİKA: Biliyorum Sofya hem bizim münevverlerimiz hem de yıllardır bu vatanda yaşayan azınlıkların münevverleri bunu biliyor, fakat bazıları geç anladı işte. Sen genç yaşına rağmen bunu bildiğin için tebrik ediyorum. İçinde Anadolu ateşinden bir kıvılcım taşıyorsun.

SOFİYA: İzzet'in kıvılcımı şimdi gökyüzünde, belki bir yıldız olmuş parlıyordur.

ŞEFİKA: Adını bildiğimiz bilmediğimiz bütün şehitlerimiz, bütün Anadolu kıvılcımları şimdi orada emin ol Sofya bundan sonra seninle sürecek olan dostluğumuz onları bahtiyar edecektir. Gel şimdi, seni alnından öpmek istiyorum sevgili kardeşim.

EFEKT: Bitiş Müziği

SON

Miyase SERTBARUT

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ahmet ERDEM
E-posta : ahmeterdemn51@gmail.com

Eğitim Durumu

Yüksek Lisans : Yıldız Teknik Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Programı

Lisans : Marmara Üniversitesi

Atatürk Eğitim Fakültesi

Türkçe Öğretmenliği

İş Deneyimi : Karatepe Ortaokulu (2017-)

Makale : Aytan, Talat, Mehmet Ali Çalıcı, Ahmet Erdem. 2018. Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metin Kahramanlarının Rol Model Olma Durumları Üzerine Bir Araştırma. **Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)**. c. 3. s. 2: 634-652.

Bildiriler : Aytan, Talat, Mehmet Ali Çalıcı, Ahmet Erdem. 2018. Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metin Kahramanlarının Rol Model Olma Durumları Üzerine Bir Araştırma. Ders Kitapları Uluslararası Sempozyumu.

Aytan, Talat, Ahmet Erdem. 2019. Metin Seslendirme Çalışmalarının Konuşma Becerisinin Dış Yapı Unsurlarına Etkisi. Uluslararası Sosyal İnovasyon Kongresi.